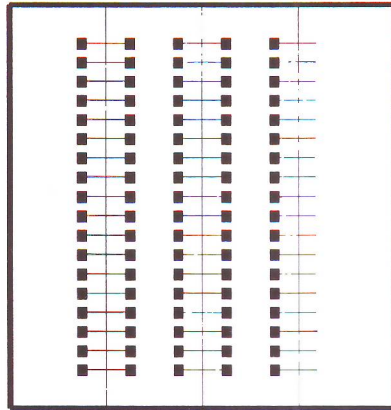


Nr. 17 - December 1992  
4e jaargang  
Verschijnt 4x per jaar  
Prijs per stuk Hfl 5,-

# LIMBURGS SCHUTTERSTIJDSCHRIFT



'n voltreffer van het winnend zetal.



Zo, nu eerst 'n Bavaria.

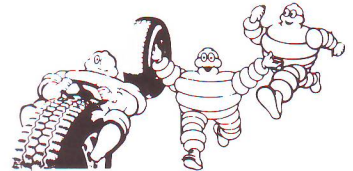
## ADRESWIJZIGING

### MARIUS UTENS

van Chatelainplein 9, Pey-Echt naar  
Bovenstestraat 20  
ECHT  
Telefoon 04754-82131

Handgesneden koningsplaten  
RESTAURATIE  
TAXATIE  
ADVIES  
SCHUTTERIJ ZILVER

**MARIUS UTENS**  
ZILVERSMID



## LAAT KICKEN NAAR UW BANDEN KIJKEN

Bandenspecialist

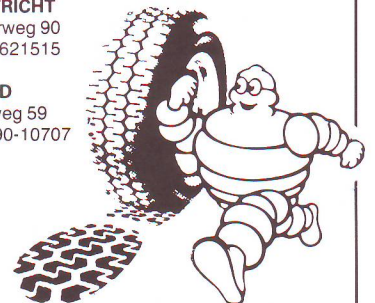
### KICKEN b.v.

VOERENDAAL  
Valkenburgerweg 41  
tel. 045-751700

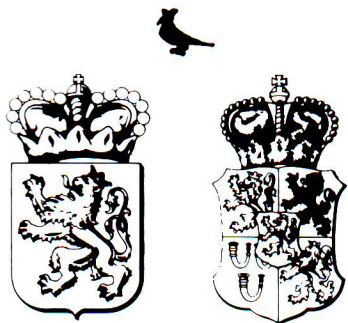
MAASTRICHT  
Bemelerweg 90  
tel. 043-621515

TEGELEN  
Kaldenkerkerweg 96  
tel. 077-33433

SITTARD  
Bergerweg 59  
tel. 04490-10707



## Het 'Limburgs Schutterstijdschrift'



Het Limburgs Schutterstijdschrift is een uitgave door en onder auspiciën van de stichting Steun Aan het Schutters- en gildewezen in de beide Limburgen (S.A.S.).

### Abonnementen

Het Limburgs Schutterstijdschrift verschijnt 4x per jaar. Abonnementprijs Hfl 20,-/BF 385 per jaar bij vooruitbetaling. Losse nummers à Hfl 5,-/BF 95 excl. Hfl 3,-/BF 60 verzendkosten.

### Bankrelaties

Nederland: Rabobank Heythuysen, rekeningnummer 12.22.15.125  
Postgironummer 2878343  
België: Gemeentekrediet van België Agentschap Kinrooi, rekeningnr. 068-2059877-12.

### Redactie

Drs. Jan Gerits - Eksel  
Drs. Jos Gerits - Spaubeek  
Piet Hermans - Weert  
Wim Pijpers - Heythuysen  
Werner Smet - Kinrooi  
Drs. Jean Walraven - Roermond.

### Redactie-adres

Brouwerslaan 25  
6093 GG Heythuysen.

### Druk

Drukkerij Limburgsche Post  
Heerstraat Noord 69, Beegden.

### Advertentie-acquisitie

Meertens Media  
Bieslanderweg 128  
6213 AM Maastricht  
Tel. 043-250445.

### Voorbehoud

Plaatsing van een artikel in dit tijdschrift houdt niet in, dat de inzichten van de schrijver worden gedeeld door de redactie. Bij overname van artikelen is bronvermelding vereist.

## BESTE SCHUTTERS-VRIENDEN,

In een tijdsbestek van nauwelijks drie maanden deed de Raad van State drie uitspraken die verstrekkende gevolgen kunnen hebben voor ons Schutterswezen.

Allereerst deed de RvS op 13 juli de uitspraak dat de schutterijen St. Martinus-Holtum en St. Joseph-Buchten niet langer volgens de vertrouwde methode mogen schieten op de schietinrichting aan de Langereweg. Op 24 september deed de RvS maar liefst twee uitspraken. Schutterij Wilhelmina-Hingen mag niet meer schieten volgens de oude vergunning en schutterij St. Sebastianus-Heel krijgt vijf maanden de tijd om 'opnieuw in de zaak te voorzien'.

Hartverwarmend waren de reacties van de liefhebbers van de Limburgse folklore. 'Het grootste folkloristische evenement in Nederland en België dat al eeuwenlang jaarlijks aan tenminste 1 miljoen mensen veel plezier en ontspanning bezorgt, mag toch niet verdwijnen', was de algemene mening. Iedereen is het er ook over eens dat de kogelvanger een slecht alternatief is, bovendien veel te duur. Als de Nederlandse regering zijn poot stijf houdt en de kogelvanger als eis stelt, dan zullen zo'n 50 schutterijen het loodje leggen. Bovendien zal deze beslissing een hernieuwde scheiding opleveren tussen Nederlands- en Belgisch-Limburg; dit keer op het gebied van de schutterijen.

Mocht de Nederlandse regering, dit keer na ampele overwegingen, bij haar besluit blijven dat het gehele Limburgse Schutterswezen op de kogelvanger moet, dan zou het van fatsoen getuigen als de regering voor de betaling van de kogelvangens zou zorgdragen. De benodigde 10 miljoen gulden zouden verkregen kunnen worden door slechts één weekend het voetballen in Nederland niet door te laten gaan.

Ik hoop echter dat gezond verstand zal zegevieren en wij de kans krijgen om aan te tonen dat de schutters en schutterijen geen milieuvveruilers zijn, maar juist het tegenovergestelde.

Wie is er zo gek om lood van daken, van autovelgen, oude regenpijpen enz. in te zamelen, om te smelten tot kogels en ze ook nog eens te gaan opzoeken na afloop van het schietseizoen en de kogels weer te hergebruiken? Mensen die zoveel over hebben voor hun hobby mag je toch niet betitelen als milieuvveruilers!

Met enige schroom heb ik het artikel "Besturen vraagt kwaliteit" in het vorige nummer geplaatst. Het doet me deugd dat het artikel zo goed ontvangen is en er zelfs is gevraagd naar vervolgafleringen.

OLS-president Lei Stals was ook ingenomen met het artikel en vroeg om toevoeging van drie extra eisen die hij van belang acht voor de kandidaat/kandidate voor OLS-president. Lei Stals vindt het een vereiste dat de OLS-president mobiel is, veel kosten uit eigen portemonnee betaalt en dat hij/zij het vertrouwen geniet.

De artikelenreeks "Besturen vraagt kwaliteit" zal daarom voortgezet worden.

### Studiedag Limburgse Schutterijen

Op 3 april a.s. organiseert de redactie van het Limburgs Schutterstijdschrift een studiedag. Wij komen hier in ons volgende nummer uitgebreid op terug.

### Limburgse Schuttersagenda 1993

De besturen van de schutterijen, aangesloten bij de OLS-Federatie, worden verzocht vóór 1 februari 1993 opgave te doen van hun activiteiten in het schuttersseizoen 1993. Opgaves kunnen ingestuurd worden aan het redactie-adres.

Veel leesplezier toegewenst.

Wim Pijpers, Hoofdredacteur.

Het volgende nummer zal in maart 1993 verschijnen. Inzenden van kopij en foto's uiterlijk 1 februari 1993 aan het redactie-adres.

*Bij de voorpagina: Het winnend drietal van het eerste Limburgse Dames Schuttersfeest. V.l.n.r. Mariet van Herten, Annie Knoops en Cobi Heijnen. De dames zijn lid van schutterij St. Martinus-Horn. Foto: Wim Pijpers.*

## WAS ROERMOND IN 1700 REEDS EEN KEIZER RIJK? (1)

”Sij hebben Pinxtmaendagh lestleden op den vogel geschoten”.

Door: G. Geraedts-Roermond

Sinds een aantal jaren woont de gepensioneerde gemeente-ambtenaar van Swalmen, Giel Geraedts, in Roermond. Als amateur-historicus heeft de heer Geraedts al tal van zaken ontdekt en evenzovele malen heeft hij hiervan melding gemaakt.

Jaren geleden beschreef de heer Geraedts reeds de vier Swalmense schutterijen en het Draaksteken te Swalmen. Wij hopen dat, mede door deze artikelen, Swalmen of Asselt spoedig weer een schutterij rijker mag zijn en dat door deze schutterij het Draaksteken weer wordt opgepakt. WP.

### Schutterij Sint Jacobus

In Roermond hebben we de Voorstad met de Sint Jacobsput en de wijkraad Voorstad Sint Jacob. Volgens het straatnaambord is "de naam ontleend aan de St. Jacobskapel, eertijds daar aanwezig". Enige eeuwen geleden was er ook een schutterij, wier patroonheilige Sint Jacobus was, een der twaalf apostelen, die volgens de legende naar Spanje is gekomen en in Santiago (= St. Jacob) de Compostella zou zijn begraven. Zijn feestdag wordt gevierd op 25 juli. Hij komt niet zo vaak voor als beschermheilige van schutterijen. Momenteel is hij dat -althans onder de verenigingen aangesloten bij de O.L.S.-Federatie- alleen nog van schutterij St. Jacobus te Hunsel. Het is niet bekend, hoe oud "de Schutterije Sancti Jacobi majoris" was. In Roermond was er nog een schutterij, namelijk die van het "Cremersampt" (Koopmansgilde), opgericht in 1617.



*Jacobus de Meerdere. Beeld uit de kathedraal van Santiago de Compostella.*

### Geen schutterij zonder vogelschieten

Dat was vroeger zo, zo is het ook nu nog. Elk jaar (vroeger meestal op Paasmaandag of op Pinkstermaandag) treden de schutten aan om elkaar onder de schietboom de koningstitel te betwisten. Koning is hij die het laatste stuk(je) van de vogel afschiet. Wie keizer wil worden moet dat in drie achtereenvolgende jaren presteren.

De vogel wordt vervaardigd van een knoestig en taai stuk hout. Om het extra te laten harden legde men het vroeger enkele maanden in de gierkelder. Van onderen wordt het hout beslagen met een ijzeren plaat. Na van veren te zijn voorzien wordt hij bevestigd op een ijzeren stang die bovendien op de schietboom is aangebracht. Sinds enige jaren gebruiken sommige schutterijen een stuk triplex of hardboard, waarop een vogel is afgebeeld die daar uitgeschoten moet worden.

Behalve de vogel die "af" moet, is er nog de zilveren vogel met draagketting die deel uitmaakt van het schuttenzilver en bij officiële gelegenheden door de koning wordt gedragen.

Tegenwoordig is het hier en daar gebruikelijk, dat de schutten, nadat het laatste stuk van de vogel naar beneden is gekomen, op de nieuwe koning toestormen om hem geducht aan de haren te trekken. Of dit gebruik ook ten tijde van schutterij Sint Jacob in zwang was, kon niet worden vastgesteld. Wel wordt in de oude bescheiden beschreven hoe de "omstaanders den nieuwen Coninck ..... op het lijff vielen om diens snaphaen te becomen (bemachtigen)" en daarbij ging het niet zachtzinnig toe. Met welk doel dit gebeurde, is niet duidelijk. Mogelijk wilden de andere schutten het geweer hebben omdat er zo'n goed resultaat mee bereikt was. Nadat de koning "den snaphaen was afgenomen" werd hem door zijn collega-schutten en "ooch andere omstaanders.... het geluck gewenscht". De schutten wier geweer nog geladen was "lostent dat in den windt" (in de lucht). De tamboer roerde de trom ten teken dat de schutten moesten verzamelen en zich in gelid opstellen waarna zijne majesteit "den silveren vogel om den hals gehangen" kreeg. Vervolgens hield "die gantsche Schutterije" een rondwandeling "door de straeten van de Stadt", de koning voorop, met als eindpunt "den Gaffel", het vergaderlokaal van de schutten ergens in een herberg, waar het door de Magistraat beschikbaar gestelde bier (2 tonnen = plm. 300 liter) lag te wachten om geconsumeerd te worden.

Hier volgt een beschrijving van wat er voorviel "... als volgens oudt gebruijck op pinxtmaendagh 1700 (31 mei) tot Ruremonde door de Schutten van St. Jacobus den Meerderen den vogel is afgeschooten..." en van de bemoeienissen die de Magistraat en het Hoofdgerecht van Roermond daarmee kregen. Een en ander heeft nogal wat deining onder de stedelingen veroorzaakt.

We weten niet waar de wedstrijd gehouden werd. Enkele aanduidingen van de lokatie zijn er wel. Het laden en lossen van de geweren had plaats "onder de poorte", wat erop zou kunnen wijzen, dat we te doen hebben met b.v. een kasteel of grote boerderij. J. Swaken, de toenmalige schout van Swalmen, die in Roermond



*Jacobus de Meerdere, nagetekend door Luc Wolters, uit het voormalige gemeentewapen van Bocholtz. De H. Jacobus is ook de kerkpatroon van Bocholtz.*

woonde, kon het schieten van nabij volgen, "geseten in sijnen hoff". Dat moet dus gebeurd zijn op een naburig terrein of mogelijk wel in zijn eigen tuin. Ene Willem van Rosmal woonde in de buurt van het schietterrein dat hij vanaf zijn hooizolder helemaal kon overzien.

Deze wedkamp werd met enige spanning tegemoet gezien. Zou Roermond een keizer krijgen? Dat zat er mogelijk wel in, want de schut Andries Janssen "borger deser Stadt" had zich in de twee voorgaande jaren tot koning geschoten. Zou het hem ook voor de derde keer lukken? Ook door de kopstukken van de schutterij werd met die mogelijkheid rekening gehouden. Enige dagen geleden was de kwestie aan de orde geweest op een vergadering in het schuttelokaal. Aan Janssen was toen gevraagd "wat hij soude hebben" als hij keizer zou worden. Hij heeft toen de aanwezige "meesteren" (bestuursleden) en de andere schutten een hand gegeven en gezegd niets extra's te willen hebben. "Het is mij genoeg dat ik de aan die waardigheid verbonden "privilegiën" mag genieten".

Zowel de koningen als keizers genoten bepaalde, door de Magistraat verleende, "vrijdommen". Ze waren vrijgesteld van "den last der soldaeten" (o.a. inkwartiering) en van de nachtwacht. Volgens een regeling van 1622 gold die "vrijheit voor den keijser sijn levenlanck" en voor koningen alleen "in hun jaer".

In 1737 kwam voor wat betreft de keizer een wijziging. Voortaan "sal hij, die tweemaal coninck sijnde voor de derde reijse (keer) den vogel soude afschieten, genieten den halven vrijdom van soldaetenlast ende wachte alle dagen sijns levens".

Pinkstermaandag was het dan zo ver. Er was nogal wat belangstelling, ook uit de hogere kringen. Schout Swaken van Swalmen werd reeds genoemd. In zijn gezelschap bevond zich de oudste zoon van secretaris Lubbers. Ook werd acte de présence gegeven door de "M.(edisch( Doct(or)" N. Reijkens en die was vergezeld van "den Heere Overste Marechal".

(Wordt vervolgd).

## MOGEN DE DAMES NU WEL MEESCHIETEN OP HET O.L.S.?

Deze vraag zou men zich als een voorzichtige conclusie kunnen stellen na het gebrek aan interesse door het bestuur van de OLS-Federatie tijdens het Eerste Limburgs Dames Schuttersfeest (LDS) op 13 september in Haelen. Door haar massale afwezigheid wijst het bestuur van de OLS-Federatie een apart schuttersfeest voor dames in feite af. Misschien wil de OLS-Federatie de dames verrassen en ze toestaan om mee te mogen schieten op het OLS.

Ruim 20 jaar geleden werd reeds aangekondigd dat binnen een of twee jaar ook dames mee zouden mogen schieten op het OLS.

Twee keer slikken en even diep doorzuchten. Kon het fenomeen van de vrouw in het Limburgse Schutterswezen zich juist in de afgelopen 20 jaar verheugen op een toenemende aandacht, binnen het bestuur van de OLS-Federatie zorgden mysterieuze krachten er voor dat een voorstel om de vrouw mee te laten schieten op het OLS nooit ter bestuurstafel kwam; het geluid van de schietende vrouw op het OLS verzwakte, maar verstomde echter nooit helemaal.



*St. Sebastianus-Beegden onder de buks.*

Vanaf deze plaats durf ik te stellen dat wanneer er in de afgelopen 25 jaar niet zo veel dames hun intrede hadden gedaan bij onze schutterijen, het huidige Limburgse Schutterswezen niet zo'n goede naam en faam gehad zou hebben.

Het zou een goede zaak zijn geweest als de OLS-Federatie al eerder het voortouw had genomen in deze nu al ruim 20 jaar slepende zaak.

De OLS-Federatie had de organiserende vereniging (schutterij St. Agatha-Haelen) te verstaan gegeven dat op geen enkele wijze de naam OLS gebruikt zou mogen worden voor dit Damesschuttersfeest. In de laatste OLS-bestuursvergadering werd bovendien de aanwezigheid van een Federatiebestuurslid beslist niet op prijs gesteld bij het eerste LDS. MLSB-voorzitter Jo Beeren mocht wel een jubilaris huldigen, maar daar moest het bij blijven. Jo die bij geen enkele activiteit van zijn bond verstek laat gaan, had grote moeite met het standpunt van het Federatiebestuur. Enigszins teleurgesteld sloeg Jo de verrichtingen van de dames (zonder OLS-penning om zijn hals) gade. De voorzitter van de bond EMM had duidelijk te verstaan gegeven dat hij niet achter het LDS stond en had deelname van schutterijen uit zijn bond aan dit schutterstreffen afgeraden. Toch namen er acht damesdrietallen uit de bond EMM deel aan dit eerste Limburgse Dames Schuttersfeest.

### Het eerste LDS

Na deze ietwat zure inleiding, terug naar Haelen.

Naar schatting 200 damesschutters met zo'n 800 mannelijke en vrouwelijke begeleiders meldden zich op zondag 13 september voor de officiële ontvangst bij het gemeentebestuur van Haelen. De toespraak van burgemeester van Riet sloeg aan bij het aangetreden gezelschap. Burgemeester van Riet: "Ik ben er trots op dat het eerste LDS in Haelen wordt gehouden. Het eerste schuttersfeest dat de naam OLS droeg, vond in Buggenum plaats en dat is nu óók grondgebied van de gemeente Haelen". Verder: "Vrouwen moeten hun positie aan de schietboom nog steeds bevechten. Met uw deelname aan het LDS maakt u een opening naar de OLS-Federatie om ook het damesschietsen op het OLS voor elkaar te krijgen. Ik wens u hierbij veel succes en moed toe. Vrouwen van Limburg, sta uw mannetje onder de schietboom!"

Na het zingen van het Wilhelmus en het Limburgs Volkslied trok het gezelschap in optocht achter Harmonie Philomena naar de schietwei, daarbij onderweg menig applaus oogstend.

Na een welkomsttoespraak van schutterijvoorzitter Piet Bergmans en het openingsgebed door de pastoor, begonnen maar liefst 68 damesdrietallen de strijd om de fel begeerde bokaal van het eerste LDS. Geschoten werd op punten van 2 x 2 x 2 cm. Missen betekende einde. Toch bleven de dames en genoten van het goede weer en de resultaten van de sterkere drietallen samen met de naar schatting 2000 toeschouwers die in de loop van de middag een kijkje kwamen nemen.

Geschoten werd tot 20.10 uur. Toen waren er nog vijf damesdrietallen in de strijd; twee drietallen van St. Martinus-Niel bij As, St. Michaël-Thorn, St. Martinus-Horn en St. Agatha-Haelen. Gedwongen door de duisternis werd overlegd wanneer de finale kon plaatsvinden. Het werd 27 september.

Winnend drietel Eerste LDS-1992 in Haelen. ➡➡

### Uitkavelen

De vijf damesdrietallen die nog in de strijd waren deden voor elkaar niet onder en streden als tijgers om de eer van het eerste LDS. Als eerste moesten de dames van St. Michaël-Thorn een misser noteren.

Voor de meeste toeschouwers waren de dames van St. Martinus-Niel bij As de potentiële winnaars, maar de beide drietallen van deze schutterij misten snel na elkaar. Haelen en Horn bleven in de strijd; beide drietallen gaven geen krimp. Voorzitter Bergmans liet al enkele harken in gereedheid brengen met punten van 1 x 1 x 1 cm om zodoende de eindspurt te bespoedigen.

Bij de 101ste kavelronde viel de beslissing. Haelen schoot mis en het damesdrietel van St. Martinus-Horn mocht zich met 102 kavelronden winnaar noemen.

Schutterij St. Agatha kon terugzien op een bijzonder geslaagd eerste LDS en schutterij St. Martinus-Horn vierde de overwinning tot in de kleine uurtjes.

De sfeer was goed en de grote opkomst was voor de organiserende vereniging een bewijs dat aan een belangrijke behoefte werd voldaan.

Schutterij St. Agatha wil het LDS een degelijke basis meegeven en de eerste twee of drie LDS'n zelf organiseren, daarna wordt bekeken of dezelfde traditie wordt gevolgd als het OLS.

### Receptie

Op zaterdag 31 oktober bood schutterij St. Martinus-Horn haar damesdrietel en persoonlijk kampioen bij de dames van de MLSB (Mariet van Herten) een receptie aan. Ongeveer 750 vertegenwoordigers uit het Limburgse Schutterswezen en het Horner verenigingsleven kwamen naar zalencomplex Hornerhof om daar hun felicitaties aan te bieden en dit historische schuttersfeit te onderstrepen.

Het winnend OLS-zestel van schutterij St. Joseph-Koningbosch kwam ook hun opwachting maken bij de winnaressen van het Eerste LDS.

Bijna alle sprekers waren het er over eens dat de grote belangstelling en het enthousiasme die gepaard gingen met dit Damesschuttersfeest voor het bestuur van de OLS-Federatie voldoende duidelijk moet zijn dat de dames hun plaats onder de buks op het OLS meer dan ten volle verdienen.

Ook het grote succes van de receptie onderstreepte de levensvatbaarheid van een tweede LDS.

Wim Pijpers.



## MIDDEN-LIMBURGSE SCHUTTERSBOED

### Vendelen op Schiphol

Toen wij in de winter '91-'92 in Weert aan de cursus "Vendelen voor beginners" begonnen, hadden wij nooit gedacht dat we 6 maanden later op Schiphol zouden vendelen b.g.v. de opening van de nieuwe G-pier door de Minister van Verkeer en Waterstaat, Hanja May-Weggen.

Tijdens de cursus vroegen enkele vendeliers uit Helden of wij mee wilden vendelen in Schiphol. Wij zouden op die manier het vendelzwaaien kunnen promoten. Promoten betekende ook 3 maanden lang, 2 keer per week oefenen in Helden en na afloop al je botten en spieren voelen. Maar het was de moeite waard.

Op 22 april bracht een bus de Limburgse vendeliers naar Schiphol. Een rondleiding en een film over de luchthaven en een bezoek aan het vliegtuigmuseum braken de spanning enigszins. Om zeker te zijn dat alles goed ging, werden op het platform nog eens alle bewegingen beoefend.

Anton: "Het grote moment naderde, mijn hart bonsde in mijn keel. De spanning was om te snijden. Er stond een sterke wind die mijn vaan bijna uit de handen trok. Het was een hels karwij om het vaandel in bedwang te houden op die grote open vlakte. Toen ik daar stond te zwaaien was ik trots. Mijn zelfvertrouwen groeide bij iedere zwaai". Alle ogen volgden de voordraaier. Het tromgeroffel zweeptte het tempo op. Het geheel was een kleurrijk schouwspel. Ieder van ons had een vlag van een Europees land. Vendelend tussen de Jumbo-jets op dat grote vliegveld, voelden wij ons als mieren zo klein.

Anton: "Het einde van onze demonstratie naderde, nog een laatste zwaai en ... klaar. Een machtig gevoel stroomde door mij. Met de borst vooruit en vliegend vaandel marcheerden wij af. Moe maar voldaan gingen wij naar huis; het was geweldig. De spanning van al het oefenen valt van me af".

Wij willen ons korte verhaal besluiten door het St. Lambertusgilde-Helden te danken. Het was voor ons een belevenis die wij niet hadden willen missen.

Anton Snijkers en Paul Pouls,  
vendeliers van het St. Sebastianusgilde-Beegden.

### Heroprichting St. Servatius-Nunhem

In het kerkdorp Nunhem heeft men middels een enquête gepeild of er interesse bestaat om de rustende schutterij St. Servatius opnieuw leven in te blazen.

Volgens MLSB-voorzitter Jo Beeren waren de reacties bijzonder positief.

De initiatiefnemers hebben Jo Beeren al verzocht voor een nader gesprek om te vernemen wat er zoal komt kijken om een schutterij te heroprichten.

Wij houden U op de hoogte en zullen binnenkort een artikel publiceren van het Groot Internationaal Schuttersfeest (voorloper van het OLS) 1905, dat georganiseerd werd door schutterij St. Servatius-Nunhem.

### St. Michaël-Maasbracht Beek

De splinternieuwe schutterij St. Michaël uit Maasbracht-Beek verzocht officieel om opname bij de MLSB. Tijdens de najaarsvergadering van de MLSB op 15 november werd schutterij St. Michaël als 23e schutterij van de MLSB aangenomen.



### Embleem voor schutterij St. Aldegundis-Buggenum

Ruim een jaar geleden werd in Buggenum de sinds 1962 'rustende' schutterij nieuw leven ingeblazen.

De Buggenumse schutterij is de enige schutterij in de OLS-Federatie die de H. Aldegundis als patroonheilige heeft.

Onlangs heeft de schutterij een embleem laten ontwerpen dat voortaan o.a. de poloshirts en het briefpapier zal sieren. Het embleem is ontworpen door de kunstschilder Wijnand Thönissen uit Roermond-Herten en is een afbeelding van de patroonheilige met de bijbehorende attributen zoals water, sluier, duif, abdissestaf, regelboek en kreeft.

De H. Aldegundis is een historische heilige, d.w.z. we weten waar en wanneer ze geleefd heeft.

Aldegundis werd in 630 in Cousolre (Noord-Frankrijk) als tweede dochter van Walbert IV, graaf van Henegouwen uit het Frankische koningshuis der Merovingers en van Bertillia, een Thüringse prinses, geboren.

Op haar dertiende jaar werd de heilige door prins Eudo, zoon van de koning van Engeland, ten huwelijk verlangd. Haar ouders willigden het verzoek in, maar volgens de overlevering "streefde Aldegundis naar het eeuwige en hemelse en zocht zij geen andere bruidegom dan de Zoon van God".

Aldegundis trok zich terug in een klein vervallen huisje bij de dorpskerk en later zelfs in de wildernis aan de Sambre, waar ze als kluizenares een leven van gebed en boete leidde.

Toen haar ouders vlak na elkaar stierven, zou de koninklijke prins de wil en de belofte van haar ouders willen vervullen. Aldegundis vluchtte echter en werd door Eudo vervolgd. Bij de rivier de Sambre aangekomen, stuurde God haar twee engelen, die haar met droge voeten over de rivier voerden.

We hebben hier te doen met een legende, die de bedoeling heeft aan te tonen hoe standvastig de heilige is geweest in haar strijd.

Hoe dan ook, de H. Aldegundis wordt daardoor heel vaak afgebeeld met water, zoals in het gemeentewapen van de voormalige Gemeente Buggenum en in het embleem aan het begin van dit artikel.

De prins ontvlucht zijnde, wilde Aldegundis een oordeel en de goedkeuring van de kerkelijke overheid en bezocht zij de bisschoppen Amandus en Autbertus. Deze erkenden haar roeping en volgens de legende werd ze in 661 gewijd. Tijdens de inkleding, toen de hoofdsliuer nog op het altaar lag, kwam plotseling een witte duif (de H. Geest) boven het altaar vliegen, nam met de snavel en de poten de sluijer en legde deze op het hoofd van de heilige.

Deze scene heeft menig kunstenaar geïnspireerd, zo ook Wijnand Thönissen, met linksboven in het embleem de sluijer en rechtsboven het hoofd de duif.

Aldegundis stichtte vervolgens een klooster en koos weer de wildernis aan de Sambre. Zij gaf het de naam Malbodium (slecht bos). Rondom dit klooster ontstond de huidige stad Maubeuge, 13 km ten westen van Cousole. Omdat Aldegundis de eerste abdis werd van dit klooster, wordt zij bijna altijd afgebeeld met een abdisstaf in haar hand.

Na de kloosterstichting legde Aldegundis zich toe op de innerlijke uitbouw van haar werk o.a. door een regel samen te stellen voor het gemeenschappelijk leven van de geestelijke dochters. Veel biografen nemen aan dat de heilige de regel van Benedictus heeft overgenomen. De legende laat God zelf door een engel het regelboek overhandigen, zoals dikwijls afbeeldingen in de beeldende kunst laten zien. Ook het embleem bevat rechts een staf en in het midden rechts het regelboek.

Op 30 januari 684 stierf Aldegundis te Maubeuge aan een lange, smartelijke ziekte, door latere auteurs gedefinieerd als kanker aan de rechterborst. De H. Aldegundis wordt vereerd als patrones tegen de kanker en vaak afgebeeld met een kreeft, het symbool van de gevreesde ziekte. Dit laatste symbool compleeteert ook het embleem.

Met de invoering van dit eigentijdse embleem is de Buggenumse schutterij weer een stap verder in de groei naar een volwaardige vereniging in de Limburgse Schutterswereld.

Lau van Bilsen.

## Persoonlijke kampioenschappen MLSB

Op het schietterrein van St. Joris-Wessem is voorzitter/tambourmaître Jac Maessen van schutterij St. Joris algemeen kampioen 1992 van de MLSB geworden. Hij won tevens in de B-klasse. Clubgenoot Eric Steffanie werd kampioen in de A-klasse.

De titelstrijd werd op 5 september ingezet bij St. Petrus-Roggel. Na 150 schoten viel Harrie Gubbels van St. Agatha-Haelen als nr 3 af. De beide leden van St. Joris zetten daarop de strijd in Wessem voort. Na nog eens elk 100 schoten op blokjes van 1½ x 1½ cm geschoten te hebben, werd vervolgens geschoten op blokjes van 1 x 1 cm. Na 55 schoten forceerde de duisternis de beslissing ten gunste van Jac Maessen met een totaal van 305 schoten. In 1973 wist hij deze titelstrijd ook reeds te winnen.

### Persoonlijke kampioenen MLSB:

Jeugd: Steven Vissers van St. Petrus-Roggel  
 Dames: Mariet van Herten van St. Martinus-Horn  
 E: Tjeu Helwegen van St. Michaël-Ool  
 D: Ralf Faessen van St. Joris-Wessem  
 C: Peter Peters van St. Joris-Wessem  
 B: Jac Maessen van St. Joris-Wessem  
 A: Eric Steffanie van St. Joris-Wessem

## St. Aldegundis-Buggenum naar Wieden (D)

Bijna 100 inwoners van Buggenum hebben op zaterdag 24 oktober t/m 26 oktober j.l. een bezoek gebracht aan het plaatsje Wieden in het Duitse Schwarzwald.

Tot deze groep behoorden de leden van schutterij St. Aldegundis en van de Excelsiorkapel. Het bezoek werd gebracht vanwege de vriendschapsbanden tussen de twee dorpen.

De zaterdag stond in het teken van de muziek. Aan de muziekkavond namen naast de Excelsiorkapel ook de Bergmannskapelle uit Wieden deel.

De zondag stond in het teken van de 'partnerschaft' en werd georganiseerd door het gemeentebestuur. Om 9.15 uur begon de plechtige hoogmis die opgedragen werd door bisschop Kalata. Vooral voor de vaandelgebruiken van de schutterij tijdens de H. Mis, had men veel bewondering.



Wieden, 25 oktober 1992 Enkele leden van de schutterij bij het verlaten van de kerk.

Aansluitend aan de H. Mis was een optocht gepland, die helaas door de bar en boze weersomstandigheden geen doorgang vond. Desondanks 'trok' de schutterij vanaf de kerk, via het gemeentehuis naar de gemeentehal.

In deze hal was het partnerschaftsfrühschoppen, nadat over en weer kado's waren aangeboden.

Ondanks het bijzonder slechte weer hebben alle Buggenummers en met name de leden van de schutterij goede herinneringen aan deze 'uitwisselingsreis' overgehouden.

Het was overigens de eerste keer dat de schutterij muzikaal begeleid werd door eigen leden en wel op de onlangs aangeschafte drie gildetrommen.

**Van sommige illustraties is het ons, ondanks zorgvuldig naspeuren, niet gelukt de rechthebbende te vinden. Wij verzoeken derhalve rechthebbenden desgewenst met ons contact op te nemen.**

**De redactie.**



## LIMBURGSCHE SCHUTTERIJEN ONDER VUUR (1)

Tijdens de najaarsvergadering van de OLS-Federatie op zaterdag 10 oktober kreeg Oud-Federatiebestuurslid Ad van der Vleuten de gelegenheid om bekend te stellen hoe hinderwetproblemen in 1938 werden opgelost. De stukken die Van der Vleuten gebruikte voor zijn verhaal plaatsen wij ongewijzigd en onverkort.

### SCHUTTERIJEN EN HINDERWET (Bron: Limburger Koerier van 6 april 1938)

**Het vogelschieten in gevaar. - Tot overleg dient gekomen te worden in het belang der Limburgsche folklore.**

Nu de Rechtbank te Maastricht in hooger beroep eveneens beslist heeft dat het schieten van de schutterijen op den schietboom te beschouwen is als een schietrichting vallende onder de Hinderwet en derhalve slechts mag plaats hebben na een verkregen vergunning van het gemeentebestuur, is de beroering in Limburgsche en Brabantse schutterskringen algemeen geworden.

Door deze rechterlijke uitspraak verwacht men den ondergang van de meeste schutterijen niet omdat zij geen vergunning van Burgemeester en Wethouders zouden bekomen, maar doordat de vergunningen gebonden zullen zijn aan van hoogerhand gegeven voorschriften, welke voor de meeste schutterijen niet na te komen zijn. Aldus werd ons in schutterskringen verzekerd, waar we naar aanleiding van de uitspraak van Kantonrechter en Rechtbank, op kondschap gingen om over de gevolgen dier beslissing voor dit bij uitstek zoo folkloristisch feest als het Koningschieten is het een en ander te vernemen. Reeds na het veroordeelend vonnis van den Kantonrechter te Sittard, had men wel algemeen de overtuiging dat, gezien de letter der wet, de schietinstallatie der schutterijen onder de bepalingen der Hinderwet zou vallen en nu de Rechtbank 't daarmee eens is, acht men 't zelfs niet wenschelijk van het vonnis alsnog in cassatie te gaan. Men zal er niets meer aan gewijzigd krijgen, en er blijft niets anders over dan, zoo van hoogerhand de gegeven voorschriften in alle strengheid in toepassing moeten komen, tot wetswijziging zien te komen.

#### DE VOORGESCHIEDENIS

Men herinnert zich de voorgeschiedenis, welke aan het veroordeelend vonnis en de hele schutterij-kwestie voorafging.

In 1925 scheen men op het Ministerie van Arbeid, Handel en Nijverheid tot de ontdekking te komen dat ook de zgn. schietboom valt onder schietrichtingen waarvan in de artikelen 1 en 2 der Hinderwet van 1875 sprake is. Het administratieve raderwerk begon te loopen. Ged. Staten moesten alle gemeentebesturen daarop attent maken en B en W. moesten alvorens gunstig te beschikken op elk verzoek tot oprichting van een schietboom aan den Directeur der Normaal-schietschool te Den Haag eerst advies vragen omtrent aan de vergunning te verbinden voorwaarden.

Gemakshalve waren een stel dezer voorwaarden reeds bij het schrijven gevoegd.

Niettemin gebeurde er niets, de gemeentebesturen lieten alles "blauw blauw"; Ged. Staten drongen niet verder aan, zelfs nadat in 1929 nog in een volgende circulaire van uit Den Haag aan een en ander als 't ware herinnerd werd en enkele onbeduidende veranderingen in den tekst der eerste circulaire waren aangebracht.

In alle dorpen en gemeenten bleven de schutterijen lustig verder den vogel afschieten, werden koningen en keizers gekroond onder belangstelling van vele honderden toeschouwers. 't Was en bleef een gebeurtenis in het dorp, welke spanning bracht en waarbij de autoriteiten en politie belangstellend toekeken en zelfs mee-schoten.

Aan strenge voorwaarden werd niet gedacht en zeer zeker niet aan een bekeuring.

Tot in Augustus in de gemeente Obbicht ingegrepen werd en het bestuur der eeuwenoude schutterij "St. Willibrordus" zich bekeurd zag wegens overtreding der Hinderwet, doordat zonder vergunning geschoten werd op den koningsvogel.

Het is een publiek geheim dat plaatselijke personen- en dorpspolitiek niet vreemd eraan waren, dat via den Procureur-Generaal tot deze vervolging werd overgegaan, welke thans het proefkonijnje is geworden en een richtsnoer zal zijn voor alle schutterijen in het land.

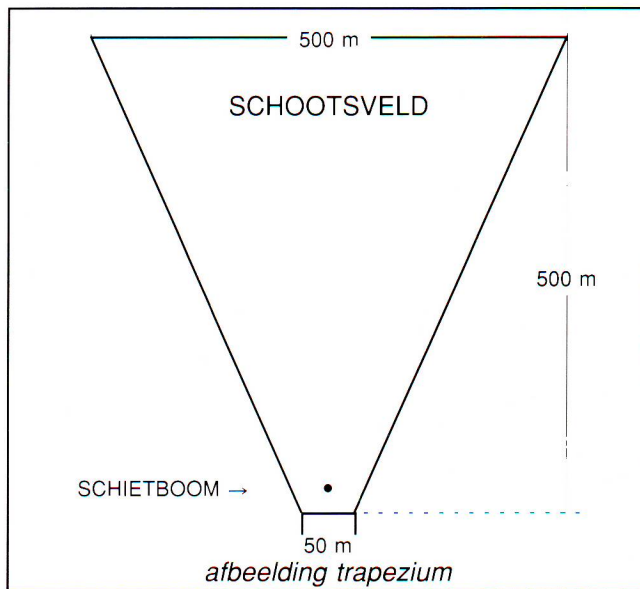
#### DE VOORSCHRIFTEN

Om de conclusie uit schutterskringen te begrijpen, dient men te weten, welke voorschriften B. en W. zullen moeten geven bij het verlenen eener vergunning voor het vogelschieten, het prijschieten of de gewone schietoefeningen.

Zoals boven reeds gemeld, heeft het Ministerie bij zijne circulaire

van 1925 een bijlage gevoegd van deze voorwaarden voor het schieten met gebruik van een schietboom.

Deze betreffen 't eerst de grootte van het schietterrein, dat minstens volgens onderstaande vierhoek (trapezium) moet genomen worden. Deze oppervlakte wordt als onveilige strook beschouwd, en er mag niet geschoten worden indien zich iemand in dezen vierhoek bevindt. De schietboom dient een hoogte te hebben van 16 tot 20 M. Er zijn verder voorschriften over de grootte van kogel en buskruitlading.



Bij de besprekingen, die we met enkele schutters en met personen, die met het schutterij-leven in onze provincie terdege op de hoogte zijn hadden, kwam telkens weer het stereotiepe antwoord op onze vraag: "Wat zijn de gevolgen van het vonnis?", dat het thans afgelopen is met het schieten door de schutterijen en ook deze Limburgsche folklore zal gaan verdwijnen.

Onze tweede vraag was dan: "Of het in schutterskringen dan niet wenschelijk wordt geacht, dat er voorwaarden gesteld worden niet enkel voor personen, die toekijken of in de omgeving zich bevinden, maar ook voor de veiligheid van de schutters zelf".

Men merkte op, dat er overall gevaar kan schuilen, het vogelschieten niet uitgesloten. Zelfs als aan alle eischen voldaan wordt, kan er een ongeluk gebeuren. Zoo kan een gekeurd geweer ook springen, gelijk te Amstenrade een lid der Burgerwacht overkwam. Dat er bij het vogelschieten ooit ernstige ongelukken gebeurd zijn, kon niemand zich herinneren. De twee ongelukken destijds te Vaals voorgevallen, waren aan onvoorzichtigheid te wijten, bij het schoonmaken ging een geweer af, en bij het neerlaten van de vogelstang kreeg een schutter deze op het hoofd.

Vooraf de grootte van het schootsveld is een voorschrift, waardoor in geheel Zuid-Limburg zoo goed als nergens een terrein zal gevonden worden, en in Midden- en Noord-Limburg slechts in de uitgestrekte hei. Bovendien indien men een reeks perceelen ter gezamenlijke grootte van het aangegeven oppervlak voor schootsveld neemt en met roode vlaggetjes afbakent, dan kan elk onwillige eigenaar van een dezer perceelen het schieten verhinderen door zich op zijn terrein te begeven, hetgeen niet belet kan worden.

En wat de kogels en buskruitlading betreft, aldus gingen onze zegslieden verder, zullen onze schutterskorpsen tot uitgaven genoopt worden welke niet betaald kunnen worden. Negentig procent der buksen en geweren voldoen niet aan de gestelde eischen. De kogels mogen niet zwaarder zijn dan vijftien gram, zoodat ongeveer 65 kogels uit één kilo lood gegoten kunnen worden, terwijl de Limburgsche buksen kogels gebruiken, welke driemaal zoo zwaar zijn (twintig uit één kilo lood). Waar de te gebruiken nieuwe buksen een uitgave van ong. driehonderd gulden vorderen, kunnen de meeste schutterijen aan dergelijke uitgaven niet denken.

En der leiders uit schutterskringen verklaarde al deze zorg voor de schutters niet te begrijpen, want wil men de Hinderwet streng toepassen dan zal nog veel verboden en veranderd moeten worden, speciaal bij kermisgelegenheden waar elektrische kracht te pas komt, en merkte spreker verder op: hebben onze mijnen zich gestoord aan een Hinderwet of werd er ingegrepen toen het mijnwater in onze beken werd geloosd? Bovendien mag de vraag gesteld worden, of de schietrichting der Burgerwachten en Landstorm ook aan de eischen moeten voldoen.

Tegen eenig toezicht of voorschriften, welke ook nageleefd kunnen worden, zonder meer dan honderd schutterijen in onze provincie het leven onmogelijk te maken, had men geen bezwaar.

Met belangstelling wordt thans het verdere verloop afgewacht. Het nieuwe seizoen is in aantocht en binnen enkele weken vinden reeds schietoefeningen en prijsschieten plaats hetzij op de groote vogelstang, hetzij op de houten bolletjes geplaatst op een hark, zooals dit enkel in Limburg gebruikelijk is. Verschillende schutterijen hebben reeds hare data vastgesteld.

Er kan niet aan getwijfeld worden, of de politie krijgt opdracht tot ingrijpen. Zal men 't zoover laten komen en een revolutie in schutterskringen ontketenen, of zal men tijdig in overleg treden en van beide zijden water in den wijn -beter kon men hier zeggen: schuttersbierdoen. Want dit is zeker de thans gegeven voorschriften kunnen en mogen niet in toepassing komen.

Wellicht geeft de zinsnede in de circulaire van 1925, dat, indien de aangegeven maten niet alle mochten kunnen worden bereikt, nadere inlichtingen kunnen worden gevraagd aan de Normaalschietsschool te Den Haag daartoe gereede aanleiding (Dit adres dient thans te luiden bij den Commandant der Grenadiers en Jagers te Den Haag). De rust en vrede in de Limburgsche schutterswereld blijft dan behouden!

In de volgende aflevering o.a.: Kamerlid Ruys de Beerenbrouck stelt vragen.



## DE 'KONINKLIJKE EREPENNING'

– Een vorstelijk predicaat –

Tijdens de jubileumviering van schuttersgilde St. Sebastianus-Sevenum in het voorjaar van 1991, ontving het gilde de 'Koninklijke Erepenning'. Er ging een gejuich op, want de gildeleden dachten dat ze het predicaat 'Koninklijk' hadden gekregen. De pret was echter van korte duur, want bij navraag bleek dat de uitreiking van de 'Koninklijke Erepenning' niet automatisch betekent dat de vereniging zich 'Koninklijk' mag noemen. Even later ontdekte het gilde dat ze al meerdere 'Erepenningen' in haar prijzenkast had.

Eenzelfde lot trof schutterij St. Sebastianus-Herkenbosch dit jaar. Dagblad De Limburger dichtte de schutterij het predicaat 'Koninklijk' toe. Hier was de journalist abusief en werd het bericht een dag later gecorrigeerd. Om aan alle onduidelijkheid een einde te maken, plaatsen we de volledige tekst die behoort bij de 'Koninklijke Erepenning'.

### Koninklijke Erepenning

Koningin Beatrix heeft sedert haar troonsaanvaarding in 1980 met betrekking tot het toekennen van bepaalde onderscheidingen het een en ander gewijzigd met betrekking tot de 'Erepenning van Verdienste'. Zo werden bij Koninklijk Besluit van 25 juli 1981, in het Koninklijk Besluit van 24 februari 1965 enkele veranderingen aangebracht. De 'Erepenning van Verdienste' zal voortaan heten 'Koninklijke Erepenning'. Daarnaast zou men kunnen stellen dat deze verleend kan worden aan instellingen en verenigingen die vallen onder een federatie of overkoepelend orgaan, welk orgaan wel het recht kan verkrijgen het predicaat 'Koninklijk' te voeren, dat nu niet meer aan de afzonderlijke verenigingen of afdelingen wordt toegekend.

Stylistische weergave van de Koninklijke Erepenning. (De penning, cirkelrond - Ø50 mm - en vervaardigd van argentaan witkoper -, vertoont aan de voorzijde een beeltenis van Koningin Beatrix, met het randschrift 'Beatrix Koningin der Nederlanden'. Op de keerzijde staat het opschrift 'Koninklijke Erepenning'. De penning hangt aan een beweegbare kroon).

De richtlijnen voor het toekennen van de Koninklijke Erepenning, te verlenen door Hare Majesteit de Koningin, luiden anno 1991 als volgt:

- De vereniging of instelling dient, behoudens in zeer bijzondere gevallen, tenminste 50 jaar te hebben bestaan. De penning wordt slechts verleend ter gelegenheid van de viering van het 50-jarig bestaan -of een meervoud van 25 jaar- van de vereniging of instelling
- De activiteiten van de vereniging of instelling moeten zijn van filantropische, wetenschappelijke, culturele of maatschappelijke aard, dan wel liggen op het gebied van de sport
- De vereniging of instelling mag niet ten doel hebben de verbreiding van politieke, commerciële, religieuze of levensbeschouwelijke opvattingen
- De vereniging of instelling dient geen overkoepeling van meerdere individuele verenigingen of instellingen te zijn
- De vereniging of instelling moet wat betreft aard, omvang en soliditeit in aanzien staan en dient tussen soortgelijke gemeentelijke, regionale of landelijke verenigingen of instellingen een algemeen erkende plaats in te nemen.
- De vereniging of instelling moet zich bovendien op haar terrein hebben onderscheiden
- Zowel de vereniging of instelling als de bestuursleden moeten te goeder naam en faam bekend staan.

Zoals U ziet is het zeer wel mogelijk voor een (Nederlands-) Limburgse schutterij om in aanmerking te komen voor de 'Koninklijke Erepenning'. Het predicaat 'Koninklijke' kan een Nederlandse schutterij echter niet meer krijgen. De OLS-Federatie kan het predicaat 'Koninklijk' wel nog krijgen.

Het is gewenst om in het woud van 'Koninklijke-', 'Koninklijk erkende-' etc. schutterijen enig licht te brengen. Schutterijen die momenteel het predicaat 'Koninklijke', 'Koninklijk Erkende' etc voeren en niet meer precies weten of kunnen nagaan wanneer het predicaat verstrekt is en bij welke gelegenheid, kunnen contact opnemen met het redactie-adres. Wij zullen trachten antwoord te geven op de openstaande vragen.

Belgisch-Limburgse schutterijen kunnen wel het predicaat 'Koninklijk' verkrijgen. Indien in België een vereniging een ouderdom van tenminste 50 jaar kan aantonen, kan men een aanvraag doen om het predicaat 'Koninklijke' te verkrijgen.

Wim Pijpers.

## DE KRUISBOOGSCHUTTERS II

### Kruisboog en loodvervuiling

Kruisboog en loodvervuiling: een niet direct voor de hand liggende combinatie. Toch is er tussen beide een oorzakelijk verband.

Zondag, 6 september j.l. bezochten hoofdredacteur Wim Pijpers en ondergetekende het Noord-Brabantse Oploo, waar gestreden werd om het nationaal kampioenschap kruisboogschieten "10 meter traditioneel"\*. De perfecte organisatie was in handen van het St. Mathiasgilde van Oploo.

Geheel tegen de verwachting in, ging het gesprek met enige gildebestedingsleden binnen de kortste tijd over genoeg alle problemen rond .... loodvervuiling in het milieu.

### Echter in omgekeerde volgorde

Oorspronkelijk schoten de gilden met een flobertgeweer, kaliber 6 mm. De maatschappij werd milieubewuster: geweerkogels veroorzaken loodvervuiling. Vergeleken bij de zware bukskogels lijken de 6 mm kogels in het niet te vallen. Het aantal keren schieten (de schietfrequentie) is niet groter dan bij ons.

Consequentie voor het milieu dus minder bedreigend. Toch strengere toepassing van de milieuwetten. Redenering: "Minder lood is toch nog steeds lood. En men wil naar nul.

### Een praktijkvoorbeeld

Een gilde uit een naburige gemeente kreeg geen toestemming meer aan om wip-schieten\* te doen met flobertgeweren. Het oorspronkelijke aantal schietbomen van twaalf werd gereduceerd tot vier. De gemeente schonk het gilde wel een nieuw clubgebouw. Daarbij echter twee schietbomen om kruisboog-wipschieten te beoefenen i.p.v. gewerschieten.

### Eventuele oplossingen voor het loodprobleem

De flobertgilden vonden grosso modo twee oplossingen voor het loodprobleem: de kogelvanger en overgang van flobert naar kruisboog.

#### A. De kogelvanger

Hierbij werden er twee bezwaren aangevoerd: psychologische en financiële.

– Psychologisch: Men schiet in een bak. De hinderwet schrijft voor dat het geweer opgelegd moet worden, zodat binnen deze bak geschoten wordt.

Reactie van de gilden: door de steeds identieke schietomstandigheden is, sportief gesproken, "de jus van de sport weg".

– Financieel: Bij het flobertschieten is de prijs van een kogelvanger ongeveer Hfl 2.000 (niet zo duur vergeleken bij een zware buks-kogelvanger; die ±Hfl 40.000 à 50.000 kost).

In de Brabantse constellatie heeft men echter vaak 12 banen nodig, dus 12 kogelvangens. Totaal zo'n Hfl 24.000.

Volgens de gesprekspartners zijn hun gilden niet erg kapitaalcrachtig; Hfl 500 winst per seizoen wordt véél gevonden. In zo'n situatie is Hfl 24.000 inderdaad een onoverkomelijk bedrag.

\* Verklaringen van typische "vaktermen" bij het kruisboogschieten volgen in een ander artikel.

#### B. De kruisboog

Blokkade dus voor het flobertgeweer, maar men wil blijven schieten.

Ongeveer 10 jaar geleden (1983) "ontdekte het St. Mathiasgilde uit Oploo het kruisboogschieten bij een bevriende vereniging. Groot enthousiasme; de uitwijkmogelijkheid was gevonden. St. Mathias werd het eerste gilde in de Kring "Het land van Cuijck" dat weer met de kruisboog begon. Andere plaatsen volgden.

#### C. Toekomstverwachting

Men voorziet bij de Noord-Brabantse gilden een toename met zeker vijf à zes verenigingen die kruisboogactiviteiten gaan ontwikkelen in de Kring "Het land van Cuijck".

In de Kring "Het Land van Cuijck" wordt het geweer "afgebouwd". Het is een kwestie van tijd. Toch wil men blijven schieten: hoe minder geweren, hoe meer kruisbogen.

#### Conclusie

Zo sluit de cirkel. Loodvervuiling verdrijft het geweer omdat men in een kogelvanger geen ideale oplossing ziet.

De kruisboog keert terug en wint steeds meer terrein. De historische lijn wordt wellicht: Handboog - kruis-(voet-)boog - geweren - kruisboog.

"Het is allemaal een kwestie van tijd".

Aldus een oplossing die als typisch Brabants wordt gepresenteerd en uitgevoerd en als zodanig het vermelden waard is.

In het Limburgse -aan beide kanten van de Maas- zoekt men naar andere wegen om hetzelfde probleem, de milieuvervuiling, het hoofd te bieden.

Drs. Jean Walraven.

## SCHUTTERS BOND

### ST. GERARDUS-AMSTENRADE

#### Erekruijsschieten 1992

Op zaterdag 29 augustus organiseerde schuttersbond St. Gerardus de jaarlijkse wedstrijd "Beste schutter van de bondsfeesten 1992", te weten Amstenrade, Schinveld, Schimmert en Meerssen.

Zo'n 200 schutters begonnen vol goede moed aan de opgave om zo vaak als mogelijk per bondsfeest 10 stokjes af te schieten. Een karwei dat voor velen een te zware opgave blijkt. Uiteindelijk zijn er ±30 schutters die overblijven.

Tijdens het kavelen blijkt al vlug dat enkele schutters van St. Hubertus-Schaesberg hoge ogen zullen gooien. Als allereerste verslaat Fré Hannig René Rugl van St. Sebastianus-Heerlerheide; hij mag het ere-kruis "Schinveld" aan zijn toch al rijke verzameling toevoegen.

Rob Silvertand verslaat daarna schutter Lenartz van schutterij HH. Marcellinus & Petrus-Geleen; Het ere-kruis "Schimmert" wordt zijn trofee.

Het ere-kruis "Meerssen" wordt een prooi voor Peter Berben, die daarmee zijn eerste ere-kruis verovert.

De Schaesbergse schutters ruiken hun kans om ook het vierde ere-kruis in de wacht te slepen. Uiterst geconcentreerd wordt aan de kaveling om het laatste ere-kruis begonnen. De een na de andere schutter valt af.

De twee overblijvende schutters zijn Rob Silvertand en Fré Hannig. Ere-kruis nummer vier gaat dus zeker naar St. Hubertus-Schaesberg. Weddenschappen worden ondertussen afgesloten op de twee schuttersvrienden die elkaar onder de buks geen millimeter toegeven.

Fré Hannig, die kan terugkijken op een seizoen zonder missers, wil het seizoen 1992 afsluiten met twee ere-kruisen. Rob Silvertand wil zijn slechte seizoen met veel missers, nog enige glans geven.

Een derde factor is nog de onderlinge wedstrijdijver om de beste te zijn. De "kemphanen" geven elkaar geen duimbreed toe. De kavelronden rijgen zich aaneen als een kralenketting. Af en toe elkaar probeerend te intimideren met een opmerking of een zucht.

Als Fré dan, in een moment van onachtzaamheid, zijn stokje mist, stijgt er een gemompel op. Zal Rob zijn zenuwen kunnen bedwingen?

Rob ruikt zijn kans. Mikt, haalt de trekker over en ..... mag zich de trotse winnaar van het ere-kruis "Amsterrade" noemen.

Alle vier de ere-kruisen naar één schutterij. Een droom voor iedere schutterij en zelfs voor Schaesberg dat op schietgebied toch wel het een en ander gewend is; een unicum.

Tijdens de stijlvolle huldiging sprak bondsvoorzitter Maurice Kerkhofs over de "slok-oppo" van Schaesberg. Daarna waren er de felicitaties van de overige schutters.

H. Verheijden.

#### Afscheid tamboer-majoor

Op zaterdag 7 november bood schutterij St. Hubertus-Schaesberg May Thomas een afscheidsreceptie aan. May Thomas draagt na 34 jaar de tambour-maitrestok over aan neef Fred Thomas. Uitgebreid was er al van May afscheid genomen tijdens het laatste bondsfeest in Meeressen.



"D'r May Thomas".

## NAJAARSVERGADERING OLS-FEDERATIE

In telegramstijl enkele gegevens van de laatste vergadering van de OLS-Federatie, gehouden in Sittard op 10 oktober j.l.

- Het 9e EST was geweldig georganiseerd. Lei Stals dankt de Limburgse schutterijen voor hun inzet en hun voorbeeldige optreden.
- Erekrus der beide Limburgen: De belangstelling wordt beter, maar het kan beter volgens Edm. Vranken. Hij hoopt dat het aantal belangstellenden op 24 april 1993 in Niel bij As groot is. Suggestie LS: Organiseer deze persoonlijke schietwedstrijd op de tweede of derde schietdag van het OLS en je bent verzekerd van voldoende belangstelling. (Zo gebeurde dat ook vroeger).

#### - OLS-1992

- ☆ Chris Corsten, voorzitter van schutterij St. Petrus-Kelpen Oler, gaf een nabeschouwing van het OLS-1992. Chris gaf duidelijk aan positieve kritiek te willen leveren in de richting van de OLS-Federatie. Daardoor kunnen volgende OLS-organisatoren onnodige werkzaamheden, kosten en ergernis bespaard blijven.
- ☆ Goed draaiboek met tijdbalk en voldoende bijzonderheden voor het organiseren van een OLS-Feest, opgesteld door de OLS-Federatie. Teveel mensen van de OLS-Federatie geven nu opdrachten aan de organiserende vereniging. Het is geen luxe als er ook een taakverdeling komt t.b.v. Federatiebestuursleden voor een OLS-Feest. Er is eveneens veel ergernis ontstaan doordat drie dagen vóór het OLS zitplaatsen voor alle juryleden op de hoofdtribune werden geëist.
- ☆ Corsten stelt voor een professionele PR-man/vrouw in de OLS-Federatie op te nemen. Een OLS-Feest zonder PR is ondenkbaar in deze tijd. Hij doet het aanbod om een echte journaliste de PR te laten verzorgen voor de OLS-Federatie.
- ☆ Het totaalbedrag aan vermissingen/ vernielingen en breuk bedroeg Hfl 2500. Dit is al duidelijk minder dan in 1991 en is deels toe te schrijven aan goede sociale controle en het gebruik van glazen zonder merknaam erop.
- ☆ Ondanks dat er voldoende vuilcontainers waren geplaatst, leek de parkeerplaats voor de materiaalwagens op een vuilnisbelt. De organiserende vereniging heeft geen bezwaar tegen het nuttigen van zelf meegebrachte eetwaren, maar zij hadden niet gevraagd om de vuilnis.
- ☆ Sponsors blijven dringend nodig. Geen enkele schutterij is financieel sterk genoeg om zonder sponsors de risico's, verbonden aan een OLS, te kunnen dragen.
- ☆ De OLS-Federatie ziet nauwgezet toe op de prijs van de consumpties. De prijs per consumptie in Kelpen was Hfl 1,50. Het wekt bevreemding als men op het 9e EST Hfl 2,20 per consumptie moet betalen. Nota bene een schuttersfeest dat ook door de OLS-Federatie wordt gepromoot.
- ☆ Daarna geeft Chris Corsten nog een overzicht van het aantal liters drank en broodjes etc. die verkocht zijn.
- ☆ Aantal benodigde vrijwilligers om het OLS-1992 mogelijk te maken: 1250.



De OLS-president antwoordt dat de opmerkingen van de organisator van het OLS-1992 reeds bekend waren en stelt dat er intern in het Federatiebestuur al druk gewerkt wordt aan een taakverdeling voor Federatiebestuursleden tijdens een OLS.

- **Voorbeschouwing OLS-1993.** Voorzitter L. Dijcks van schutterij St. Joseph-Koningsbosch geeft een voorbeschouwing op het OLS-1993 en zegt er vertrouwen in te hebben dat het OLS zal slagen op het 10 hectare grote feestterrein in het centrum van het dorp. De optochttroute zal 1600 m lang zijn.
- **Diopters.** Er ontstaat een discussie over het wel of niet te koop zijn van diopters die nog voldoen aan het gestelde in artikel 25 van het schietreglement. De schietcommissie zal zich hierover nader beraden en zal in haar beraad ook meenemen de eventuele toelaatbaarheid van plastic delen aan de buks.
- **Cursussen.** Secretaris OLS-Federatie doet een dringende oproep voor opgave aan de commandantencursussen en de vendelcursussen. De OLS-Federatie stelt voor deze cursussen veel geld ter beschikking en verwacht daarom ook voldoende deelname. Met name de deelname voor gevorderdencursussen laten te wensen over.
- **Normencommissie.** Bair van Hoef maakt bekend dat hij benoemd is tot voorzitter van de Normencommissie. De Normencommissie zal deze winter diverse malen samenkomen om alle normen te bezien en daar waar nodig te wijzigen. In de Normencommissie zullen vier nieuwe leden worden opgenomen. Van Hoef spreekt de hoop uit dat er vóór het nieuwe schuttersseizoen een nieuw en verbeterd stel normen zal zijn. Hij stelt de verenigingen in de gelegenheid om ook wijzigingsvoorstellen, op- en aanmerkingen in te dienen. De Normencommissie is een orgaan ad hoc van tijdelijke aard, ingesteld door de stichting S.A.S. (statuten SAS art. 9 en huishoudelijk reglement SAS art. 8) met als opdracht de jurynormen te bezien en daar waar nodig aan te passen. De Normencommissie heeft tevens tot taak de stichting SAS, het bestuur van de OLS-Federatie, de schuttersbonden en schutterijen (aangesloten bij de OLS-Federatie) tijdig een herziene uitgave te verstrekken van het 'Normenboekje'.
- **Totaaluitslagen OLS dit jaar voor het eerst per computer.** Van Hoef vraagt begrip voor eventuele fouten die gemaakt zijn.

## SCHUTTERS BOND EENDRACHT BORN-ECHT e.o.

### Bokkerijders

Wie Limburg zegt, zegt ook schutterijen en wie schutterijen zegt, zegt ook bokkerijders. Op 6 september was deze uitspraak ten volle van toepassing tijdens de opvoering van het toneelspektakel 'De Bokkerijders'. Op de binnenplaats van kasteel Baexem voerden toneelspelers van diverse Limburgse toneelverenigingen het oer-limburgse stuk op. Tussen de 120 spelers bevonden zich ook een twintigtal leden van schutterij St. Jan-Nieuwstadt.



*Een aantal toneelspelers van schutterij St. Jan-Nieuwstadt met in hun midden de twee hoofdrolspelers. Meer foto's van dit toneelspektakel zijn opgenomen bij de ingezonden brief van Luc Wolters uit Simpelveld.*

*Foto's: Wim Pijpers.*

Schutterij St. Jan heeft al enkele jaren geleden in Valkenburg bewezen over voldoende acteertalent te beschikken om een hoofdrol te kunnen vervullen in dit toneelstuk. Regisseur Ron Kösters vertrouwde ons toe dat het toneelstuk 'De Bokkerijders' het volgende jaar opgevoerd zal worden op de Markt in Maaseik. Ook in deze entourage zullen de schutters van St. Jan hun partij meespelen.

### OLS-1993

Sef Laughs gaat schutters-CD produceren. Het is de bedoeling dat Sef Laughs voor het einde van het jaar zijn ervaringen en emoties, opgedaan tijdens het laatstgehouden OLS, gaat verwoorden en op muziek gaat zetten. Tijdens de receptie op 11 september j.l. presenteerde Sef de OLS-schlager "Gans Keuningsboesj sjeet op de kop" (voor de tekst: zie laatste tekstpagina van LS nummer 17), die hij meteen na het behalen van de overwinning voor schutterij St. Joseph componeerde.

Naast de OLS-schlager komen er nog 5 of 6 andere nummers op de CD te staan, die uiteraard allemaal betrekking hebben op dit schuttersgebeuren.

De presentatie van de CD staat gepland voor januari 1993 en zal deel uitmaken van het promoten van het OLS-1993 te Koningsbosch.

## SCHUTTERIJ ST. JOSEPH-BUCHTEN OP PRINSJESDAG NAAR DEN HAAG

Op dinsdag 15 september j.l. mocht schutterij St. Joseph-Buchten, als afgevaardigde schutterij van de OLS-Federatie, deelnemen aan de opening van de Staten-Generaal (zie ook LS nummer 16, pagina 34).

Samen met de Koninklijke Harmonie St. Cecilia uit Eijsden en het schuttersgilde St. Antonius Abt uit Mook vormden zij de Limburgse deputatie.

Met twee volle bussen vertrok het Buchtens gezelschap al vroeg in de ochtend richting Den Haag.

Daar aangekomen, werden we welkom geheten door de Commissaris der Koningin in Zuid-Holland, Drs. Pat-tijn en door de Kabinetchef van de Provincie Limburg, de heer De Bruyn.

In een zonovergoten Den Haag marcheerde de Limburgse afvaardiging richting Korte Vijverberg, alwaar de erewacht werd betrokken in afwachting van de komst van de Koninklijke stoet. Het laatste voertuig van de stoet was de Gouden Koets, met daarin gezeten H.M. Koningin Beatrix, Z.K.H. Prins Claus en Kroonprins Willem Alexander.



*Schutterij St. Joseph-Buchten geeft een staaltje van haar kunnen voor een aantal belangstellenden.*

Terwijl door Koningin Beatrix de Troonrede werd uitgesproken, kregen wij in het Ambassadegebouw koffie en broodjes aangeboden. Daarna vormde onze schutterij opnieuw de erewacht toen de Koninklijke stoet terugging naar Huis ten Bosch. Na afloop, marcheerde de Limburgse deputatie terug naar het Provinciehuis, alwaar een uitstekend verzorgde lunch werd genuttigd.

Om 16.00 uur ging ons gezelschap per bus naar het nieuwe gebouw van de Tweede Kamer. In de Tweede Kamer kregen we tekst en uitleg over de gang van zaken. In de grote hal van de Tweede Kamer, gaf schutterij St. Joseph een staaltje weg van haar kunnen en lieten zij daardoor een geweldige indruk achter bij de aanwezigen.

Alle ogen waren gericht op schutterij St. Joseph dat zich presenteerde met 80 geuniformeerde leden, het koningspaar, beschermvrouwe Mevrouw Lebens en Jo Herffs als afgevaardigde van de OLS-Federatie en de Schuttersbond Eendracht Born-Echt e.o. De drumband met klaroenen o.l.v. Ton Kurvers bracht enkele muzikale nummers ten gehore en oogstte veel applaus.

Daarna kon men op eigen gelegenheid het nieuwe gebouw van de Tweede Kamer bezichtigen. Hiervan maakten veel leden gebruik.

Om 18.00 uur werd de terugreis aanvaard. In Tiel kregen we een diner. Tijdens het diner maakte Kabinetchef De Bruyn van de gelegenheid gebruik om de gehele Limburgse delegatie te bedanken voor de wijze waarop de Provincie Limburg was gepromoot in Den Haag.

Voor schutterij St. Joseph-Buchten werd het een onvergetelijke dag. Na alle successen, die de Buchtense schutterij heeft behaald, na de onvergetelijke Wenenreis en de prachtige Romereis, wordt ook dit hoogtepunt in de geschiedenisboeken van Schutterij St. Joseph-Buchten met gouden letters bijgeschreven.

Jo Cox, secretaris.

### Nieuwe schutterij I

In Urmond wordt in het laatste weekeinde van juni 1993 de St. Leendert-Markt gehouden. Een aantal mensen die iets origineels wilden organiseren, kwamen ruim een half jaar geleden op het idee om een schutterij te formeren voor deze gelegenheid. Inmiddels zijn er zoveel serieuze kandidaten die een echte schutterij willen oprichten dat een kleine kerngroep informatie inwint bij schutterijen in de buurgemeenten.

De 70 kandidaat-schutters willen in het voorjaar 1993 reeds uittrekken achter hun eigen vaandel om de vogel te gaan schieten.

Ofschoon de H. Martinus de kerkpatroon is van Urmond, denkt men aan een patroonheilige die meer van toepassing is op de St. Leendertmarkt. Immers zonder deze markt was men ook nooit op de gedachte gekomen om een schutterij op te richten.

Onze informant, de heer Peter Kuypers, meldde ons dat Urmond nooit eerder een schutterij rijk is geweest, wel een stadswacht.

### Nieuwe schutterij II

Sint Joost heeft weer een eigen schutterij. Schutterij St. Joris heeft zich inmiddels al bij de schuttersbond Eendracht Born-Echt e.o. aangesloten. Echter voor een proefperiode van één jaar.

Binnen verschillende bonden is de sterke aanwas van schutterijen onderwerp van gesprek geweest. Het organiseren van een extra bondsfeest behoort tot de mogelijkheden, maar ook over een mogelijke herverdeling van de bondsgebieden wordt steeds vaker gesproken.

## TWEEDE MARKETENTSTERTREFFEN TE STOKKEM

Op zondag 8 november 1992 vond te Stokkem het Tweede Marketentstertreffen plaats. De organisatie berustte dit jaar bij de marketentsters van schutterij St. Elisabeth. Het gehele 'Gilde der Limburgse marketentsters en zoetelaarsters' heeft zich onder de patronage van de H. Elisabeth van Thüringen gesteld. Twee feiten dus om het Tweede Marketentstertreffen in Stokkem te organiseren.

De dag begon met een plechtige Gildemis, net als vorig jaar gecelebreerd door Pater Karel de Wilde uit Mechelen, deze keer met assistentie van pastoor Guido Heene. Zeer verzorgd was de muzikale omlijsting door het parochiekoor en een koor uit Mechelen.

Pater Karel filosofeerde in zijn preek over de plaats van de marketentsters. De tekst van de preek vindt U hieronder afgedrukt.

*Beste Marketentsters,*

*"Heb ik andere zorgen en pijnen te verdragen, dan die van U?"*

*Deze mooie woorden werden ooit uitgesproken door een bijna van de kou verkleumde marketenster en dit tegen een gekwetste soldaat tijdens de terugtocht van de franse legers uit Rusland.*

*Verwoorden zij niet het wezenskenmerk zelf van van wat een marketenster moet zijn?*

*Er zullen er onder u wel bij zijn die mij nu dadelijk willen voorhouden dat ik de rol van de marketenster niet te moralistisch of te psychologisch moet bekijken, daar zij er op de eerste plaats toch is voor de meer materiële noden van de soldaten of van de gildebreders. Dat weet ik wel en ik wil de grote rol van het vaatje en van al wat ermee samenhangt, noch in het leven van de marketenster, noch in het leven van de huidige gildebreders betwisten, maar toch sluit ik me graag aan bij het gezegde van een frans officier die beweerde dat de marketenster de gevallenen of de soldaten meer bijstond "par ses paroles que par son eau-de-vie".*



*Nu weet ik wel dat niet alle officieren zo'n mooie woorden hebben gesproken en waarschijnlijk zal dit telkens wel een aanleiding gevonden hebben in het gedrag van vele marketentsters zelf. Zo zijn er o.a. de beroemde woorden van Prins Eugeen van Savoie die ooit eens schreef dat "het niet enkel de wind was die de tentzeilen 's nachts heen en weer bewogen, maar eerder de esbatementen en het vermaak van de in de tent aanwezige marketentsters". Zelfs in 1789 kregen we van een frans generaal nog te horen dat hij liever had dat er geen marketentsters megingen met het leger, daar zij het leger eerder deden vertragen dan vooruitkomen en dat zij het leven op de kampplaats maar al te dikwijls omvormden tot een braspartij.*

*En toch...niettegenstaande deze eerder negatief klinkende uitspraken, zijn er minstens evenveel te vinden die ons wel een positieve kijk op het leven der marketentsters meegeven en wanneer wij tussen al die teksten een rode draad zouden proberen te vinden, zou het deze zijn die ons spreekt over, ja, over de moederlijke rol die zelfs tijdens de meest harde en gevaarlijkste legerdocumenten, door de marketentsters werd vervuld. In verschillende legerdocumenten vindt men terug dat ook marketentsters een eervolle vermelding kregen waarbij hen de orde van moed en zelfopoffering werd toegekend; wij moeten*

*bijvoorbeeld in ons land maar kijken naar de beroemde Slag bij Waterloo waarbij marketentsters mede naar de wapens grepen, zich tot in de vuurlinies bewogen om de ontmoedigde soldaten bij te staan en om uiteindelijk het tij te doen keren naar een volledige overwinning. Doch... de tijden zijn veranderd en ook de rol van onze marketentsters moet worden aangepast aan het helemaal niet meer militair gerichte gildeleven van vandaag en u zult zelf best weten dat er in menig bestuursorganisme veel nagedacht wordt over de essentie van uw beroep of van uw bestaan.*

*Voor mij is het echter overduidelijk, hoe men uw rol ook zal bepalen, men nooit voorbij zal kunnen gaan aan de onontbeerlijke moreel-psychologische rol die u in het gildewezen kan beoefenen. O, ik weet het wel: veel van uw organisatoren zullen steeds benadrukken dat het gildewezen zoveel mogelijk mannelijk moet blijven en dat u er wel mag bij zijn als de sociale helpster die broodjes smeert, de tafels dekt voor het gildemaal, maar... diezelfde organisatoren zullen niet kunnen loochenen dat uw rol daarmee **niet** is uitgespeeld en dat men het meest uw rol weet te waarderen wanneer gij u moederlijk weet te gedragen tegenover een gildebreders die na de optocht dubbel ziet of wanneer gij moederlijk weet te luisteren naar een gildebreders die meent zijn persoonlijke noch zijn familiale problemen verder aan te kunnen. En wees maar eerlijk... ook dààrvoor weet men u toch te vinden, of niet?*

*Dat eerder weigerachtig staan van vele organisatoren is niet zo maar een gril. En laat ons de zaken maar zeggen zoals ze zijn: hun houding is meestal een van iemand die niet weet toe te geven dat ook een man zwak kan zijn, zijn hoofd kan verliezen, dan meestal vervalt tot de rol van een kind en dat hij, juist op dit moment iemand nodig heeft die hem bemoederen en moreel ondersteunen kan. En dat is het moment waarop u uw rol ten volle kunt vervullen.*

*Glaasjes voldoen en uitdelen is helemaal niet zo moeilijk, een gevalene helpen vraagt al heel wat meer. Maar... beste marketentsters..... dit is het moment -en laat ons ook hier heel eerlijk zijn- dat is ook het moment waarop uw beroep héél gevaarlijk wordt. Menig marketenster denkt op dit moment wel eens dat zij dan het probleem kan oplossen door een borrelke mee te drinken. Meedrinken mag wel eens: samen drinken om de problemen te verdrinken kan daarentegen zeer gevaarlijk zijn.*

*Neen, hier moet gij uw grootheid tonen; hier wordt -ook door de gestruikelde gildebreders- van u niet verwacht dat gij uit medelijden, mee zoudt struikelen of vallen, of dat ge de geëmancipeerde vrouw gaat spelen, of dat ge de gespierde militante wordt. Denk dat niet, want zodoende zoudt gij enkel maar laten zien dat gij de man niet kent. Juist in deze momenten vraagt de man, of de schutter, of de gildebreders van u niets anders dan dat gij op en top vrouw zijt en dat ge dit ook daadwerkelijk toont in uw houding van toewijding, van trouw, van goedheid, van samenhang, van zachtheid en luisterbereidheid. Kortom, dat gij niets anders zijt dan vrouw en moeder.*

*O, ik weet het.... juist op dit moment wordt er het meeste van u gevraagd en het is niet altijd even gemakkelijk, maar... ook gij kunt dit aan! Er zijn er toch honderden voor u die het hebben bewezen en er zijn er zelfs enkelen die dit op een heel speciale manier hebben aangetoond.*

*Mag ik er enkele noemen?*

*Denk bijvoorbeeld aan de heilige Helena; zij was een der eerste echte marketentsters die ons uit de geschiedenis bekend is. Prins Eugeen van Savoie zou zijn beroemde tekst ook over haar geschreven kunnen hebben, maar, zij heeft zich herpakt. Ze is de eerste heiligverklarde marketenster in de geschiedenis van onze kerk.*



Maar denk vandaag speciaal aan uw heilige, de heilige van deze parochie, de heilige van het gilde dat ons vandaag zo feestelijk verwelkomt, ja, denk aan Elisabeth. Zij was lief en bevallig en slechts 24 jaar toen ze stierf, maar ze heeft ons een beeld nagelaten van een sterke en zelfbewuste vrouw. Meestal wordt ze ons afgeschilderd als een heilige die buitengewoon veel gedaan heeft voor de armen, de verdrukten, voor de marginalen uit haar tijd. Dat is ook zo, maar het is niet haar enige grote karaktertrek.

Vanaf haar 14e jaar werd zij voortdurend geconfronteerd met het militaire doen en laten van haar echtgenoot; zij vergezelde hem dikwijls tot aan de landsgrenzen, zij was er bij toen hij vertrok voor de eerste kruistocht. Deze onderneming moet een heel zware voorbereiding hebben gevergd, ook psychologisch, want zij zou haar echtgenoot een hele tijd moeten missen. Maar als jonge echtgenote wist zij de moed op te brengen, een morele aansporing te zijn én voor haar man én voor de duizenden soldaten die met hem optrokken én voor de vele vrouwen die alleen zouden achterblijven. En terwijl ze samen met haar man en die hele groep optrok naar de landsgrens, sprak zij de bekende woorden: "Vrouwen, wij moeten onze mannen blij maken. Hen blij maken, nú door hen aan te sporen en zover mogelijk met hen mee te gaan, stráks door moedig te zijn bij het afscheid en morgen en overmorgen, door enkel hun vrouw te blijven". Deze laatste woorden laten ons verstaan dat zij de kern van de zaak goed doorhad. Deze woorden van Elisabeth mag u gerust doortrekken tot in uw eigen leven.

"Marketentsters, gij moet de toevertrouwde gildebreders blij maken. Hen blij maken, telkens bij het uittrekken van uw vereniging. Gij moet ze blij maken na het behalen van een prijs of ge moet ze weten op te beuren na een vermoeiende wedstrijd of na een nederlaag. Gij moet ze blij maken door naar hen te luisteren, door uw goedheid, door uw inzet. En bij dit alles nooit vergeten trouw te blijven aan uw eigen persoon of aan uw eigen familieband".

Dit alles is soms niet zo gemakkelijk. Ook Elisabeth wist dit en daarom voegde zij aan die woorden ook nog de volgende toe: "Vrouwen, blijf bij dit alles verankerd in het eeuwige...", waarmee ze niets anders bedoelde dan dat gij, in de moeilijke momenten van uw opdracht zoudt blijven vasthouden aan hechte waarden, aan vaste principes, aan een stevige leidraad, om zelf ook een leidraad en houvast te kunnen zijn voor de u toevertrouwde gildebreders. Zusters marketentsters, vervul uw taak waardig en volbreng ze intens zoals Elisabeth en dit "Gode, uw kerk en vaderland en vooral uw gildebreders ter ere".

Marketentsters, dit waren mijne woorden. Vaert wel ende levet scone!



### Rondgang

Na de H. Mis kreeg de stad Stokkem een zeer kleurrijk schouwspel aangeboden door een lange stoet van groepen die een rondgang maakten door de stad. Waarderend gadeslagen door zeer vele belangstellenden. Voor het eerst werd het beeld van de H. Elisabeth in de stoet megedragen. Het beeld is vervaardigd door Tilly Verhaegen, marketentster van schutterij St. Trudo uit Opieter en lid van de Stuurgroep Marketentsters. Voor een zeer schilderachtig effect zorgde het door eeuwenoude bomen omgeven kasteel 'Carolnaberg'; bereidwillig beschikbaar gesteld door de heer Classen. Bij Kasteel Carolnaberg vond de officiële ontvangst plaats door Burgemeester Rademakers en de schepenen van Stokkem.

Na een hartelijk welkomstwoord van Burgemeester Rademakers, dankte onze hoofdredacteur, namens SAS-voorzitter Bob Degol (wegens ziekte verhinderd).

### Middagprogramma

Om 14.00 uur begon het officiële gedeelte van de dag met toespraken van o.a. Hélène de Groote en voorzitter Tiny Collaris. Op uitnodiging sprak bondsvoorzitter Jo Herffs de aanwezige marketentsters improviserend toe. Daarna volgde een inleiding met het thema van de dag: "De marketentster in onze tijd", door ondergetekende. Een lezing die in twee gedeelten uiteen viel.

Eerst werd aan de hand van cijfermateriaal gepoogd aan te geven hoe groot de groei van het aantal marketentsters tot 1991 is geweest, welk beeld de leeftijdsopbouw te zien geeft en welk percentage van de bij de OLS-Federatie aangesloten schutterijen een marketentster-(groep) in zijn midden heeft.

Met grote nadruk zij erop gewezen dat de aangereikte gegevens heel zorgvuldig en relativerend gehanteerd moeten worden. De bronnen ertoe vormden namelijk de inschrijfformulieren voor deelname aan het Eerste Marketentstertreffen in 1991. Inschrijfformulieren die geenszins de precieze toestand bij de betreffende schutterijen (hoeven) weer (te) geven. De procedure was meer bedoeld om een vingervijzing te vormen voor het daadwerkelijke onderzoek dat gedaan zal kunnen worden als men over de exacte gegevens zal kunnen beschikken. (Archief-in-opbouw van het Gilde der Limburgse Marketentsters en Zoetelaarsters).

Daarna volgde een betoog van meer beschouwelijke aard. Een schets van het beeld dat "anderen" (niet-schutters, buitenstaanders e.a.) van de marketentsters hebben, én van hun eigen zelfbeeld (hoe zien de marketentsters zichzelf) opgeroepen door verscheidene interviews die ik met marketentsters mocht hebben. Vooral het echt-vrouwelijke element kreeg een apart accent. "Feminisme in de meest positieve zin van het woord, dames: U bent op en top "féminin", hetgeen "vrouwelijk" betekent. Bovendien heeft alleen al Uw aanwezigheid -fier, zelfbewust, waardig- een veredelende invloed op de zeden van de mannenwereld waar U als marketentster tussen schutters deel van uitmaakt".

Een korte levensschets van de H. Elisabeth van Thüringen besloot het eerste gedeelte van de middag.

Na een korte pauze was er tijd voor discussie, vragen en suggesties. Een forum, bestaande uit Tiny Collaris, Josee Elst, Wim Pijpers o.l.v. van ondergetekende stond de aanwezigen te woord. Er werden enkele vragen over de jurering van marketentsters gesteld die als waardevolle suggesties doorgegeven zullen worden aan de Normencommissie. Opvallend was overigens het feit dat het aantal problemen dat dit jaar naar voren werd gebracht aanmerkelijk kleiner was dan dat van het vorig jaar.

Tot slot vond de evaluatie van de dag plaats o.l.v. Wim Pijpers. Belangrijkste opmerking uit de zaal: "Volgend jaar graag een ander onderdeel 's middags dan een inleiding of een lezing".

Na de evaluatie, vond de afsluiting plaats. Stuurgroep en werkgroep dankten alle medewerkers voor het welslagen van dit Tweede Marketentstertreffen.

De marketentsters van Stokkem boden aan alle gasten een tenen mandje aan. Stokkem is bekend vanwege het vlechten van tenen manden etc.

Na afloop was er in zaal Nieuwenborg een goed verzorgde maaltijd en een plezierige avond.

Drs. Jean Walraven.



## OVER BESCHERMING, BROEDERSCHAP EN WEDSTRIJDELEMENT

### Ingezonden brief van Luc Wolters uit Simpelveld

In de vorige aflevering opende drs. Jos Gerits met een opinievormende voorzet. Aanleiding was de uitsluiting door de schutterij van Klimmen van haar gehandicapte koningin van deelname aan de optocht. Het artikel droeg de suggestieve titel: "Schutterij, o schutterij, waarom wilt gij geen broederschap meer zijn?" De strekking van het stuk behelsde een drietal stellingen over de Limburgse schutterijen op het platteland:

1. De betreffende schutterijen zijn niet ter bescherming opgericht, maar ter ontspanning.
2. Diezelfde schutterijen moeten als broederschappen opgevat worden.
3. Het wedstrijdelement heeft deze broederschapsgedachte grotendeels verdrongen.

Bij alle drie de stellingen vallen mijns inziens enige kanttekeningen te plaatsen. Daarom zullen we de historie nog eens aan een kritische blik onderwerpen. Laat ons daarbij als hoogste doel voor ogen staan, om middels een brede, gedragen discussie een beter inzicht te krijgen in het oude schutterswezen.

#### Ad 1. BESCHERMING

Jos Gerits bestudeerde in zijn scriptie meer dan veertig reglementen. Soms trof hij daarin wel artikelen aan, die duiden op bescherming. Zoals in het aangehaalde citaat vermeld werd dat de schutters van Geleen met hun geweer de processie moesten begeleiden om versterking daarvan door ketters te voorkomen. Maar zulke artikelen zouden volgens Jos Gerits niet van toepassing zijn, omdat de noodzaak tot bescherming zou hebben ontbroken. Bovendien zouden de schutters niet zijn toegerust voor defensieve taken.

We moeten beseffen dat er -als we het zó bekijken- in de dorpen niemand geweest kan zijn om bescherming ter hand te nemen. Desalniettemin gingen de schutters in ieder geval jaarlijks met wapens om: bij het vogelschieten. Vanuit dit oogpunt waren de schutters toch de meest aangewezen personen om de wapens ter hand te nemen als het dorp bedreiging ondervond. Naast het vogelschieten worden zelfs terloops wapenoefeningen wel eens even genoemd. In Heerlen waren al in 1483 schietbanen in gebruik<sup>1)</sup>. De oude schutters van Heel beoefenden in 1737 in december het schijfschieten<sup>2)</sup>. Zo dit geen oefening was ter bescherming, dan toch een exercitie uit liefde voor de schietsport. En oefening baart kunst, zoals ons allen bekend is. Van de weinig geoefende dorpsbewoners waren de leden van de schutterij in ieder geval enigszins gewend aan de omgang met de wapens. Zo meneer Gerits wil: 'In het land der blinden is één oog koning'. Of zouden de schutters huis en haard hebben laten afbranden en plunderen zonder zich te roeren. Hele legerbendes, die modern bewapend waren en goed getraind, waren natuurlijk geen partij voor de schutters. Maar plunderende groepjes soldaten of stelende zwerfers en vagabonden of misdadigers zullen beslist niet ongemoeid gelaten zijn.



#### Onderzoek

Mijn onderzoek richt zich op de bewijsbare 'beschermende' acties van de Limburgse schutterijen. De vindbare directe bronnen, zoals reglementen en koningszilver zijn volstrekt onvoldoende om beschermende taken te achterhalen. Maar het valt niet te betwisten dat de schutters tal van politietaken hebben vervuld. Daarbij valt te denken aan arrestaties en bewakingen van misdadigers en vagabonden, uitzien naar verdachte personen, in actie komen bij grote ruzies of plunderingen en het lopen van nachtwachten. Daar zijn genoeg voorbeelden van. Al in 1617 zorgden Montfortse schutten bijvoorbeeld voor de bewaking van gevangenen<sup>3)</sup>.

Maar onderzoek naar dit soort feitenmateriaal wordt ernstig bemoeilijkt, doordat deze gegevens niet in een apart schuttersarchieffje te vinden zijn, maar als een naald in een hooiberg gezocht moeten worden in meterslange gerechtelijke protocollen, waarbij de registers geen melding maken van daden van schutters. Het is mijn stellige overtuiging, dat erg veel schuttershistorie nog niet is ontdekt. Maar terug naar de discussie.

Ook al ten tijde van de nadagen van de Dertigjarige Oorlog zijn enkele beschermende acties van de Bornse schutterij bekend. Sittard, dat in die periode voornamelijk door de beide schutterijen aldaar verdedigd werd, deed in geval van hoge nood een beroep op de omliggende dorpen om schutterijen te sturen, om het stadje te beschermen. In 1642 werden aldus de Sittardse schutterijen versterkt met die van Born en Randerath (Duitsland). Deze schuttersgezelschappen vormden destijds de enige verdediging tegen de Hessische troepenmacht<sup>4)</sup>.

#### Reglementen

Maar we hoeven beslist niet alle plattelandsschutterijen in Limburg over één kam te scheren. Er zullen beslist enkele schuttersgezelschappen geweest zijn, die werden opgericht ter ontspanning. Maar laten we vooral niet onnodig generaliseren. Soms noodden dorpsstandigheden, zoals de ligging of het plaatselijk bestuur, tot bepaalde soorten van bescherming. De vele schansen, die werden opgericht en in geval van gevaar verdedigd moesten worden, kwamen in veel plaatsen voor, onder meer te Obbicht, Dorne en Beesel. Deze schansbeveiliging vond zijn weerslag in de reglementen van de betreffende schutterijen<sup>5)</sup>.

Veel andere reglementen gaan hoofdzakelijk in op het vogelschieten, het onderlinge gedrag, boetes, rangen enz., kortom over zaken die het ontspannend karakter van die schutterijen benadrukken. We kunnen niet ontkennen, dat veel oude reglementen uitgebreid het schieten voor de koning onder de loep nemen. Maar ook dat is vrij logisch. Juist bij het vogelschieten kon het een en ander mislopen en konden er ongewenste toestanden ontstaan. Bij de Simpelveldse schutters ontstond in 1664 een grote ruzie met vechtpartij tijdens de koningsmaaltijd na afloop van het schieten<sup>6)</sup>.

Enkele decennia later werden de gehele gelederen opstandig, toen de nieuwe koning aan huis was gebracht en moeilijk ging doen over een vaatje bier. Er was geen houden meer aan. De Simpelveldse schutters luisterden zelfs niet meer naar hun kapitein. Uiteindelijk kwamen vijftien opstandige schutters voor het gerecht<sup>7)</sup>. Om dit soort toestanden bij het vogelschieten te voorkomen, moest het wel goed geregeld worden. In de reglementen zien we dan ook dikwijls dat het hele protocol rond dit schietfeest precies wordt vastgelegd. En daarmee hangen ook de regeltjes samen, die behandelen hoe men zich moest gedragen, de boetes en het vereiste ontzag voor de hogeren in rang. Maar dat neemt niet de terechte vraag weg, waarom er weinig of geen aandacht in de reglementen besteed wordt aan beschermende taken?

### Beschermende taken

Voor een juist begrip dienen we de toenmalige gang van zaken goed voor ogen te houden. Was er in de zeventiende of achttiende eeuw een misdaad gepleegd, of waren er vagabonden gesignaleerd, dan mobiliseerde de schout, of de gerechtsbode namens deze, een aantal schutters. Gezamenlijk ging dit groepje gerechtshandhavers op pad om de verdachte personen te arresteren. Ook bij de nachtwachten valt op, dat de schutters niet in verenigingsverband optreden. Een handjevol hield de wacht, onder de directe supervisie van de schout, die het hoofd van de gerechtelijke macht ter plaatse was. En dat is van belang. Ter illustratie: in 1686 in Meerssen had de schout de bewaking van enkele gearresteerde personen aan de schutten en de gerechtsbode aanbevolen. En bij die bewaking is er zelfs sprake van de "daar toe geobligeerde (= verplichte) schutten".<sup>8)</sup>

De reglementen gaan juist over de activiteiten binnen het verenigingsverband. Los daarvan treden de schutters dus op -als de meest met de wapenen geoefenden- om beschermende taken voor auter heerd en troon te verrichten ten behoeve van het plaatselijk gericht en voor de gemeenschap. Maar ook andere dorpsbewoners werden soms ingezet als er langere tijd iemand bewaakt moest worden.

Zoals gezegd blijkt het pad om de oorsprong van de Limburgse plattelandschutterijen te verklaren (nog) vrij glibberig, mede bij gebrek aan, of onbekendheid met de desbetreffende bronnen. Maar het ligt absoluut niet voor de hand om één der activiteiten -ontspanning of bescherming- bij voorbaat uit te sluiten als oprichtingsbasis. Beide kunnen ook samen een goede combinatie vormen. Maar ze zijn beide ook los van elkaar van toepassing op bepaalde (her-)oprichtingen van schutterijen.

### Ad 2. BROEDERSCHAP

Als men er (na onderzoek) van uit gaat, dat bescherming niet als verklaring voor de oprichtingen der schutterijen in aanmerking zou kunnen komen, dan gaat men op zoek naar iets anders: ontspanning. Als men meent deze terug te vinden in de naamgeving 'broederschap' van de toenmalige verenigingen, dan is de cirkelredenering rond. Toch zit hier een addertje onder het gras.

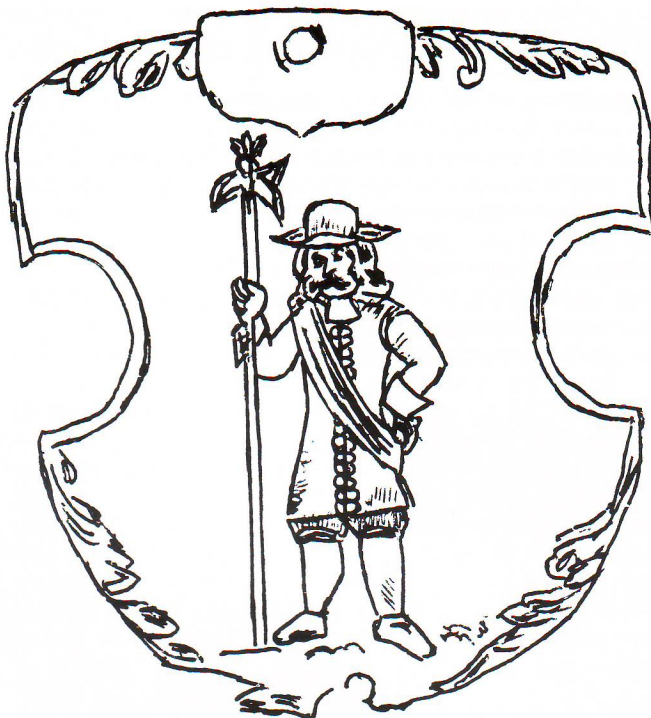
De terminologie werd in de zeventiende en achttiende eeuw geheel en al door elkaar gebruikt, en wat erger is: met verschillende betekenissen. Heden ten dage verstaan we onder een broederschap een eenheid op basis van vrijwilligheid met een sterk sociaal element in wederzijdse geestelijke en materiële hulp. Achter de naamgeving 'schutterij' zouden we eerder iets van beschuttende, schietende beschermers verwachten.

Dat onderscheid bestaat alleen maar in onze hedendaagse opvattingen. Onderzoek toont aan, dat sinds de late Middeleeuwen de namen gilde, schutterij, broederschap (of in 't Latijn confraternitas) gewoon als synoniemen gebruikt werden. Naamgeving vond plaats zoals het uitkwam, zonder dat een bepaalde naam bepaalde associaties moest oproepen<sup>9)</sup>. St. Sebastianus Eys werd zo bijvoorbeeld genoemd: "Schutterie ofte Broederschap des H'n Sebastiani"<sup>10)</sup>. Schutterij kunnen we hier gewoonweg opvatten als een inwisselbaar woord voor broederschap. De naam zegt dan niets over de inhoud of het functioneren van de vereniging.

### Ad 3. WEDSTRIJDELEMENT

Ook bij de derde stelling, dat het wedstrijdement de broederschapsgedachte zou verdringen, valt iets af te dingen. Toegegeven, een steeds groter wordende, soms tot in het absurde doordrivende perfectionisering, is een realistisch bestaansgevaar voor enkele schutterijen. Gelukkig de vereniging, die met beide benen op de grond blijft staan en zich niet enkel door het streven naar hogere punten en blinkende prijzen laat verleiden, voor de eer.

Maar toch is ook deze eerzucht al een heel oud element in de wedstrijden. Al bij de Middeleeuwse Landjuwelen lieten pronk- en praalzuchtige schuttersgilden zich uitgebreid bewonderen. Hun hoofddoel was de eerste prijs te winnen<sup>11)</sup>. Of wat te denken van de verwoede exercitiewedstrijden aan het begin van deze eeuw. Een schutterij, die gewoon was de eerste prijs te halen, voelde zich achtergesteld toen ze het een keer met de tweede moesten doen. Ze daagden het schutterspeloton dat gewonnen had, uit om voor een onafhankelijke



Eén van de oudste afbeeldingen van een Limburgse schutter is die van: "Iohannes Smidt int jaer 1682 ende 1687 Koninck geweest int heerschap Eys", gewapend met een hellebaard.

militaire jury opnieuw in het strijdperk te treden<sup>12)</sup>. Wie de potentie heeft, wil ook presteren.

Maar laten we vooropstellen dat elke schutterij in dit soort zaken autonoom is. Zo lang als het bonds- of federatiebelang niet geraakt wordt, staat het een schutterij vrij er zelf over te beslissen. De ene vereniging zal moeilijk lopende leden of gehandicapten gastvrij opnemen, de ander is vrij ze te weren bij bepaalde onderdelen. Menig bejaard schuttersveteraan ziet vrijwillig af van bepaalde activiteiten om het schuttersbelang te dienen.

Hoe komt men tot zo'n beslissing? In ieder geval is de schutterij niet enkel de som der leden, zoals bij een hoofdelijke telling. Een aantal factoren hebben invloed, zoals traditie (algemeen of van die vereniging), opgedane ervaringen of juist onbekendheid met bepaalde problemen, heersende meningen en verschil van organisatie. Deze feiten zorgen er samen voor dat daar binnen de ene vereniging anders over gedacht wordt, dan bij de andere. Het zorgt voor een aantal verschillen. Die komen tot uitdrukking in presentaties, prestaties, kleding, heersende opvattingen en omvang van de schutterijen.

Voorwaarde voor een vlotlopend functioneren voor iedere vereniging is een grote onderlinge eensgezindheid en kameraadschap om samen en op basis van traditie en waarden overeengekomen presentatie te verwezenlijken en te handhaven. Juist hierin kan een broederschapsgedachte een vruchtbaar voedingsbodemp vinden. Een goede band tussen leden onderling is de belangrijkste reden, waarom velen voor de schutterij kiezen. En dat is een goede reden, omdat de schutterijen veel te bieden hebben.

### Noten:

- 1) Algemeen Rijksarchief Brussel; Brabantse Rekenkamer, nr. 5687.
- 2) Rijksarchief Limburg Maastricht (R.A.L.M.); Heel, inv.nr. 5. (6-2-1738).
- 3) R.A.L.M.; Montfort, inv.nr.16. (27-4-1617).
- 4) J. Lebens, **Born, een koninklijk domein met een boeiend verleden.** (1978), 141.
- 5) J.A. Knoors, "Een merkwaardig schuttersreglement in Obbicht". in **Land van Zwentibold**. VII (1986), 28-39. (Ook in **Limburgs Schutterstijdschrift** nr. 7, pag. 10-13.).  
**O.L.S.-gids Dorne** (1981), 47-51.  
**O.L.S.-gids Beesel** (1982), 26-27.
- 6) R.A.L.M.; Landen van Overmaas (L.v.O.), Simpelveld, inv. nr. 3078.
- 7) R.A.L.M.; L.v.O., Simpelveld, inv. nr. 2696. (22-6-1716).
- 8) R.A.L.M.; L.v.O., Meerssen, inv. nr. 8154 (1685-1687).
- 9) Franz Irsigler, "Zur Problematik der Gilde- und Zunftterminologie". in Berent Schwineköper (uitg.), **Gilden und Zünfte**. (Sigmaringen, 1985), 53-70. Th. Driessen e.a., "Reglement Heijen". in **Maasgouw**. 90 (1971), kol. 125.
- 10) R.A.L.M.; Doop-, trouw en begrafenisregisters, Eys, nr. 35-1, pag. 31-34.
- 11) J.M. Nuijts, "De voormalige schuttersgilden te Maastricht". IV in **Maasgouw**. 14 (1892), 11.  
E. van Autenboer, **Het Brabants Landjuweel der rederijkers (1515-1561)**. (Middelburg, 1980), 25.
- 12) **Gids b.g.v. het Z.L. Federatiefeest te Strucht.** (1986), 69,71.  
Tevens in **Geulrand**. nr. 15 (1986), 19.

## SCHUTTERIJ EN BROEDERSCHAP: EENHEID EN SCHEIDING

### Een reactie op de ingezonden brief van Luc Wolters

De geschiedenis leeft op het moment dat men haar onderzoekt en er actief over discussieert. Aldus gebeurt het dat elke generatie zijn eigen historie schrijft, waarbij veelal met nieuwe gegevens op oude inzichten wordt voortgeborduurd. Soms echter wordt deze lijn doorbroken doordat de nieuwe generatie de nieuwe inzichten niet kan of wil accepteren en teruggrijpt op datgene wat iedereen vroeger reeds dacht. Uit de reactie van Luc Wolters moet ik dan concluderen dat hij tot de laatste groep hoort. Dat is natuurlijk zijn goed recht. Toch moeten ook bij zijn op- en aanmerkingen kanttekeningen worden geplaatst. Ik vind het wel jammer dat deze in hoofdzaak van onderzoek-technische aard dienen te zijn.



Allereerst is het jammer dat iemand, die te kennen geeft dat hij mijn scriptie heeft bestudeerd, het doet voorkomen alsof ik zou beweren dat schutterijen in hoofdzaak ter ontspanning zijn opgericht. Daarmee negeert hij de kern van mijn betoog. Schutterijen op het Limburgse platteland waren naar mijn mening een cultureel fenomeen. (Ik heb het nota bene in de subtitel van mijn scriptie vermeld). Dat wil zeggen dat de reden van hun oprichting moet worden gezocht in een complex van factoren, waarbij sociale, religieuze, politieke en economische zaken een rol spelen. Niet één reden dus, maar een aantal redenen, waarvan nauwelijks een als de belangrijkste kan worden aangemerkt.

### Broederschap

Dat doet niets af aan het feit dat schutterijen broederschapen waren. Luc heeft volkomen gelijk wanneer hij zegt dat dit niet uit de naam moet worden afgeleid. Het gaat om de inhoud. Dat betekent dat iedere schutterij een broederschap was, maar niet elke broederschap een schutterij.

### Bescherming

Een ander punt waaraan Luc Wolters blijkens zijn betoog veel waarde hecht, zijn de beschermende taken. Hij somt dan ook een aantal voorbeelden op - waarvan sommigen voor mij nieuw waren - waaruit blijkt wat ook ik van meet af aan heb gesteld: schutterijen hebben politietaken vervuld. Wanneer Luc deze synoniem wil stellen aan beschermende taken, in tegenstelling tot militaristische opgaven in de zin van een klein boeren legertje, dan zijn we het met elkaar eens.

Blijft overigens nog steeds een taak voor Luc om te bewijzen dat deze politie- annex beschermende taken expliciet als een reden van oprichting golden. Met Sikesz (Utrecht, 1864) en Reintges (Bonn, 1963), die promoveerden op de schutterijen in de steden, blijf ik van mening dat de schutters deze functie pas na verloop van tijd kregen 'opgedrongen'.

### Methodologisch

Overigens moet het me van het hart dat de jonge aanstormende historicus zo niet enkele graverende methodologische fouten maakt, dan toch enkele keren op het randje van het wetenschappelijk toelaatbare zweeft. Zinnen als: 'Maar plunderende groepjes soldaten of stelende zwervers en vagebonden of misdadigers zullen beslist niet ongemoeid gelaten zijn'. Of 'Het is mijn stellige overtuiging dat erg veel schuttenhistorie nog niet ontdekt is' - om daaraan op retorische wijze bewijskracht voor het onbewezene te ontlenuen - mogen niet. De historicus dient feiten en gegevens te interpreteren en geen vermoedens te uiten, tenzij hij deze ook als zodanig typeert. Ik wil gaarne met Luc instemmen dat zwervers en vagebonden niet ongemoeid zullen zijn gelaten, maar waar staat dat schutterijen hiervoor speciaal zijn opgericht? Even verder op doet hij het dan nog een keer: 'Voor een juist begrip... wanneer er een misdaad was gepleegd... dan mobiliseerde de schout... een aantal schutten.' Waar vindt Luc Wolters de rechtvaardiging om dit als een algemene stelregel te poneren. Laten we ons vooral op bewijsbare zaken richten Luc, en niet onnodig generaliseren!!

### Nachtwacht

Groot was mijn opluchting toen duidelijk werd dat de jonge historicus de moed heeft om niet alle zaken die niet in zijn kraam te pas komen, weg te laten. Hij schrijft namelijk: 'Ook bij de nachtwachten valt op, dat de schutters niet in verenigingsverband optreden.' Zoals uit de bronnen kan worden afgeleid - men hoeft hiervoor het archief van de Landen van Overmaze te Maastricht maar te raadplegen - bestond er een duidelijk verschil tussen de nachtwacht en de schutterij. Ten aanzien van de nachtwacht gold namelijk dat alle weerbare mannen van het dorp hiertoe bij toerbeurt verplicht waren, schutter of geen schutter. Waarom, zo moet men zich afvragen, werden van overheidswege nachtwachten ingericht, om hen de kerntaak van de schutterijen te laten verrichten?

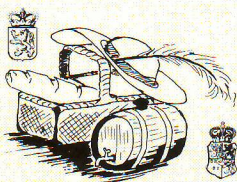
### Wedstrijdelement

Tot slot bewijst Luc dat ook hij het schuttershart op de juiste plek heeft zitten. Het perfectionisme, dat soms tot in het absurde wordt doorgevoerd, beschouwt hij als gevaarlijk. Ook hier zijn we het met elkaar eens. Desalniettemin vind ik het jammer dat hij de aangeboren ijdelheid en eerzucht van de mens als een vergoelijkking voor onkame-raadschappelijkheid aandraagt.

### Eenheid en scheiding

Als historici onder elkaar zijn we het over een groot aantal zaken eens. De een legt echter andere accenten dan de ander. Dat is het mooie van de geschiedschrijving.

Jos Gerits, Spaubeek.



**De Stuurgroep Marketentsters en Zoetelaarsters  
wenst alle marketentsters, zoetelaarsters en  
besturen van schutterijen, bonden en OLS-Federatie  
GELUKKIGE KERSTDAGEN en een VOORSPOEDIG 1993**

## HOE ZAGEN DE NEDERLANDSE TROEPEN ER BIJ WATERLOO UIT?

Door Dr. F.G. de Wilde, m.m.v. F.J.H.Th. Smits

Deze veelvuldig gestelde vraag is niet zo gemakkelijk te beantwoorden. Er waren toen immers geen schilders of tekenaars, die met het leger optrokken om ter plaatse hun indrukken aan het papier toe te vertrouwen, zoals dat o.a. tijdens de laatste wereldoorlog het geval was. Er zijn talrijke schilderijen en prenten, die de fameuze veldslag tot onderwerp hebben, maar die zijn òf louter fantasie òf in ieder geval veel later ontstaan. Zelfs het beroemde schilderij van J.W. Pieneman in het Rijksmuseum te Amsterdam kan, hoe serieus de schilder zich op dit grote werk had voorbereid, ons geen betrouwbaar beeld geven van de uniformering van onze troepen ten tijde van Waterloo.

Het werd namelijk pas in 1819 geschilderd en in het tijdsverloop van vier jaar was er heel wat veranderd in de kleding en uitrusting van ons leger.

Er zijn in de loop der jaren ook vele boeken over de slag verschenen, maar over de uniformen van de daarbij aanwezige troepen wordt daarin weinig geschreven.

Illustraties van Nederlandse uniformen zijn meestal vol fouten, die ontstaan zijn door het steeds weer natekenen van oudere afbeeldingen, die zelf niet altijd betrouwbaar zijn.

Het is de bedoeling om met dit artikel en met de daarbij behorende gekleurde tekening een zo goed mogelijk beeld te geven van het uiterlijk voorkomen van het Nederlandse leger ten tijde van de slag bij Waterloo. Wij zijn, ondanks grondige en kritische bestudering van bronnen uit 1815, ervan overtuigd dat er na onze studie nog steeds veel onzekerheden overblijven.

### Bronnen

Originele uniformen of delen daarvan zijn er nagenoeg niet. Behalve de pels, die de toenmalige Prins van Oranje (de latere Koning Willem II) bij Waterloo gedragen heeft, in de Verzamelingen van het Koninklijk Huis, is er in het Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum te Delft nog een rok van een tamboer van de Nationale Militie. Voorts zijn er nog enkele sjakoplatten e.d.

Officiële stukken, zoals de kledingvoorschriften van 31 december 1813, 31 januari, 16 en 26 februari 1814 en die van 9 januari 1815 zijn slechts in vage termen gesteld en de grote vraag is of deze wel gevolgd zijn.

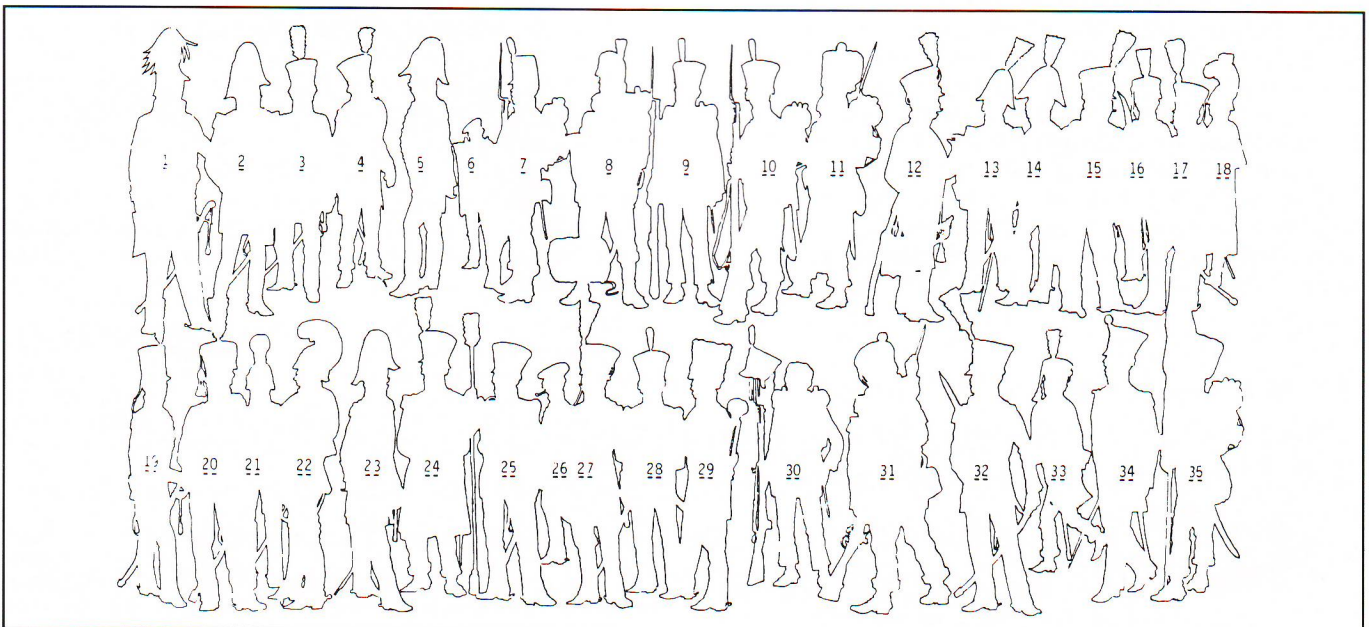
Immers het nieuwe leger was in die jaren nog in opbouw. Er waren geen voorraden en de materialen om uniformstukken te maken waren schaars. Er moest veel materiaal uit Engeland aangevoerd worden. De in de Zuidelijke Nederlanden opgerichte troepen waren totaal anders gekleed dan de Noordnederlandse en het is moeilijk voor te stellen, dat deze na de vereniging van beide troepenmachten in april 1815 na een paar maanden al de uniformen van het reglement van 9 januari van dat jaar hadden aangenomen.

Bovendien moet men bedenken dat het van oudsher gebruikelijk was om de troepen eens in de twee jaar van nieuwe kleding te voorzien. De troepen die in de loop van 1814 opgericht en gekleed waren, zouden dus pas in 1816 van nieuwe uniformen worden voorzien.

Dit zou dus betekenen dat in de zomer van 1815 nog de oude uniformen volgens de reglementen van 1814 gedragen werden. Een bewijs daarvoor was te vinden op een klein schilderijtje, dat helaas bij de brand in het toenmalige Krijgsgeschiedkundig Archief verloren is gegaan. Het stelde een tafereeltje met Nederlandse cavaleristen in het Bois de Boulogne, kort na Waterloo, voor. Hier ziet men karabiniers van de regimenten Nrs. 2 en 3 in hun oude uniformen, dus die van het 3e regiment met de lange rok en de hoed.

Wat de getekende of geschilderde bronnen betreft, de meest bekende en steeds weer nagetekende van J.A. Langendijk, in 1816 uitgegeven respectievelijk bij W. Esser en bij F.J. Weygand te 's-Gravenhage. Deze zijn echter waarschijnlijk na Waterloo getekend, terwijl Langendijk vaak heel slordig was in details en over een grote fantasie beschikte.

Voor de uniformering van de infanterie bij Waterloo kan men beter afgaan op een gravure van J.E. Marcus, gedateerd oktober 1814. Verder is er een grote serie aquarellen van J. Hari in de Royal Collection in Windsor Castle, die vrijwel alle korpsen van ons leger in 1815 omvat. Hoewel deze minder onnauwkeurigheden bevatten dan de series van Langendijk zijn deze meer conform de voorschriften van 1815 en dus voor Waterloo minder bruikbaar.



Voor de cavalerie beschikt men gelukkig over meer betrouwbare documentatie. Behalve het hierboven reeds genoemde schilderijtje, waarop onze zware cavalerie is afgebeeld, bezit het Musée Royal de l'Armée te Brussel een paar fraaie schilderijen, die officieren van het Regiment Karabiniers tot onderwerp hebben.

Onze Noordnederlandse huzaren vindt men op een aquarel van G. de Goltz, ritmeester van het regiment; op een potloodtekening van De Man en op een tweetal gravures van J. Hari, alle uit 1814.

Voor de Lichte Dragonders No. 4 heeft men o.a. een fraaie potloodtekening van A.H. Nolthenius de Man van een officier in grote tenue en een paar officersportretten, terwijl voor het Zuidnederlandse Regiment Lichte Dragonders No. 5 een gekleurde gravure naar J. Hari als voorbeeld kan dienen.

Een vrij betrouwbare documentaire bron voor het Zuidnederlandse Regiment Huzaren No. 8 kan men zien in een tweetal aquarellen van Lintermans uit ca. 1840, maar gebaseerd op gegevens, verstrekt door officieren, die met het regiment bij Waterloo aanwezig waren. (Musée Royal de l'Armée, Brussel).

De artillerie is getekend door Jhr. J.W. Imbyze van Batenburg (kopieën in het K.N.L.W.M. naar de originelen, die bij de brand in het voormalige Krijgsgeschiedkundig Archief zijn vernietigd). Voorts zijn er nog een paar aquarellen van J. Hari in de Royal Collection en een uitstekend officersportret uit 1815.

Tenslotte beschikken we nog over de schaarse notities t.a.v. uniformen en uitrusting in de gedenkschriften van Nederlandse militairen, die aan de slag deelgenomen hebben.

De Generaal-Majoor G.J.J. Rocheli, bij Waterloo kapitein bij het Bataljon Nationale Militie No. 19, noteert o.a. in zijn gedenkschriften: '26 april, inspectie door den Koning, den Prins van Oranje en Wellington, grootste tenue met linnen pantalons en slobkousen'. 2 juni. 'Bataljonsorder: de manschappen, die de marmites of bidons dragen, de mantels niet gerold, maar volgens een gegeven model platgepakt'. 17 mei ontvangt iedere soldaat en onderofficier een broodzak.

21 mei: 'De officieren moeten bij alle exercitiën gekleed zijn in de rok met de grijze pantalon in de laarzen, o.o. en manschappen in de rok, linnen pantalons en slobkousen'.

Op 18 juni schrijft hij dat bij het oprukken van de brigade Detmers de schoenen van de manschappen vaak in de modder bleven steken, zodat zij barvoets verder trokken. 'Ik had gelukkig sterke souspieds aan, anders zou ik mijne laarzen er in hebben laten zitten'. Later ontmoeting met 'Pruissise tirailleurs, die ons, daar wij de jassen aan hadden en zoo ver vooruit waren, voor Franschen hielden. Wij toonden onze sjerpen en deden ons als Nederlanders kennen'.

Dergelijke aantekeningen vormen een aardige aanvulling op de hierboven beschreven getekende documentatie.

*Naast de schrijvers van deze artikelen, danken wij ook de Stichting Vrienden van het Legermuseum voor het publikatierecht en het beschikbaar stellen van het lithomateriaal van de middenpagina's.*

#### GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Bas, F. de - Prins Frederik der Nederlanden en zijn tijd. Schiedam (1887-1913).
- Carnet de la Fourragère; 9e serie No. 5 (Mars 1951).
- Idem; 3e serie No. 1.
- Idem; 3e serie No. 9.
- Haswell Miller, A.E. & N.P. Danway - Military drawings and paintings in the collection of her Majesty the Queen. London (1966-1970).
- Lachouque, H. - Waterloo 1815. Z. pl. (1972).
- Pericoli, U. - 1815: the armies at Waterloo: with additional text by Michael Glover. London (1973).
- Raa, F.J.G. ten - De uniformen van de Nederlandsche zee- en landmacht hier te lande en in de koloniën: naar aquarellen of teekeningen van J. Hoynck van Papendrecht. W.C. Staring en J.P. de Veer. 's-Gravenhage (1900).
- Teupken, I.F. - Beschrijving hoedanig de Koninklijke Nederlandsche troepen en alle in militaire betrekking staande personen gekleed, geëquipeerd en gewapend zijn (enz.) 's-Gravenhage (1823).

Overigens is dankbaar gebruik gemaakt van documentatiegegevens berustende bij Dr. F.G. de Wilde, Naarden, F.J.H.Th. Smits, Voorburg, E.W. van Popta, Rijswijk ZH en bij de bibliotheek annex prentenkabinet van het Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum 'Generaal Hoefler', Delft. Een woord van bijzondere dank geldt voorts aan de heer J. Lorette, oud-conservator van het Koninklijk Museum van het Leger en van Krijgsgeschiedenis te Brussel alsmede aan het prentenkabinet van dat instituut.

## WATERLOO 1815

### De troepen van de Nederlandse Armee: Noord- en Zuid-Nederlandse alsmede Nassause regimenten

Door F.J.H.Th. Smits, m.m.v. Dr. F.G. de Wilde

#### No's 31, 33, 34, 35

Op 16 juli 1814 traden Nassause troepen, volgens een overeenkomst tussen de Soevereine Vorst (de latere Koning Willem I) en de Hertog van Nassau, voor 6 jaren in Nederlandse dienst.

Het 2e Regiment Lichte Infanterie van Nassau legde reeds op 10 maart 1815 de eed van trouw af aan de Koning der Nederlanden.

Aan de vooravond van de slag bij Waterloo bestond het Nassause contingent uit:

1. Het Regiment Oranje-Nassau (nr. 28 van de Nederlandse Armee);
2. Het 1e Regiment Lichte Infanterie van Nassau (53 officieren en 2788 onderofficieren en manschappen);
3. Het 2e Regiment Lichte Infanterie van Nassau (86 officieren en 2623 onderofficieren en manschappen);
4. De Compagnie Vrijwillige Nassause Jagers.

Tijdens de slag bij Waterloo waren deze troepen in Nederlandse dienst ingedeeld bij de 2e Brigade van de 2e Nederlandse Divisie onder bevel van de Luitenant-Generaal H.G. baron de Perponcher-Sedlnitzky.

De Nassauers waren het enige Nederlandse onderdeel dat op 18 juni 1815 vaandels voerden. Een Nassaus vaandel is aanwezig in de collectie van het Legermuseum te Delft.

**No 1.** De Prins van Oranje, de latere Koning Willem II (1792-1849), bevelhebber van het 1e Legerkorps onder Wellington, is de geschiedenis ingegaan als 'de held van Waterloo'.

Tijdens deze slag, op 18 juni 1815, droeg hij een Huzarenpels. Dit tenue was eenmalig en werd alléén door deze Prins gedragen, zoals in die tijd veelal te doen gebruikelijk was bij vorstelijke personen en opperofficieren.

De pels van dit tenue, die door het schot in de linkerschouder van Prins Willem beschadigd werd, is indertijd door de restaurator-textiel van het Legermuseum te Leiden aan een grondige restauratie onderworpen. Het uniformstuk en de bijpassende sabel van het type 'mameluk' herinneren aan de aanwezigheid van deze Oranje in de slag bij Waterloo. Zij bevinden zich met andere voorwerpen uit die periode in het Koninklijk Huisarchief te 's-Gravenhage.





F. SMITS  
1940



# Goed geschoten!



# Brand

HET BIER WAAR LIMBURG TROTS OP IS.

# JANFRÉ

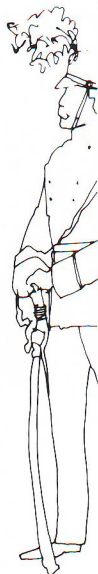
**Voornaamste punten waar u op let bij aanschaf van nieuwe uniformen:**

- \*Goede kwaliteit
- \*Korrekte pasvorm
- \*Vlotte levering
- \*Betaalbare prijs
- \*Behoud van pasvorm
- \*Snelle nalevering
- \*Uitgebreide service

Dit maken wij voor U.  
Vraag vrijblijvend offerte.  
Maak een afspraak.

**uniformen-  
petten-  
uitmonsteringen**

BRUSSELESTRAAT 124  
6211 PH MAASTRICHT  
TELEFOON 043-217712



LAARZEN LAARZEN LA  
SCHOENEN SCHOENEN  
BATONS BATONS BATO  
POMPONS POMPON  
UNIFORMSCHOENEN  
DANSSCHOENEN DANC  
HISTORISCHE-SCHOEN  
INSTEPSCHOENEN IN  
OVERSCHOENEN OV  
HANDSCHOENEN HAN  
OPERA-OPERETTE-SC

**VAN BEERS B.V.**  
SCHOENFABRIEK

Vaartstraat 40, 5171 JE Kaatsheuvel NL  
Tel.: 04167-72254, b.g.g. 76548  
België, BRD, 00-314167-72254

TONEELSCHOENEN





**No 2.** Het tenue voor de Nederlandse opperofficieren was voor die tijd eenvoudig. Kraag en mouwopslagen van ponceau-rood laken, omzoomd met breed goudgalon, gaven de categorie aan, terwijl op het blad van de epaulet de rang d.m.v. sterren was aangegeven.

Thans dragen bij de Koninklijke Landmacht opperofficieren (algemeen) distinctieven, die aan die tijd herinneren.

**No 3.** Bij de Nederlandse divisies en brigades waren omvangrijke Artillerie-treinafdelingen ingedeeld, waarvan de 'wagenparken' bestonden uit karren en wagens (al dan niet gevorderd) en caissons, alles met paardentractie. De leiding over dit vervoer berustte bij de officieren van de 'Trein', die evenals de manschappen in grijze, eenvoudig ogende tenues waren gekleed.

**No 4.** De officieren van de Nationale Militiebatjons droegen sjako's van Nederlands model (met kleppen aan voor- en achterzijde). Ze waren bewapend met een degen.

**No 5.** Legerchirurgijns (officieren van gezondheid) droegen sterk opvallende en afwijkende kleding. Gouden borduursels op de kraag gaven de rang aan. Door deze categorie werd géén oranje sjerp gedragen.

**No 6.** Tijdens de Waterloo-periode waren er nog pijpers bij het leger. In 1827 werden zij afgeschaffd. Een geel koperen fluitenbus, voor het opbergen van een of meerdere pijperfluiten werd, hangend aan een wit liden riem, ter rechterzijde gedragen. Een soortgelijk exemplaar is in het Legermuseum te Delft in de presentatie aanwezig.

**No 7.** Evenals in de periode 1944-1945 kreeg het Nederlandse leger bij zijn opbouw in 1814-1815 vanuit Engeland véél kleding, bewapening en verdere uitrusting. De manschappen van de Nationale Militie bijvoorbeeld droegen sjako's van Engels (Lichte Infanterie) model, voorzien van een wit metalen plaat, waarop een gekroonde W, met de tekst: 'Voor Vaderland en Oranje'. Ook de houten drinkvaatjes waren van Engels model. Zij waren aan de buitenzijde voorzien van bataljons-, compagnies- of wapennummers.

**No 8.** Het 36e Bataljon Jagers was een Zuidnederlands onderdeel herkenbaar aan de Engelse Infanteriesjako.

De hoornblazers waren uitgerust met 'halve manen', een signaalinstrument in de stemming 'bes'. Naar het schijnt waren bij sommige Jageronderdelen deze 'halve-maan-blazers' bewapend met geweer en hadden zij géén zwaluwnesten. Het Legermuseum te Delft heeft een dergelijk type signaalhoorn in de presentatie.

**No 9.** De Noordnederlandse Jagers van het 16e Bataljon droegen sjako's van Nederlands model met kleppen aan voor- én achterzijde. De grijze kapotjas werd opgerold op de ransel gedragen.

**No 10.** Deze infanterist draagt reeds de witte kraag en mouwopslagen, die op 9 januari 1815 waren ingevoerd. Het is niet zeker of deze tunieken tijdens de slag bij Waterloo al werden gedragen. Op dit tenue werden géén wingsen gedragen. Voorop de geel koperen plaat (Engels model) met de gekroonde "W".

**No 11.** In de collectie van het Legermuseum te Delft en het Rijksmuseum te Amsterdam bevinden zich verschillende stukken, die toebehoord hebben aan de Sappeurs van de Infanterie, zoals bijlen, patroontassen, kolbakken etc.

**No 19.** De Lichte Dragonders No 5, werden bij Quatre-Bras door de Engelse troepen voor Fransen aangezien en beschoten. Er vielen slachtoffers. In 1819 werden restanten van het groene laken, waarin de Lichte Dragonders gekleed waren, gebruikt voor de aanmaak van de uniformen voor het Regiment Lansiers No 10.

**No's 25, 27, 29.** De Nederlandse Rijdende Artillerie (21 februari 1793 opgericht op voorstel van Stadhouder Prins Willem V) was in 1815 ingedeeld bij de 2e en 3e Nederlandse Divisie én de Divisie Nederlandse Cavalerie. Deze artillerie bestond uit Noord- en Zuidnederlanders.

De trompetters van dit keurkorps, de 'doorgevers' van de commando's, waren gekleed in afwijkende rode tunieken, hoge zwarte kolbakken met rode kolbakzakken etc.

Omwille van de zichtbaarheid in het krijgsgewoel was het van groot belang dat deze belangrijke 'verbindingsmanschappen' in afwijkende, soms fel gekleurde uniformen waren gekleed.

Het huidige Korps Rijdende Artillerie, gevestigd in Schaarsbergen (Gld) heeft in zijn korpsmuseum aldaar, verschillende relieken, die herinneren aan die periode van de vaderlandse geschiedenis.

**No 28.** De Artillerie-Voetbatterijen waren in 1815 voor het overgrote deel samengesteld uit Noordnederlanders. De tunieken uit de 'Waterloo-periode' waren uitgerust met zwarte kragen, mouwopslagen en patten, afgezet met ponceaurode biezen. Deze traditie, in tin en kleur, is tot op heden voortgezet in de uniformering van het huidige Wapen der Artillerie van de Koninklijke Landmacht.

**No's 23, 24.** Hoofdofficieren der Infanterie droegen een 'hoed' of steek. Als beredenen droegen zij een degen in een ijzeren schede met twee ringen.

Tijdens de 'campagne-1815' werd, voor een duidelijke herkenning door Nederlandse officieren van infanterie-onderdelen, wanneer zij de 'overrok' droegen, de oranje sjerp op dit uniformstuk gedragen.

**No 30.** De zgn. 'Indiaanse Brigade' heeft tijdens de slag van Waterloo in de reserve gestaan. De rok van de Infanteristen was overdadig bestikt met lissen op de kraag, de mouwopslagen en de borst.

Omdat dit onderdeel voorbestemd was om naar de 'Oost' te worden gezonden, was juist véél zorg besteed aan de samenstelling van dit tenue om, zoals het verhaal gaat, indruk te maken op de inlanderse bevolking.

**No's 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 32.**

Op 12 juni 1815 was de Nederlandse cavalerie samengesteld uit:

1. de Regimenten Karabiniers No's 1, 2 en 3 (Brigade Zware Cavalerie);
2. het Regiment Lichte Dragonders No 4 en het Regiment Huzaren No 8 (1e Brigade Lichte Cavalerie);
3. het Regiment Lichte Dragonders No 5 en het Regiment Huzaren No 6 (2e Brigade Lichte Cavalerie);
4. tot de reserve-armée: het Regiment Karabiniers-landmilitie en het Regiment Huzaren No 7.

## WORDT DONATEUR VAN DE STICHTING VRIENDEN VAN HET LEGERMUSEUM

Het legermuseum is gevestigd in een prachtig gerestaurerde 17de-eeuwse behuizing in het hartje van Delft (Korte Geer 1) en toont de ontwikkeling van bewapening en krijgsmacht door de eeuwen heen.

De rijke collectie van meer dan 100.000 voorwerpen van vlaggen, vaandels, wapens, harnassen, uniformen tot voertuigen zoals tanks en pantservoertuigen, geschut, V-wapens, tinnen figuren, decoraties, foto's, schilderijen en muziekinstrumenten.

Als donateur:

- hebt U het gehele jaar door vrij toegang, ook tot de wisselexposities,
- hebt U toegang tot de museumbibliotheek, met ruim 300.000 banden; de grootste militaire boekerij van ons land,
- bent U welkom op de jaarlijkse speciaal voor de donateurs georganiseerde Vriendendag,
- ontvangt U het rijk geïllustreerde jaarboek Armamentaria.

Met Uw bijdrage stelt U het museum in staat de collectie uit te breiden en speciale activiteiten te ontplooiën. Als U zich nu opgeeft, ontvangt U gratis de exclusieve verjaardagskalender van het Legermuseum.

### Aanmeldingsformulier Stichting 'Vrienden van het Legermuseum'

Ondergetekende,

Naam: \_\_\_\_\_

Adres: \_\_\_\_\_

Postcode: \_\_\_\_\_

Woonplaats: \_\_\_\_\_

geeft zich op als donateur van de Stichting 'Vrienden van het Legermuseum' en verzoekt om toezending van een acceptgiro ter betaling van zijn donatie. (minimumbedrag Hfl. 35,-).

Aan: Stichting Vrienden van het Legermuseum  
Antwoordnummer 11228. 2600 WC DELFT  
(postzegel is niet nodig).

## KOPPEN • KRANTEKOPPEN • KRANTE

20 jul Gulle graaf en gravin voor St. Joseph-St. Geertruid • St. Joseph wint kleine OLS • Schutters niet op dreef in Melick • Vooral bierverkopers schoten de vogel af in St. Geertruid • Wessem wint bondsfeest • Wessem heeft langste adem • 28 jul Tropisch strand en alternatief OLS in Buchten • 3 aug Schuttersinspectie • 4 aug Schutters Obbicht winnen dagbeker • Schieten bondsfeest Eendracht onbeslist • 5 aug Platsschieten zondag in Echt • 8 aug Schuttersfeest in Schimmert • 10 aug Bondsschuttersfeest in tropisch Schimmert: Smeltend asfalt, verhitte hoofden en véél koel bier • Plats (Echt) decor van schietwedstrijd • Schuttersfeest in Grevendicht • 11 aug Schaesberg wint schuttersfeest • 12 aug Schuttersfeest rond jubilerend Sebastianus-Mheer • Met presentatie gedenkboek Schutterij van Herkenbosch sluit jubileumfeest af • 13 aug Schutterevenement is hoogtepunt in jubileumjaar • Na veertig jaar weer bondsfeest in Mheer • 14 aug Schutterij Buchten naar Prinsjesdag • 15 aug Prominenten schieten bij St. Gregorius-Illichoven • Bijtende hond lag vast aan lijn • 18 aug Schutterij Obbicht kampioen Eendracht • 19 aug Thornse vrouwen schieten raak • Sjötteplei • Alternatief schuttersfeest en beachparty in Buchten • Schutterij St. Sebastianus-Herkenbosch viert 450-jarig bestaan • 20 aug Kostbaar bordje voor schutters • 21 aug Schieten in Mheer • Schuttersfeest in Meerssen • 22 aug Schutter • 24 aug Schieten persoonlijk kampioenschap in Mheer • Bondsschuttersfeesten in Meerssen en Mheer • Erepenning voor St. Sebastianus-Herkenbosch • Schutterij van Herkenbosch 'koninklijk' • Schutters Posterholt winnen competitie • Bondsfeesten MLSB toegewezen • 25 aug Oefenverbod voor schutters • Schuttersfeest een geslaagde driedaagse • Dagbeker voor schutterij Neer Melick winnaar MLSB-bondsfeest in Herkenbosch • Dagbeker in Herkenbosch voor St. Urbanus St. Andreas-Melick winnaar bondsfeest • Raad van State: geen schietoefeningen aan Langereweg in Born • Schietbomen Born taboe vanwege loodvervuiling • Spaubeek scoort hoog bij stoet in Meerssen • 26 aug Gedenkboek 450 jaar schutterij Herkenbosch • Koningsschieten in Sevenum • Houthem schiet op koningsvogel • Bondsfeest schutters • 27 aug Receptie OLS-winnaar • Marketentsters in Grubbenvorst • Primeur schutters uit Grubbenvorst • 28 aug Stuurgroep ingesteld OLS-terrein Koningsbosch aangewezen • 29 aug Bondsfeest EMM in Boshoven • 31 aug Roermondse schutterij heeft voor het eerst vrouwelijke koning • St. Michaël-Thorn weer winnaar Maaskantrefen • 1 sep Schutters van Koningsbosch oppermachtig • Proef met inschieten op kleine blokjes geslaagd St. Antonius-Stramproy wint schuttersfeest • 2 sep Piet Heijnen nieuwe koning • 4 sep Sjöttemaal • Receptie van OLS-schutters • 8 sep Titelstrijd MLSB nog niet beslist • Voor het eerst Limburgs Dames Schuttersfeest • J. Stals bondskampioen van EMM • Beste schutter MLSB nog onbekend • Zeventig damesteams onde schietbomen • 9 sep Schutterskampioenen MLSB • 10 sep 40 jaar St. Antonius-Nederweert • Bobo's onder de schietboom • 11 sep Damesschuttersfeest nu al een succes • Schieten in Nieuwstadt • Schampschuet in openlucht • St. Antonius-Nederweert veertig jaar • 12 sep OLS-winnaars gehuldigd • 14 sep Damesschutters op herhaling • Schietende vrouw wil ook naar het OLS • Mannen als stoffering bij eerste Limburgs Dames Schuttersfeest • Drumband St. Paulus-Roggel wint LBT-festival • Vogelschieten Martinus Holtum • 16 sep Limburgers (o.a. St. Joseph-Buchten) nemen het Binnenhof in • LDS-finale in Haalen uitgesteld • 17 sep Dorpsschieten Stevensweert • 18 sep Extra subsidie schutterijen in Weert • 19 sep Vogelsjeite Broeksittard • 21 sep Schuttersfeest (9e EST) een hoogdag voor 'de kleine Europeaan' • Vogel knikt 'ja' tegen 121ste kogel • Uwe Iserhardt negende Europese schutterskoning • Schutters op de praatstoel • Schutterstreffen na kwartier afgelopen • 22 sep St. Rochus • Schutterijen bij Veldekekring • 23 sep Finale DamesSchuttersfeest • Schutterij toont nieuwe uniformen • Drumbands St. Severinus-Grathem promoveert met lof • Succes Drumband-Jachthoornkorps St. Sebastianus-Laar • 25 sep Zondag finale damesschutters • De schutterij gaat nooit verloren • Worstkoningschieten • 28 sep Winnend damestrio in Haalen • Vrouwen uit Horn winnen schuttersfeest • Winnend trio uit Horn • 29 sep Officiële start voorbereiding OLS 1993 Koningsbosch • 30 sep Jac Maessen beste schutter MLSB • 5 okt Vendelzwaaien • 8 okt OLS vergaderd in Sittard • 12 okt Schuttersfederatie handhaaft reglement voor richtmiddelen • 14 okt OLS (1) en (2) • 16 okt OLS-winnaar wisselt na conflict van voorzitter • 17 okt Nieuwe praeses OLS-winnaar • 19 okt Subsidie Thorner schutters • 27 okt Winnaarsen van schuttersfeest recipiëren • 28 okt Eerste winnende damesdrietal wordt gefeliciteerd in Horn • 29 okt Receptie voor winnend trio schutterij Horn • 31 okt Marketentsters in Stokkem bijeen • 2 nov Huldiging dames schuttersteam • Receptie LDS-kampioenen reclame voor damesschieten • 6 nov Marketentsters.

## DE ST. MARTINUSSCHUTTERS- GILDE(N) VAN DILSEN (3e vervolg)

In vorige bijdrage schreven we in verband met de schutterskraag bewaard te Brussel, dat we ons schriftelijk hebben gericht aan pastoor Goffin om meer informatie te krijgen maar niet antwoordde.

Wij ontdekten heel recent in het tijdschrift "Limburg" jaargang XXXVI-1957, van de Geschied- en Oudheidkundige Kringen van Limburg, de volgende melding van J. GOFFIN op blz. 295-296:

### – SCHUTTERIJ SINT-MARTINUS, DILSEN, 1296 of 1596?

Over deze schutterij schrijft H. Hermans, blz. 238: "Haar volronde zilveren vogel draagt in zijn klauwen een dito stokje, waarop een jaartal, dat A° 1296 moet gelezen worden". Wij hebben dat jaartal nog eens nauwkeurig onderzocht en dan lezen we niet 1296 maar 1596. Te Dilsen, in het lokaal van voornoemde schutterij, wordt in een kast achter glas nog een andere plaat bewaard gedateerd 1652. Wij hebben het cijfer 5 van beide getallen met elkaar vergeleken. Elke missing is uitgesloten. De oudere vogel dateert van 1596, hetgeen trouwens ook beter strookt met de algemene traditie inzake dorpschutterijen.

Voegen wij hier nog aan toe dat de Oudh. Kring van Antwerpen geen catalogus, wel een gedenkboek betreffende de verzamelaar Fr. Claes heeft uitgegeven. Bij dezes dood, circa 1933, werd zijn verzameling aan de stad Antwerpen aangeboden, doch niet aanvaard. Ze werd dan kort daarna geveild en bij die gelegenheid verscheen er in 3 vol. een catalogisch, waarin onder nr 244 de breuk van Dilsen staat gemeld. Samen met de breuken van Brustem en Kinrooi kwam deze terug naar Limburg. Op die veiling te Antwerpen werden meer dan 30 dergelijke schutterspatrimonia verkocht. En wij zouden hier met klem wijzen op de verantwoordelijkheid van de bestuursleden onzer historisch waardevol bezit hunner vereniging, waarvan de oude worden in "heilige en veilige" verzekerde bewaring moeten gesteld. Er is reeds veel te veel verdwenen. Eerbieid voor dat verleden!

J. GOFFIN.

(Gezien deze melding verscheen na de verzending van onze brief in maart 1957 kan het bericht worden aanzien als een antwoord op ons schrijven).

De oudste schuttersplaat op de veloeren kraag dateert uit 1745 en werd toen geschonken door pastoor Machuré. Het is een mooie gestyleerde zilveren breuk met gedreven boord, met in het midden een gevierendeeld wapenschild, in vak I en IV in zilver drie zwarte rijzende leeuwen (geplaatst 1-2) en in de vakken II en III in goud drie rode dwarsbalken met daar rond het randschrift: HOC ET SPONTE - COHORTIS IN DILSEN, PASTOR DEDIT REX - JOES LUDOVICUS MACHURE.

Ludovicus Machuré was afkomstig van Bunde bij Maastricht waar hij werd geboren in het huis "Heiligenberg" op 16 december 1724. Hij was de oudste zoon van Petrus en van Ida van Schoenveldt. Zijn vader oefende het beroep uit van geneesheer en apotheker.

Na zijn priesteropleiding aan het Sint Servaaskapittel te Maastricht, werd hij naar Dilsen gestuurd als "deservitor" (helper) van de oude en ziekelijke pastoor Bex. Hij was toen pas 21 jaar en te jong om pastoor te zijn, vandaar de melding "dedit" in het randschrift.

Reeds vanaf het begin van zijn aankomst in Dilsen was hij lid en koning van de Sint Maartenschutterij en is hij dit gebleven tot aan zijn dood in augustus 1769.

Onder het familiewapen op zijn grafsteen lezen we het volgende latijns epigram:

HIC JACET P.R. DNUS JOES LUD: MACHURE AB A° 1749 HUIJUS ECC: PASTORNATUS TRAJECTI AD MOSAM 1724 16X-BRIS UBI FUITS - ANNAE CANS DE QUOVERFICATUM ILUD JOB: 7 CAP: ZI:XI. SI MANE ME OVAE SIERIS NON SUBSISTAM : ADMINISTRATIONE ENIMFACTA CIRCA TERTIAM MATUTI-

NAM DOMUM REDUX INLECTO INVENTUS FUIT  
MORTUUS : 8 AUGUS : 1769.

EL QUIES CENTI PACEM LARGIATUR DEUS.

Dit betekent ongeveer:

– Hier ligt begraven de zeer E.H. Joannes-Ludovicus Machuré, sedert het jaar 1749 pastoor van deze kerk. Op 16 december 1724 geboren bij Maastricht is hij kanunnik van het St. Annakapittel geweest. Met betrekking (op) tot hem ging die (bekende) uitspraak van Job 7e hoofdstuk, 21ste vers in vervulling: Indien gij mij 's morgens zoekt (zult) gezocht hebben zal ik niet meer bestaan; nadat hij omstreeks de derde morgenwake zijn werk beëindigde was hij naar huis teruggekeerd en werd hij dood in zijn bed gevonden op 8 augustus 1769. –

God schenke aan hem die hier rust de eeuwige vrede.



Grafsteen van pastoor Machuré.

De plaat onder deze van pastoor Machuré, is eveneens een mooi zilveren schild met gedreven boord en gebombeerd middenveld, waarop de volgende tekst is gegraveerd:

P. COOTJANS - JONCKMAN ENDE CONINCK EN  
VAENDRAEGER VAN DE OUDE COMPAGNIE VAN  
DILSEN. ANNO 1782.

De Cootjansen bewoonden langen tijd en tot ver in deze eeuw het "t HOEGHOES". Dit gebouw was in de tijd van het oude regime de ambtswoning van de meier of voorman van het dorp. Daar was ook de schepenbank van Sint Servaas gevestigd en verschaftte het gebouw ook onderdak aan de "schuttenkamer" van de Sint Martijnusschutterij van Dilsen-Dorp.

Op de twee afzonderlijke blauwe arduinen hoekstenen onder de dakgoot lezen we de namen van de vroegere bewoners, nm. Joannes Mathias Cootjans en A. Cootjans M.K. Nisen.

Het derde schildje of dit rechtsboven op de veloeren kraag, is ook een mooi zilveren plaat met gedreven boord maar heeft twee gebombeerde velden. Op het kleinste staat een egge en op het veld eronder de tekst van de schenker, die luidt:

GERARDUS MOORS IONCKMAN  
CONING ONDER DE ALDE SCHUTTERY  
VAN S. -MARTEN TOT DILSEN  
DEN X JUNY 1792.

De familie Moors is een zeer oude stam in Dilsen. Meerdere leden zullen we nog verder aantreffen als koning op de schutterslijsten. De egge (oud boerenalaam) verzinnebeeldt de werklust van deze oude boerenstam.

De vierde of laatste breuk werd geschonken in begin van de vorige eeuw en heeft als tekst:

JACOBUS KOTJANS - KONINK IN DILSEN IN 1810.



Dilsen: "t Hoeghoes".

Is deze kraag met zilveren platte gedreven vogel en vier schildjes het koningszilver van een afzonderlijke schutterij in Dilsen? Wij menen van niet. Naar ons oordeel liggen daarvoor de datums op de schilden te ver uit een in de tijd. Het komt ons voor dat de kraag met vogel en bijbehorende schuttersplaten de samenstelling is van een gewetenloze sjacheraar, die hem verkocht aan een antiquair of opkoper van soortgelijke zaken. Volgens uitleg van pastoor Goffin kocht hij de kraag met vogel en breuken samen met deze van Brustem en Kinrooi op een veiling te Antwerpen en kwam zo weer terug naar Limburg. Langs deze weg geraakte hij in de musea voor Kunst- en Geschiedenis te Brussel, waar hij onder geen enkel beding meer kan gekocht worden. Zo verloor Dilsen voor altijd een kostelijk en historisch schutterspatrimonia. Jammer!

(t Vervolgt)

Joannes Daamen, Niel-bij-As.

## LIMBURGS SCHUTTERIJEN MUSEUM

### Bezoek het Limburgs Schutterijen Museum

Gevestigd midden in het dorp Stramproy (NL) Frans Strouxstraat 7 (weg Weert-Maaseik).

**Geopend:** Woensdag, zaterdag en zondag tussen 14.00 en 17.00 uur.

Groepen van 15 personen of meer kunnen na telefonische afspraak (077-732204) ook op andere tijden terecht.

**Entree:** Volwassenen Hfl 2, 65+ Hfl 1; Jongeren van 12-16 jaar Hfl 1; Kinderen en donateurs gratis.

## SCHUTTERIJ ST. ANTONIUS- NEDERWEERT 40 JAAR

Op 11 september 1992 begonnen in de feesttent nabij het schutterslokaal 'Le Winne' de vieringen in het kader van het 40-jarig bestaan van schutterij St. Antonius-Nederweert. Het feestcomité had drie dagen uitgetrokken om met festiviteiten dit jubileum te vieren.

Als eerste stond op het programma van 11 september een receptie en de huldiging van de 12 oprichters in aanwezigheid van alle leden. Ook de zilveren en koperen jubilarissen werden bij die gelegenheid gehuldigd.



het randgebied tussen Weert en Nederweert en moest wegens de ontwikkeling van het industrieterrein Kampershoek verdwijnen. Samen met de buurtvereniging en de heemkundevereniging is de kapel in de loop van dit jaar verplaatst naar buurtschap Boeket in Nederweert. In optocht werd vanaf het clublokaal de relikwie van St. Antonius naar de nieuwe kapel gebracht. Na de inzegening door pastoor Miltenburg werd door de burgemeester van Weert de sleutel overgedragen aan de eerste burger van Nederweert. De plechtigheid werd besloten met een stuk vlaai en koffie in de feesttent. Daarna kon alles in gereedheid gebracht worden voor de Tiroleravond. Deze werd eveneens een groot succes die tot in de kleine uurtjes duurde.

Bondsvoorzitter Van Hoef preees in zijn toespraak alle jubilarissen voor hun inbreng en inzet voor de vereniging en spelde vervolgens de OLS-medailles op.

Namens de jubilarissen werd door erevoorzitter M. Lammers een dankwoord gesproken. Na een korte terugblik in het verleden gingen toch vooral de verwachtingen uit naar de toekomst. Er zijn vele positieve elementen te melden zoals de nieuwe uniformen en de verrijking van de schutterij met drie marketentsters. Ook het behalen van een 4e plaats op de bondsconcoursen is iets dat verwachtingen wekt voor de toekomst.

Veel afgevaardigden van diverse verenigingen en plaatsgenoten kwamen daarna hun gelukwensen aanbieden.

Zaterdag 12 september stond in het teken van onze patroonheilige 'St. Antonius' uit Nederweert die als martelaar is gestorven in Gorkum. In de namiddag werd de kapel van 'St. Antonius' ingezegend. De kapel stond in

*St. Antonius-Nederweert anno 1952.*

Op zondag 13 september werd in verenigingsverband deelgenomen aan de H. Mis tot dankbaarheid naar St. Antonius en voor de levende en overleden leden van de schutterij. Daarna konden de plaatsgenoten genieten van de prachtige presentatie van koningspaar, marketentsters en schutters in de nieuwe uniformen.

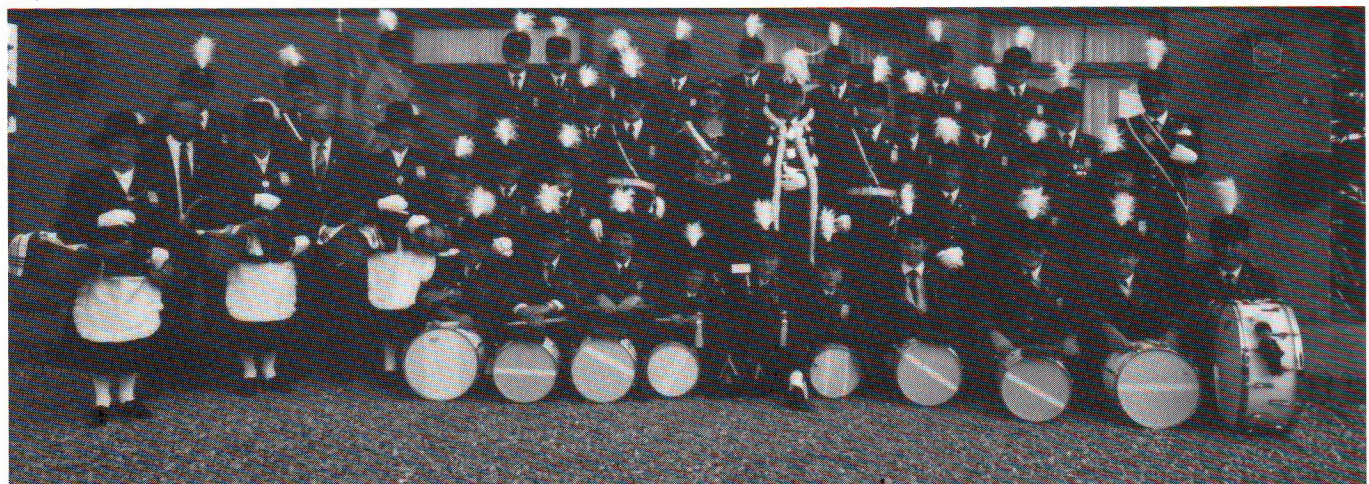
Na afloop was er een warme lunch in de feesttent voor alle leden met hun partner.

Om 2 uur 's middags verzorgde secretaris Claessens en erevoorzitter Lammers een foto- en diapresentatie die veel belangstelling trok.

Met een disco-avond werden de festiviteiten afgesloten. Schutterij St. Antonius uit Nederweert kan terugzien op een goed geslaagde jubileumviering.

J.G. Reemers.

*St. Antonius-Nederweert anno 1992.*



## SCHUTTERS BOND JULIANA

In 1993 viert de stad Venlo het feit dat zij 650 jaar geleden stadsrechten kreeg. Eén van de vele feestelijkheden in het kader van deze verjaardag zal een speciaal schuttersfeest zijn (ter zijner tijd zullen we hierop terugkomen).

Voorafgaande aan dit schuttersevenement zullen wij een historisch verantwoord artikel publiceren over het Venlose Akkermansgilde, geschreven door Drs. Jos Gerits.

Anja Tacken, werkzaam op de afdeling Publieksvoorlichting van de gemeente Venlo, geeft ons in dit nummer alvast een impressie over enkele personen in de Venlose schutterijen. Vanaf deze plaats danken wij Anja voor het beschikbaarstellen van haar artikel en wensen Venlo veel succes toe met de feestelijkheden in 1993.

### EEN BLERICKSE KONING EN EEN VROUWELIJKE VOORZITTER

Door: Anja Tacken

*Een goed interviewer bereidt een gesprek voor, ik dus niet. Ach, als Limburgse wist ik wel iets van gilden en schutterijen. Dat dacht ik in ieder geval. Wie schetst mijn verbazing als ik te maken krijg met een vrouwelijke voorzitter, gemeenteraadslid Riet Fleuren, en John van den Heuvel, een zweminstructeur in het Blerickse zwembad maar ook een Blerickenaar die koning durft te worden van het Venlose Akkermansgilde. Royalties first, dus eerst het woord aan de king himself..*



Koningsplaat. Foto: Peter Peeters.



John v.d. Heuvel, koning van het Akkermansgilde 1991.  
Foto: Peter Peeters.

#### **Mijn vraag: John, hoe voelt dat nu als je dat laatste stukje van de vogel eraf schiet?**

De vraag is er, maar het antwoord laat nog even op zich wachten. Eerst krijg ik een kort referaat over de geschiedenis van het Akkermansgilde. Bijgestaan door voorzitter Billekens van het gilde steekt Koning John van wal. Het Akkermansgilde is een zeer oud gilde. Het oudste geschrift waarin het gilde genoemd wordt, stamt uit 1594. Het was het gilde van de akkermannen; de boeren dus. De boeren leefden buiten de stad en werden niet beschermd door de stadsmuren. Om toch hun huis, land, vee en eventuele maagden te beschermen richtten deze stoere mannen (hierop kom ik later terug) een schutterij op. Omdat de schutterij het niet altijd in haar eentje kon redden kregen ze hulp uit de stad. In ruil voor deze bescherming zorgden de akkermannen voor vervoer met paard en wagen.

Na wat ups en downs werd het Akkermansgilde in 1923 weer op gang gebracht. Het Akkermansgilde adopteerde de twee stadsreuzen Valuas en zijn vrouw en werd de vaste begeleider van dit reuzenpaar. Natuurlijk wordt er ook nu nog flink geschoten en gez... Het hoogtepunt van het jaar is en blijft natuurlijk het koningschieten.

#### **Hier ligt mijn kans en ik stel mijn vraag opnieuw. Hoe was het nu om koning te worden?**

"Verrassend", is het korte maar wel zeer bondige antwoord. Op mijn aandringende blik en gebarentaal geeft de ex-koning nog iets meer toelichting.

"Natuurlijk was ik verrast. Allereerst omdat er nog een behoorlijk stuk vogel aan de paal zat en ik nooit had gedacht dat ik die met één schot er vanaf kon schieten. Verder had ik er nooit aan gedacht dat ik koning zou kunnen worden. Misschien is dat ook wel goed want die, die echt graag koning willen worden, worden het nooit".

### **Wat doet een Blerickenaar als jij nu bij een Venloos Gilde?**

Eigenlijk ben ik lid geworden voor de muziek, het schieten kwam pas later. In de Gildekapel speelde ik tuba. Ach, verder rol je er vanzelf in. Ik heb daar trouwens alleen leuke reacties op gehad".

### **Je wordt koning en wat dan?**

"Je gaat natuurlijk overal met je schutterij mee. Als koning ben je ook automatisch bestuurslid met twee stemmen. Het hoogtepunt is eigenlijk bij het volgende koningsschieten. De schutterij gaat naar de regerend koning voor inspectie en een natje en droogje. Hierna wordt geloot om de volgorde van het schieten. Na de burgemeester, die hoofd van het Gilde is, is dat de regerend koning. Nieuwkomers binnen het Gilde mogen trouwens het eerste jaar niet meedoen. De ontvangst op het stadhuis is ook elk jaar weer een belangrijke gebeurtenis. Dit verwijst naar onze geschiedenis. Als akkermannen bieden wij de stad onze giften aan, allerlei groenten, als dank voor een jaar bescherming".

### **Je bent nu koning af. Ooit stiekem gehoopt om keizer te worden?**

"Het is nog nooit iemand gelukt om bij het Akkermansgilde keizer te worden. (Aantekening redactie LS: In 1781 werd Jacobus Andriessen keizer van het Venlose Akkermansgilde; zie ook het Venloosch Weekblad van 18 september 1869, pagina 2). Maar zo'n koningsjaar is behalve zwaar natuurlijk ook heel erg leuk. In het begin kijk je er nog tegen op, maar het wordt steeds leuker. Het is een heel aparte ervaring en hierna kijk je ook anders tegen het Gilde aan. Ik zou het direkt weer doen. Nu weet ik hoe leuk het is".

Vrouwen kunnen deze leuke tijd bij het Akkermansgilde vergeten. Volgens de reglementen is het schieten door vrouwen verboden. Bovendien zou men dan de naam van het Gilde Akkerman moeten aanpassen naar Akkermens.

Een vrouw die daar lak aan heeft is Riet Fleuren. Als vrouw in de politiek is zij al een zeldzaamheid maar als vrouwelijke voorzitter van het Gilde Thomas van Aquino was zij een unicum in heel Europa. Niet dat Riet Fleuren zich daardoor laat weerhouden.

### **Riet, hoe kom je nu op een plaats die eigenlijk voorbehouden is aan het "sterke geslacht"?**

"Eigenlijk heel simpel. Ze hadden iemand nodig met bestuurlijke kwaliteiten en of dat nu een man was of een vrouw, was op dat moment niet belangrijk. Ik zei dus 'Ja' en heb snel een boek doorgelezen over gilden want daar wist ik tot dan toe eigenlijk nauwelijks iets van af. Het Gilde Thomas van Aquino lag om het maar eens duidelijk te zeggen bijna op z'n gat. Daarom werd in 1986 een stichting "Vrienden van de Schutterij" opgericht met zo'n twintig mensen uit het verenigingsleven om het Gilde nieuw leven in te blazen. Daarna werd ik gevraagd om voorzitter te worden en dat wilde ik best wel doen".

### **Welke actie ondernam je als nieuwe voorzitter?**

"Met de "Vrienden" en het bestuur zijn we aan de slag gegaan om wat meer lijn in het Gilde te brengen. De kleding was een zootje, dus daar zijn we al snel mee begonnen. Nieuwe kragen, de hoeden werden weer opgeknapt enzovoorts".

De vrouwelijke voorzitter kreeg heel wat aandacht in de pers en zelfs op de televisie in van "Gewest tot Gewest". Hoewel er ook ingezonden brieven waren die een vrouwelijke voorzitter zagen als het weggooiën van het Gilde-"erfgoed" vindt Riet Fleuren dat men over het algemeen positief reageerde.

Hierbij tekent ze aan dat de gilden positiever reageerden dan de schutterijen en dat vrouwen ook niet altijd onverdeeld positief reageerden op een sexe-genoot als voorzitter. "Alle commotie heeft in ieder geval wel tot gevolg gehad dat het Gilde nu overal bekend is. Het is nu geaccepteerd. Bij het Europese Vogelschieten in Duitsland werden we verwelkomd met "Vrienden en vriendinnen". Logisch want nu zat er eentje bij".



Mevrouw Riet Fleuren-Swinkels, voorzitter van schutterij St. Thomas van Aquino-Blerick en secretaris van de schuttersbond Juliana, weet zich in goed gezelschap van Frits Rutten. Foto: Peter Peeters.

### **Vorzitter zijn is natuurlijk heel leuk maar mag je ook schieten?**

"Natuurlijk. Voor zover je dat van jezelf mag zeggen: Ik schiet heel aardig.

Vrouwen mogen niet meeschieten in het A-team, maar verder kunnen we ons mannetje wel staan. Dat is overduidelijk bewezen tijdens het onlangs gehouden eerste Limburgs DamesSchuttersfeest. Dit schuttersfeest liet wel heel duidelijk zien dat schutterijen en schuttersgilden naast een grote traditie ook niet vergeten zijn om met hun tijd mee te gaan".

Een mooie uitsmijter dacht ik zo, dus einde interview.

## ST. JAN-GRUBBENVORST

Op 30 augustus werden bij schutterij St. Jan-Grubbenvorst Jeanne Verhaegh, Yvonne Wolters en Nellie Fermont officieel geïnstalleerd als marketentster. Ondanks het trieste weer werd de installatieplechtigheid een stijlvol gebeuren die extra aandacht verdient.

Schutterijvoorzitter Thom Rutten: "Nadat de dames de nodige informatie hadden ingewonnen over de marketentsters in het algemeen en over de uniformen van marketentsters in het bijzonder, verzochten de dames om hun marketentsteruniformen volledig in overeenstemming te mogen brengen met de uniformen van onze schutterij. Als schutterij waren we blij met dit verzoek en stemden natuurlijk in. Toch moet ik eerlijk bekennen dat het bestuur nog nooit zoveel heeft gereisd om de uniformen compleet te krijgen. Vooral het hoedje werd een moeilijke en dus kostbare zaak, maar het lukte en het resultaat mag er zijn. Nu ik ónze drie marketentsters hier zie staan, ben ik blij om van deze schutterij voorzitter te zijn".



Oud-voorzitter Ad van der Vleuten bekennt ruiterslijk dat het hem veel moeite heeft gekost om te wennen aan de vrouw in de schutterij. Ad: "Als ik nu deze drie marketentsters zie, moet ik bekennen dat het een echte aanwinst is. Ik kan elke schutterij een marketentstergroep van harte aanbevelen".

Terug naar de orde van de dag. De complete schutterij stond in carrévorm opgesteld. Na het spelen van de drumband, bracht het jongste schutterijlid een kussen van velours (met daarop de drie marketentsterpenningen) naar Pastoor Ubachs. Deze sprak een gebed uit en zegende de marketentsterpenningen.

Voordat de installatieplechtigheid begon, waren er toezegingen van burgemeester Ruud Vermaaten als beschermheer, van Tiny Collaris als voorzitter van de Stuurgroep Marketentsters en van schutterijvoorzitter Thom Rutten.

De sprekers kregen de eer om elk een penning om de hals van een der marketentsters te hangen. Burgemeester Vermaaten verstreekte de penning ten teken van de verbondenheid met de gemeenschap van Grubbenvorst, Tiny Collaris als teken van opname in het gilde der marketentsters en Thom Rutten ten teken van volledige opname en erkenning van de drie marketentsters bij schutterij St. Jan-Grubbenvorst.

Tijdens de daaropvolgende spontane receptie werden de zojuist geïnstalleerde marketentsters bedolven onder de bloemen en de felicitaties.

Aan de zojuist geschetste installatieplechtigheid ging een periode van hard werken vooraf. Thom Rutten: "Alle ideeën van de dames werden binnen de schutterij besproken. Daar waar wij als schutterijbestuur een helpende hand konden bieden, hebben wij dat gedaan. Ik hoop dat de installatie van onze marketentstergroep een stimulans mag zijn voor andere Noord-limburgse schutterijen om ook een marketentstergroep te vormen".

Enkele Noord-limburgse dag- en weekbladen schonken aandacht aan de officiële installatieplechtigheid van de marketentsters. Irritaties onstonden bij enkele marketentsters toen bleek dat de verslaggevers de historie van de marketentsters niet juist hadden weergegeven.

## BONDSKAMPIOENSCHAP BOND JULIANA

Op zaterdag 5 september werd bij schutterij St. Jan-Grubbenvorst gestreden om het persoonlijk kampioenschap van de Midden- en Noord-Limburgs Bond Juliana. Aan deze wedstrijd konden in de A-klasse 62 schutters, in de B-klasse 53 schutters, in de C-klasse 32 schutters, in de D-klasse 12 schutters en in de Jeugdklasse 1 schutter deelnemen. Van deze 159 schutters waren 97 schutters aanwezig.

Na de eerste wedstrijddag, waren er nog 38 schutters in de strijd en hadden zij elk 62 schoten gedaan. Op 6 september werd verder gekaveld. Aan het einde van de dag waren er nog 12 schutters over en hadden zij elk 305 schoten gedaan. Ook de derde wedstrijddag leverde na 683 schoten elk geen overwinnaar op, dus kwamen de drie overgebleven schutters voor de vierde keer terug.

Na een gelijk opgaande strijd werd het 702de schot fataal voor twee schutters en mocht H. van Rengs van Wilhelmina-Horst zich Kampioen 1992 van de Bond Juliana noemen. Henk van Rengs werd ook nog winnaar in de A-klasse.

### Uitslagen A-klasse:

1. H. van Rengs Wilhelmina-Horst	702 schoten
2. H. van Zadelhoff Wilhelmina-Horst	701 schoten
3. J. Beurskens St. Antonius & Petrus-Baarlo	701 schoten
4. W. Kranen St. Lambertus-Helden	374 schoten
5. G. Moorren Wilhelmina-Horst	188 schoten

### Uitslagen B-klasse:

1. J. van Lier St. Lambertus-Helden	293 schoten
2. Mevr. Coopmans St. Anna-Maasbree	221 schoten
3. J. Kessels St. Anna-Maasbree	158 schoten
4. Fr. Vissers Wilhelmina-Horst	116 schoten

### Uitslagen C-klasse:

1. J. Nauss St. Hubertus-Kessel	53 schoten
2. Chr. Staaks St. Hubertus-Kessel	50 schoten
3. G. Heldens St. Hubertus-Kessel	37 schoten

### Uitslagen D-klasse:

1. Mevr. Krijnen Zandakker-Venray	33 schoten
2. A. de Gooyer Zandakker-Venray	13 schoten
3. J. Driessen St. Leonardus-Beringe	8 schoten

### Jeugdkampioen:

P. Roozenberg St. Antonius & Petrus-Baarlo	30 schoten
--	------------

De organisatie was in handen van schutterij St. Jan-Grubbenvorst en was prima verzorgd. Schutterij Wilhelmina-Horst zal in 1993 het feest op dezelfde voet voortzetten. Organisatie, deelnemers, bondsbestuur bedankt voor deze prachtige en gezellige schietwedstrijd en tot ziens in 1993 bij Wilhelmina-Horst.

G. van Helden.

## 't ZANDAKKER GILDE ST. JAN-VENRAY

De leden van schutterij 't Zandakker begonnen op 12 oktober met de plaatsingswerkzaamheden van een zogenaamd gilde-altaar, toegewijd aan de schutspatroon St. Jan de Doper, in de Grote of St. Petrus-Bandenkerk in Venray.

De Venrayse schutterij doet alle moeite om oude tradities in ere te herstellen.

Tijdens de speurtochten in het verleden van de schutterij, ontdekte men dat de eigenlijke patroonheilige van de schutterij St. Jacobus is en dat in de St. Petrus Bandenkerk een apart altaar aan deze heilige was toegevoegd. Sinds 1585 kent de huidige schutterij St. Jan Baptist of de Doper als schutspatroon. Uit deze ontdekking bleek dat de schutterij 't Zandakker (genoemd naar een oud deel van Venray) niet rond 1600 -zoals altijd was aangenomen- was opgericht, maar in 1427.

### Gilde-altaar

De gedachte aan het plaatsen van een eigen gilde-altaar in de Grote Kerk, waaraan, zoals vroeger op de feestdag van de patroonheilige een gildemis werd opgedragen, leefde al langer bij schutterijvoorzitter Joep Krijnen.

Joep Krijnen: "Dankzij een spontaan aanbod voor financiering van Rank Xerox, kwam de verwezenlijking van dit ideaal in zicht. Ook deken Buschman voelde er alles voor om de oude traditie in ere te herstellen".

Toen het St. Jozefklooster door de Gebr. van Haren werd aangekocht, was de heer Bert van Haren bereid het Maria-altaar en het St. Jozefaltaar aan de schutterij te schenken. Beeldhouwer Henk Hoedemakers is drukdoende met het snijden van een 1.30 m hoog houten St. Jansbeeld.



Foto: Gé Hirdes, postbus 274, 5900 AG Venlo.

In hun vrije tijd haalden de leden van de schutterij de beide altaren uit het klooster. Nadat de fundering klaar was, werd met de onderdelen van de twee altaren één altaar opgebouwd. Alvorens het zware altaarblad geplaatst werd, werd in het altaar een loden buis inhoudende een oorkonde met ledenlijst, namen van de makers, de herkomst van het altaar en de in deze tijd gangbare munten ingemetseld.

### Inzegening

De plechtige inzegening van het gilde-altaar zal plaatsvinden op 20 juni 1993. Op deze datum viert de schutterij niet alleen de feestdag van hun patroonheilige, maar vertoont de schutterij zich ook in volledig nieuwe uniformen. Tijdens de hoogmis zullen bovendien vier marktentsters officieel geïnstalleerd worden. Voor de celebrant, die in de toekomst de gildemissen gaat opdragen, borduurden de zusters uit Heerlen (Savelsberg) een speciale stola.

## WILHELMINA-HORST

Op zaterdag 9 januari 1993 zullen de gebroeders Cuppen tijdens de jaarlijkse feestavond van de schutterij benoemd worden tot Ereleden.

De gebroeders Ger (70), Jac (67) en Josef (59) Cuppen hielpen de schutterij altijd in goede en slechte tijden en hebben daardoor hun sporen voor Wilhelmina-Horst meer dan verdiend. Samen zijn de broers 120 jaar lid van de schutterij.

Ger Cuppen 37 jaar lid, was actief lid in de drumband en vendelier. Nog steeds staat hij paraat voor zijn schutterij en neemt hij nog aan alle activiteiten van de schutterij deel.

Jac Cuppen 39 jaar lid, was jarenlang bestuurslid waarvan verschillende jaren als voorzitter. Ook was hij diverse jaren clublokaalhouder en bedienaar van de tapkraan voor de schutterij. In 1977 was hij koning.

Josef Cuppen 44 jaar lid, was meer dan 25 jaar actief lid van de drumband en het tamboerkorps. Josef zorgde er voor dat de jeugd tijdens het koningsvogelschieten ook kon schieten in een schiettent.

## BIELEMAN- EN SAPPEURTREFFEN

Tijdens het Bieleman- en Sappeurtreffen in Maasbree op 11 april j.l. werden de sappeurs van schutterij St. Jan-Grubbenvorst kampioen.

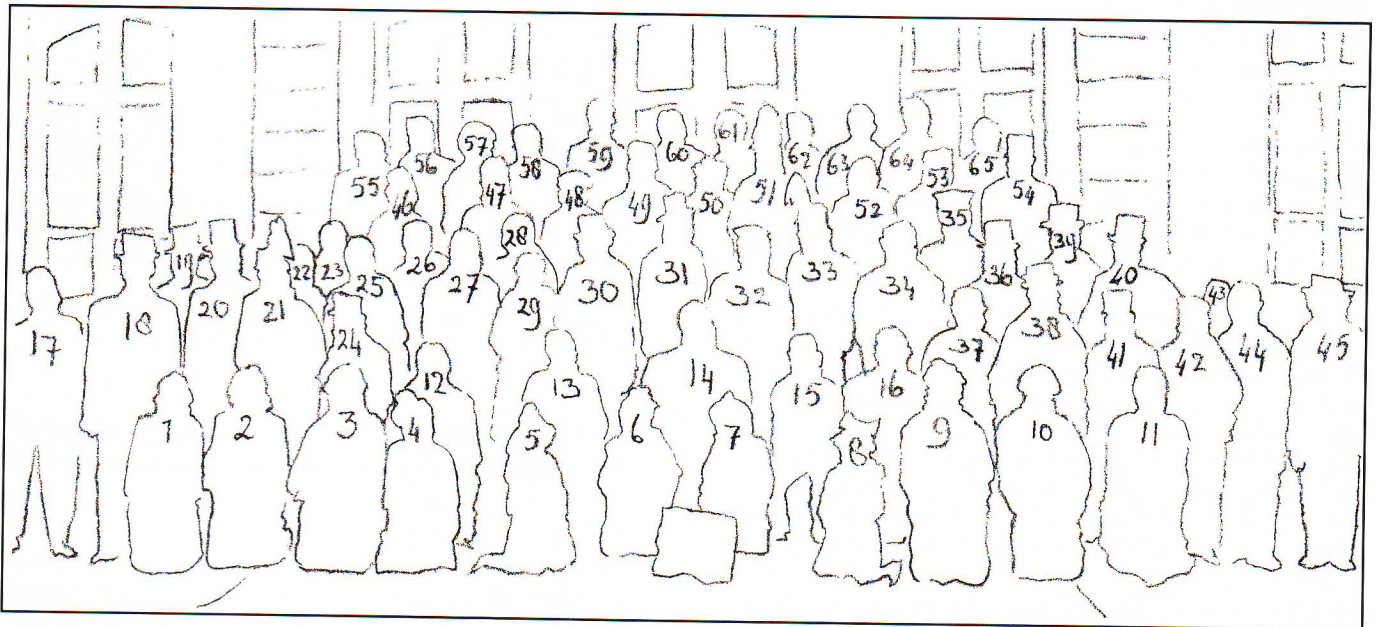
Schutterij St. Jan wil nu al vast alle bielemannen en sappeurs, aangesloten bij de OLS-Federatie, uitnodigen voor het volgende treffen op zaterdag 24 april 1993 in Grubbenvorst.

Voorlopig programma:

- 17.30 uur Ontvangst met koffie en vlaai
- 18.00 uur Diverse activiteiten om uit te maken wie volgend jaar dit treffen mag organiseren.
- 20.00 uur Een goede en echte schuttersmaaltijd.
- 21.00 uur Spreker (De bieleman en de sappeur in vroegere jaren)
- 21.20 uur Prijsuitreiking, daarna gezellig samenzijn

Bielemannen en/of sappeurs die op 31 december nog geen uitnodiging hebben ontvangen, worden verzocht contact op te nemen met de secretaris van schutterij St. Jan, J.N.P. Sijben, Burg. van Leentstraat 5, 5971 AG Grubbenvorst, Tel. 077-662055.





## GROOT INTERNATIONAAL SCHUTTERSFEEST, 12 mei 1929

Groepsfoto van alle koningen van de deelnemende verenigingen. 25 Koningen en koningsparen, gemeentebeestuur, organiserend comité, bruidjes en generaal en koning van Eys.

1-11 bruidjes uit Eys; 12-16 gemeentebeestuur van Wittem, waaronder 14 burgemeester Pappers en 15 kolonel Sijr Boltong van Eys; 17 Spees; 18 St. Hubertus Ubachsberg; 19 Jeu Klinkers, Eys; 20 August Houben, St. George Simplveld; 21 Generaal Bernard Scheepers, Eys; 22 St. Sebastiaan Schimmert?; 23; 24 St. Sebastianus Voerendaal; 25 H. Hoedemakers, H.H. Marcellinus en Petrus Geleen; 26; 27; 28; 29 en 30 paar van St. Mauritius Strucht, hij heet Jan Bemelmans; 31 Lambert Vanhommerig St. Sebastianus Bocholtz; 32 Jos Debije, St. Lambertus Oirsbeek; 33 St. Sebastianus Spekholzerheide; 34; 35 St. Sebastianus Schinnen;

36 St. Sebastianus Mechelen?; 37 en 38 koningspaar Lei Christis, St. Gertrudis Amstenrade; 39 St. Paulus Epen?; 40; 41; 42; 43; 44; 45 Harrie Janssen, St. Joseph Stein; 46 en 47 comité; 48 en 49 St. Maternus Wijlre?; 50 en 51; 52; 53; 54 Leon Erens, Kon. Wilhelmina Nieuwenhagen?; 55-65 leden van het organiserend comité.

Deze namen van koningen en schutterijen zijn onder voorbehoud. Zeer graag zou St. Sebastianus-Eys de namen der koningen en hun schutterijen achterhalen. Daarbij kunt U helpen. Herkent U een van de koningen, eventueel met behulp van het koningszilver of het kasboek van de vereniging uit die tijd, of kunt U een gegeven bevestigen, laat het ons dan even weten.

Luc Wolters, tel. 045-442585.

### ST. LAMBERTUS-LOUWEL

**Te koop: 40 uniformen.** Deze uniformen staan afgebeeld in het LS, nr 9, blz 38. Voor inlichtingen: Beliën Antoon, telefoon (BE) 089-854210.

## ONDER DE SCHIETBOOM

### Wisseling van de (Hoofd)wacht

Op woensdag 27 mei 1992 vond onder een stralende zon op het Vrijthof in Maastricht een prachtige ceremonie plaats, waaraan door honderden geuniformeerden werd deelgenomen, en die door duizenden werd bijgewoond.

Het betrof een militaire ceremonie, want aan de orde was de vaandeloverdracht van afscheid nemend Provinciaal Militair Commandant, luitenant-kolonel J. Bleijerveld, aan zijn opvolger, luitenant-kolonel N. Vroom. Anders dan gebruikelijk vond deze vaandeloverdracht niet plaats op het binnenterrein van een kazerne maar in het openbaar en in aanwezigheid van o.a. drie Limburgse schutterijen.

Een mooiere setting voor een dergelijk gebeuren dan op het zonovergoten Vrijthof is nauwelijks denkbaar, en was geheel in de sfeer van de afscheid nemende PMC Lkol J. Bleijerveld, die in de Hoofdwacht aan het Vrijthof zijn werkplek had en mede van daar uit contacten onderhield met collega-militairen en ondergeschikten, maar ook met veel burgerlijke personen en instellingen. De affiniteit met Limburg, en met de stad Maastricht en haar bevolking in het bijzonder, stak overste Bleijerveld tijdens zijn afscheidwoord dan ook niet onder stoelen of banken. Aan die speech voorafgaand had hij de aanwezige korpsen geïnspecteerd; diverse detachementen oud-strijders, de Nationale Reserve Limburg, twee infanteriebataljons, het fanfarekorps der Limburgse Jagers en ... vanuit de burgerbevolking drie schutterijen; te weten de Jonge en Oude Nobele uit Valkenburg, 't Mestreechs Rizzjemint en natuurlijk de Maestrictsche DD Stadsschutterij. Met de Stadsschutterij (en later ook met het Rizzjemint) is immers de traditionele vaandelparade op Koninginnedag op het Vrijthof weer nieuw leven ingeblazen. En ook in de informele sfeer waren de contacten met de Stadsschutterij optimaal. Aanleiding genoeg voor de Stadsschutterij om voor de "in ruste gaande" overste Bleijerveld nog een verrassing in petto te hebben. Die kwam aan het einde van een door duizenden bezochte afscheidsreceptie in het Theater aan het Vrijthof waaraan door de Stadsschutterij en 't Rizzjemint nog extra cachet werd gegeven in de vorm van een erewacht bij de ingang.



Foto's: Jos Houben.

Bij zijn vertrek uit het Theater aan het Vrijthof werd overste Bleijerveld door de Maestrictsche DD Stadsschutterij benoemd tot erelid. Dat gebeurde bij monde van voorzitter Corten en in aanwezigheid van de voltalige geuniformeerde schutterij. In een open koets, en geëscorteerd door de Stadsschutterij en 't Rizzjemint, ging het vervolgens naar de Officiersmess d'Alsace aan het Koningin Emmaplein, waar een passende afsluiting plaatsvond van een zeer mooie dag van wisseling van de (Hoofd)wacht.

Lkol b.d. J. Bleijerveld, van harte proficiat met Uw erelidmaatschap van de MAESTRICHTSCHE D.D. STADSSCHUTTERIJ!

### DD Stadsschutterij 's-Hertogenbosch

De stad 's-Hertogenbosch kent sinds een half jaar ook een heuse schutterij. De schutterij bedient zich van de historische naam "De halve compagnie artillerie der dienstdoende schutterij van 's-Hertogenbosch". Zoals de naam reeds zegt, is de schutterij vooral getraind in het bedienen van oude kanonnen. Exercitie krijgt ook de nodige aandacht.

Getooid in uniformen die sterke gelijkenis vertonen met de uniformen van onze DD Stadsschutterij en voorzien van een marketenster, toog het gezelschap op 12 september (Open Monumentendag) naar de stadswallen van Den Bosch om daar de kanonnen te bedienen.

De DD Stadsschutterij 's-Hertogenbosch zal zich niet aansluiten bij de Brabantse gilden, maar wel aanwezig zijn bij de jaarlijkse Nationale Schuttersdag.

### St. Laurentius-Bocholt

Op zaterdag 15 augustus hield schutterij St. Laurentius-Bocholt haar jaarlijkse koningsvogelschieten. Maar liefst vijf leden van de Familie Kersten uit Sittard, lid van deze schutterij, streden mee om de fel begeerde koningstitel. De vreugde bij pap en mam Kersten was groot toen zoon Wil met een welgemikt 143ste schot de vogel naar beneden wist te halen. Maar nog groter werd de vreugde toen Wil tegen zijn moeder zei: "Mam,

U mag mijn koningin zijn". Tranen van ontroering rolden daarop over haar wangen. Het is voor de eerste keer dat Wil zich tot koning schiet. Mam Kersten is met deze uitverkiezing voor de tiende keer koningin en loopt ze voor de tiende keer mee in de optocht van het OLS als koningin. In het verleden begeleidde ze haar man Wim en haar oudste zoon Frans als koningin.

## 9e Europees Schutterstreffen

Op 18, 19 en 20 september vormde de stad Genk het middelpunt voor ongeveer 180 schutterijen en gilden uit verschillende landen. Op zaterdag werd er op het terrein Melberg gestreden om de titel van Europees koning. Een schietwedstrijd waarbij het goed kunnen schieten minder belangrijk is dan de factor geluk. Ook dit jaar brachten de Duitsers het grootste aantal schutters in de strijd. Na een finale van ongeveer een uur en na 121 schoten tuimelde het laatste restje van de vogel naar beneden en mocht de Duitser Uwe Iserhardt uit Leubsdorf zich Europees schutterskoning noemen. Het Belang van Limburg schreef op 21 september: "De publieke opkomst tijdens het feest op zaterdag bleef min of meer beperkt tot de deelnemende schutters zelf.



*St. Sebastiaan-Grote Brogel tijdens het defilé.*

Ook tijdens de optocht van zondag kon men niet meteen spreken van massale belangstelling". De organisatoren hadden gehoopt op 50.000 bezoekers.



*Gildes in spijkerbroek en gymschoenen maken hun opwachting.*

Bob Degol: "De organisatie van de schietwedstrijden was goed geregeld. Jammer genoeg heeft men te weinig publiciteit aan het 9e E.S.T. gegeven". Het aantal toeschouwers overtrof het aantal van een bondsfeest niet. Dankzij de belangeloze inzet van vele Genkse schutters, was de opbrengst kostendekkend.

De geringe publieke belangstelling was voor vele deelnemers kwetsend. Zij hadden vaak dagen gereisd en hoge kosten gemaakt om aan dit Europees Schutterstreffen deel te nemen. Begrijpelijk dat ook vele toeschouwers en schutters zeiden dat dit de laatste keer zou zijn dat ze een E.S.T. bezochten. Jammer, de Europese Gemeenschap van historische Schutterijen en gilden (EGS) met haar afvaardigingen in vele Europese landen moet toch in staat worden geacht om te verzekeren dat dit treffen op alle gebieden goed georganiseerd wordt en ook de deelnemers mogen rekenen op een flinke belangstelling.

## St. Joseph-Waubach

Het afgelopen schuttersseizoen gaven de schutters van St. Joseph-Waubach aan de schietwei een geheel ander aanzien. Het schietterrein aan de Boschveldweg werd omgetoverd in een heuse boomgaard van diverse oude fruitsoorten.

De metamorfose van schietweide in boomgaard werd mogelijk gemaakt doordat diverse schutters een fruitboom adopteerden. Aan de boom prijkt het naambordje van de 'eigenaar'.

In de toekomst denkt men om ook een omheining om de schutterswei te plaatsen in de vorm van een haagbeuk. De omheining moet de wind naar de hoger gelegen schietwei afremmen.

Een wens die nog openstaat bij de leden van schutterij St. Joseph-Waubach is nog een eigen 'sjeetboet' in de boomgaard.



*Hub Silvertand en Martin Evertz brengen de naamplaatjes van de 'eigenaren' aan.*

## Weer een nieuwe schutterij in Maastricht?

Na de Maestrictsche Stadsschutterij, 't Mestreechs Rizzjemint en de schutterij uit Wijk 28-De Heeg kan Maastricht binnenkort misschien weer een nieuwe schutterij begroeten.

Van de schutterij is de naam nog niet bekend, maar wel de uniformering. Naar verluidt wil de nieuwe schutterij zich aan den volke presenteren als soldaten van een Romeins Legioen die ooit in de omgeving van Maastricht lagen. Toegegeven er zijn schutterijen die het bont maken met hun uniformen, maar een schutterij in de uniformen van een Romeins Legioen slaat toch wel alles.



Neen soldaten van het Romeins Legioen uit Mosa Trajectum, aansluiting bij een carnavalsvereniging zal U beter lukken dan aansluiting bij een schuttersbond en de OLS-Federatie.

## Na redactiesluiting ontvangen

### H.H. Marcellinus en Petrus-Geleen

Woensdag 26 augustus j.l. nam onze schutterij als eerste Limburgse schutterij deel aan het alom bekende Limburgse straattheaterfestival.

Er werd een openbare terechtzitting gevoerd, waarbij het Geleense theaterpubliek openbaar werd aangeklaagd.

Na enige exercitie-oefeningen moesten de Geleense schutters borg staan voor de veiligheid van vrouwe Justitia en haar gevolg.

Nauwelijks enkele minuten later stortte de regen in bakken naar beneden, maar de stoere Geleense schutters vervulden trouw hun schuttersplicht. Onze uniformen zijn nog nooit zo nat geweest. Maar de promotie van het Limburgse schutterswezen bij het theaterpubliek weegt hier tegen op.

## St. Eligius Juliana-Schinveld

### In memoriam Jo Ringens.

De heer Jo Ringens was circa 10 jaar lid van de schutterij. Binnen onze schutterij interesseerde hij zich vooral voor het muziekgedeelte; zijn Pipe-Band. Hij was een voortreffelijk tambour en instructeur. Daarnaast heeft Jo de functie van penningmeester in onze vereniging bekleed.

Helaas heeft het niet mogen zijn dat hij dit jaar de eretitel van "Beste schut van schutterij St. Eligius Juliana" heeft kunnen prolongeren. Jo Ringens was iemand van grootse plannen voor de toekomst van de Pipe-Band en werkte hieraan vol overgave. Door zijn enthousiasme, technisch vakmanschap en grote inzet verliezen wij in hem een harde werker, een ons allen dierbaar lid en vriend.

Moge hij rusten in vrede.

Jo Ronckers, secretaris.

## Wijziging netnummer

Het netnummer in dat deel van Belgisch-Limburg waar onze schutterijen zijn gevestigd, is gewijzigd van 011 in 089. Waarvan nota.

## Diefstal

Van diverse schutterijen ontvangen wij berichten dat jeugdigen, gewapend met een metaaldetector, regelmatig het verschoten lood ontvreemden uit het schootsveld. De geschatte schade bedraagt zo'n Hfl 25.000 voor alle Limburgse schutterijen samen per jaar.

## Bond Maas en Kempen

Ter gelegenheid van het 45-jarig bestaan van de Bond 'Maas en Kempen' in 1993, wil deze bond een passende en blijvende hulde brengen aan hun stichter 'Meester' Pierre Creemers.

De 'Meester' was tot aan zijn overlijden op 3 januari 1990 een begrip in de schutterswereld. Hij was niet alleen actief als voorzitter tot 1986 en later als erevoorzitter van de Bond, maar maakte ook 40 jaar lang deel uit van het Federatiebestuur en was raadgever bij de OLS-Feesten.

Op 8 mei 1993 zal aan de school in de Smeetsstraat in Molenbeersel zijn bronzen borstbeeld onthuld worden, omkaderd door een grootse viering.

De initiatiefnemers doen hierbij ook een beroep op de schutters en sympatisanten om dit projekt financieel te ondersteunen. Voor België kan men storten op rekeningnummer 457-2044301-32 en voor Nederland op rekeningnummer 14.99.47.526 o.v.v. Borstbeeld Meester Creemers.

Vanaf BF 500/Hfl 25 wordt de naam van de schenker vermeld in de feestgids die op 8 mei zal uitgegeven worden. Wij komen hier uiteraard later op terug.

Werner Smet.

### St. Agatha-Haelen

Te koop: 40 uniformen. Te bevragen bij P. Bergmans, tel. (NL) 04759-4601.

## VOOR U GELEZEN

Het Limburgs Volkskundig Centrum in Limbricht is dagelijks bezig met de volkscultuur in Limburg. Jaarlijks organiseert het LVC tentoonstellingen die over de Limburgse volkscultuur handelen. Een heel fascinerend en belangrijk domein van de volkscultuur is het religieuze. Onlangs liep in het LVC de expositie "Elk huisje had zijn kruisje - Volksdevotie in huis".

In deze expositie werd het accent gelegd op de diversiteit van de volksreligieuze beleving, die door de kerk en allerlei organisaties van katholieke signatuur (w.o. schutterijen) werd aangemoedigd. In het begin van de jaren zestig ontstaat er, door allerlei oorzaken, een aftakeling van de volksdevotie; er ontstond een leegte, die vooral voelbaar is bij jongeren.

Om het collectief verlies wat af te remmen en uiteraard om de boeiende rijkdom van de volksdevotie te onderstrepen, heeft Annie Schreuders-Derks uit Susteren "Uit Anna's Santenkraam" samengesteld. Het boekje wil een leuke wegwijzer zijn in de doolhof van de religieuze volkscultuur, waarin elke heilige één of meer specialiteiten had.

"Uit Anna's Santenkraam" is een alleraardigst boekje dat wij U van harte kunnen aanbevelen. Er staan veel gegevens in over de patroonheiligen van onze schutterijen, uitdrukkingen, een kerkelijke kalender en zelfs recepten uit het Limburgse land. "Uit Anna's Santenkraam" is niet bedoeld om in één keer uit te lezen, maar meer om eens in gedachten terug te gaan in 'n tijd die wij allen nog kennen en nog niet zo lang geleden is.

"Uit Anna's Santenkraam - Volksgebruiken rond Heiligen" is geschreven door Annie Schreuders-Derks en is een uitgave van de Stichting Charles Beltjens te Sittard, telt 104 pagina's met afbeeldingen. Prijs: Hfl 15,-, te koop of te bestellen bij de boekhandel en het LVC. ISBN 90-72459-14-8.

## Koningszilver op de tentoonstelling "RIDDEERS EN PRIESTERS" IN ALDEN BIESEN

In de voormalige Landkommanderij Alden Biesen (Biesen, B.), thans Kultureel Centrum van de Vlaamse Gemeenschap, liep van 12 september tot 13 december 1992 de prestigieuze tentoonstelling "Ridders en Priesters. Acht eeuwen Duitse Orde in Noordwest-Europa". Een lijvige en fijn verzorgde catalogus begeleidde deze expositie <sup>(1)</sup>.

Aanleiding tot deze kulturele gebeurtenis was het 800-jarige jubileum van de Duitse Ridderorde. Geografisch gezien handelde de tentoonstelling over het gebied omschreven door de voormalige balijen Westfalen, Koblenz, Lotharingen, Utrecht en Biesen. Uit een tiental verschillende landen en uit tal van musea, archieven, bibliotheken en privé-verzamelingen werd een indrukwekkende hoeveelheid originele voorwerpen in deze expositie samengebracht. Ook het schutterswezen was op de tentoonstelling vertegenwoordigd, omdat de kommandeurs van de Duitse Orde en hun personeel geregeld optraden als weldoeners van de schutterijen uit hun omgeving. Zo was het koningszilver van de St. Hubertusschutterij van Bekkevoort (Brabant, B.) en van

de St. Jakobusschutterij van Gruitrode (Limburg, B.) in de expositie opgenomen.

In 1713 schonk Hendrik van Schenck van Nideggen (1633-1732), kommandeur van Bekkevoort, aan de plaatselijke schutterij een grote zilveren plaat om aan de koningsbreuk te hangen. Hij was toen aangesteld als hoofdman van die gilde. Op de in zilver gedreven plaat prijkt het gegraveerde wapen van de kommandeur, met het kruis van de Duitse Orde en de leuze: "Virtute duce comite religione" (Onder de leiding van deugd en geloof). De plaat is versierd met een laat-barokke omlijsting. Aan de achterzijde is de Latijnse herinneringsopdracht aangebracht, waaruit blijkt dat Hendrik, markies van Schenck van Nideggen en Hillenrath, ridder van de Duitse Orde en kommandeur van Bekkevoort, de schutterij met deze zilveren plaat vereerde.



Zilveren plaat, die in 1754 door J.P. Esser aan de St. Jakobusschutterij van Gruitrode werd geschonken. Privé-bezit. (Foto eigendom Alden Biesen-Fototeam).

In Gruitrode, een dorp in het hart van de Limburgse Kempen, bestonden eertijds twee schuttersgilden: de St. Gertrudisgilde en de St. Jakobsgilde. Hun koningszilver bleef bewaard. Daaruit blijkt eveneens de nauwe band tussen kommanderij en plaatselijk schutterswezen. Zo dankte de St. Gertrudisgilde haar vogel in 1668 aan de vrijgevigheid van Filips van der Meer, priester van de Duitse Orde en pastoor van Gruitrode, beide schutterijen mochten bovendien een zilveren plaat in ontvangst nemen van Joannes Petrus Esser (ca. 1715-1782), rentmeester van de kommanderij van Gruitrode: de St. Gertrudisschutterij in 1752, de St. Jakobsschutterij in 1754. Het medaillon (14 x 11 cm) is sierlijk omlijst met een slinger van bladwerk en twee gekruiste lauriertakken. De ophanging aan de koningsbreuk is verwerkt in een zwierig strikje.

Waarschijnlijk zijn nog meer zilveren schuttersplaten bewaard die door leden van de Duitse Orde werden geschonken. Het loont werkelijk de moeite dat te onderzoeken.

Drs. Jan Gerits.

(1) Ridders en Priesters. Acht eeuwen Duitse Orde in Noordwest-Europa, Turnhout, Brepols, 1992, XVI-299 blz., ill. Prijs: 1250 fr.

## OETREIKING ECREVISSEPRIES 1992 AAN DE SJÖTTERIE "ST. WILLIBRORDUS" OP KIRMISZUNJIG 8 NOVEMBER 1992

### Juryreport

De Ecrevissepries 1992 is toegekend aan de Sjötterie "St. Willibrordus" en dao is alle raeje veur.

De pries is door de sjichters, de hieër en mevrouw Beek-De Crau, bedoeld, òm luuj oet Obbig, die zich es ènkeling of groepsgewies bezunjer hōbbe ingezet veur de maatsjappie, de kultureel, of de gesjiedenis, te ieëre en te waardere.

Veur die ieër en waardering zouwwe versjeijene luuj, of groepe, in aanmerking kenne kōmme, mer wie altied kan mer eine de pries kriege toegekend. Laot det veur de gelauwerde, mer ouch veur de angere 'ne sjtimulans zeen òm zich op hun eige wies veur Obbig te blieve inzette en op die meneer Obbig te behawte es 'n dōrp mit 'n rieke gesjiedenis en 'n apaarte plaats op maatsjappelijk en kultureel terrein.

Dao is in Obbig gein vereniging die zoa mit de gesjiedenis van 't dōrp is verwaeve es de sjōtterie. Ze woor ieëwe geleje waalzeker opgericht òm de waerloos dōrpsbewoners in duuster tieje te besjerme taenge 't maordend en rouvend aorlogsvouk det in daen tied regelmaotig 't Maaslenjd aafsjuipde. Daoròm woor op Harrekakove 't Lauwierke (redactie LS: zie ook LS nummer 7, pagina 10 e.v.) opgericht door de hieëre van 't kesjteele, die op hun bāort de waerbaar mansluuj verplichde òm mit baog en later mit gewaer 't dōrp te besjerme.

Al haet de sjōtterie de òntsjaonsbeteikenis al lang verlaore, toch straolt ze vandaag de daag nog ummer 't vertroewe oet det ze in de beginjaore mōt hōbbe gehad. Door houding en inzèt haet ze de ieëwe euverlaef en geuf òs 'n rieke tradisie door, die in oze tied nog volop in de belangsjtelling siteit. Daovan getuge de doezende luuj die jeder jaor de sjōttiefieëste bezeuke.

En toch krig de sjōtterie òm dees raeje de Ecrevissepries dit joar neet.

Ze krig de pries waal, òmdet de sjōtterie vanoet die ieëwe-aw tradisie dènkend en doonde nog 'n gezōndj ideaal is veur awwere zoa good es veur jōngere in oos samelaeving. Sjötterie "St. Willibrordus" broesjt van laevendigheid en haet òs det 't veurig jaor en veural in 1992 op 'n òngekende wies dudelik gemaak.

- 't Fluit- en Tamboerkorps haolde op 15 september 1991 in Nujenhage mit 299 punjte neet allein 'ne ieëste pries, mer promoveerde geliek noa de 1e divisie. Daonao wore ze op 24 november in Mesjtreesch mit 308 punjte kampioen van Limburg in de 2e divisie, òm op 25 april van dit jaor in Zitterd mit 320½ punjt in hun afdelling lenjdskampioen te waere. 'n Ummer hoagere pries mit ummer mieë punjte door jeug die de sjaolbènk neet of pas is òntgreujd. 'n Prach prestasie van inzet, samewirking en ideale, wooveur neet allein de jury, mer weer allemaol de grootste lof hōbbe. Daonaeve beholde 't Fluit- en Tamboerkorps dit jaor in de Sjöttersbōnjd "Eindrach" in de 2e divisie nog èns 't hoagste aantal punjte.

- Veur die manjefieke prestasies van 't Fluit- en Tamboerkorps deeg de sjōtterie neet ònger. Same mit de fluitisten en tamboers maakde ze 1992 tot ein van de bèste jaore oet hāor ieëwelang besjaon.

Zōs sjōtters, Klaas Grit, Alfōns Kurvers, Nico Leurs, Frans Lucas, Peter de Bruijn en Martin Verhaeg, kaome op d'en Aww Limburger in Kelpo-Oaler zoa sjterk veur d'n daag, detse 'n waek later in de lèste kavelrunjdes maogde mitdoon. Daen daag zal door de sjōtters en door gans Obbig noatjs vergaete waere. Zōsentwintig zōstalle zaote nog in de kaveling. In 'ne zenuwsjlopende sjtried bleke de sjōtters oet Obbig en die van Keuningsbosj sjerpsjōtters te zeen. Wae van Obbig neet in Kelpo Oaler koosj zeen, dae loog mit zien oare aan de radio. 't Dōrp leek oetgesjōrve te zeen. Obbig en Keuningsbosj bereikde same de zestieënde kavelrunj, woin jaomergenōg door Obbig eine sjāōt woor gemis.... De druim euver 'n herhaoling van 1929 waor waal veurbie, mer neet de geweldige waardering door de Obbigse gemeinsjap en de vāole van boete Obbig. De òntvangs in 't dōrp, mit meziek door de hermenie, waor ònvergaelik en leek d'r op alsof d'n Aww Limburger tōch nao Obbig waor gekōmme.

't Fidderasiefieës in Sint Gieërtruuj goof wōnjer baove wōnjer dezelfde oetsjaag es in Kelpo Oaler.

Terech wore de sjōtters oet Obbig en Keuningsbosj veur hun bezunjer prestasies op 26 juli in Kirkraoj in 't Rhodastadion gepreze.



Esof det al neet genōg waor, ginge de sjōtters door mit topprestasies te levere. In de Bōnjd "Eindrach" wōnne ze in Detero de daagbeker. In Beeg dege ze det op 't lèste bōnjdsfieës nog 'ns euver en haolde daomit 't kampioensjap van de Bōnjd bēne.

Ouch op 't Grenslenjdtrefte in Sjtokkem wore prachtige prieze behaald. De 4e pries veur Klaas Grit, Alfōns Kurvers en Nico Leurs. De 5e pries door Klaas Grit, Hub Verheijen en Martin Verhaeg en de 6e pries door Hub Verheijen, Jan Franssen en Nellie Verheijen.

In Beeg wis Johan Sevriens besjaag te lègke op de Burgemeister Crieëmersbaeker, òngerwiel Alfōns Kurvers de 3e, Wil Leurs de 4e en Martin Verhaeg de 5e pries wōnne.

Door dees òngekènde hoag prestasies haet Sjötterrie "Sint Willibrordus" de Groatlimburgse sjötterstradisie neet allein 'ne hieële groate deens beweze, mer ouch de naam van Obbig tot euver de previnsie en lenjds-grenze 'ne oetsjaekende klank gegaeve. Daonaeve weitend wat de sjötterrie veur de Obbigse jeug beteikent, goof 't suksesjaor 1992 veur 't Ecrevissekòmmetee alle aanleijing de Ecrevissepries 1992 te gaeve aan: SJÖTTERIE "ST. WILLIBRORDUS" en h'm oet te reike op d'n daag det zoawaal de sjötterrie es 't dörp hunne patroanheilige viere.

Jean Knoors,  
namens 't Ecrevissekòmmetee.

## WIJ FELICITEREN

### Koninklijke onderscheiding

Op 4 oktober werd Jo Litjens (57), penningmeester van schutterij St. Oda-Boshoven Weert, onderscheiden met de zilveren eremedaille behorende bij de Orde van Oranje Nassau.

### Gouden paren

Op 18 juli vierden Joel Rousch (76) en Mimie Cruts (75) uit Oost-Maarland hun gouden huwelijksfeest. Joel is oud-kapitein van St. Sebastianus-Oost Maarland. Mimie is maar liefst vijf keer uitgeroepen tot koningin van de schutterij.

Op 28 augustus vierden Bair Sillen (76) en Gun Rutjens (84) hun gouden huwelijksfeest. Bair is sinds 1941 lid van St. Georgius & St. Sebastianus-Beesel; tegenwoordig is hij nog erebestuurslid. Diverse malen stond Bair opgesteld in het zestal dat voor de Beeselse schutterij de eer moest verdedigen op het OLS. Een van de specialiteiten van Bair is het schieten van de kamers.



Erehaag voor het jonge paar gevormd door de leden van schutterij H.H. Marcellinus en Petrus-Geleen.

### Schuttershuwelijk

Paukenslager Remie Nieste en marketentster Nicole Kuiper, beiden trouw lid van schutterij H.H. Marcellinus en Petrus-Geleen, traden op 5 september in het huwelijksbootje.

Het paar werd door de gehele schutterij naar de parochiekerk begeleid, alwaar het kerkelijk huwelijk werd ingezegend. Na afloop volgden nog vele gezellige uurtjes.

### Dubbel schuttershuwelijk

Binnen twee maanden hebben er bij schutterij St. Nicolaas-Susteren twee schuttershuwelijken plaatsgevonden. Allereerst waren daar Annelies Driesen en John Havens, die op zaterdag 29 augustus hun huwelijk kerkelijk lieten inzegenen. Zowel John als Annelies maken deel uit van de vereniging. John is geweerdager bij het korps en maakt tevens deel uit van het bestuur. Annelies maakt zich verdienstelijk als lid van de drumband. Daarnaast zijn beiden actief betrokken bij de kienorganisatie van de schutterij.



Links: Angélique  
en Theo Vanthoor.

Rechts: Annelies  
en John Havens.

Angélique Filott en Theo Vanthoor. Ook Angélique roert stevig de trom bij de drumband. Theo is geweerdager en daarnaast ook nog buksemeester en reservecommandant van de schutterij. Leuke bijkomstigheid voor Theo en Angélique is het feit dat Theo sinds zondag 13 september de nieuwe schutterskoning is van St. Nicolaas-Susteren. Een huwelijk met koninklijke franje zogenegd.

Uiteraard waren de overige leden van de schutterij op beide huwelijksvoltrekkingen in vol ornaat aanwezig en vormden zij de erehaag voor de beide huwelijksparen na afloop van de H. Mis.

Voorts is er op beide dagen gefeest tot in de kleine uurtjes.

Tekst en foto: Cor Voorter.

Wij feliciteren de heer  
**MAURICE DIDDEN**  
met zijn verkiezing tot voor-  
zitter van de Stichting S.A.S.  
DE REDACTIE.

**Geboren**

Op 5 november werd Peter geboren. Peter is de zoon van Jan en Yvonne van de Wall-Dirker (beide zijn actief lid van schutterij St. Joseph-Sweikhuizen, Yvonne is bovendien onze correspondentente bij de schuttersbond St. Gerardus-Amstenrade)

**Promotie**

Math Grootjans, OLS-jurylid, studeerde onlangs af aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Rijksuniversiteit Limburg. Het afstuderen van Math is een bijzondere prestatie, omdat hij de studie aanving na zijn pensionering. Wij feliciteren Mr. Grootjans daarom.

**SCHUTTERS KONINGEN**

Pierre Baeten St. Lambertus-Louwel  
 M. Beelen St. Catharina 1480-Weert  
 Ton Caris St. Antonius & Petrus-Baarlo 2e x  
 Maurice Eussen St. Sebastianus-Voerendaal; 295 schot  
 Raf Evens St. Amandus-Ophoven  
 Gerrit Frenken Pr.Hendrik-St. Odiliënberg; 204 schoten  
 Peter Helmes St. Gregorius-Illikhoven  
 Piet Heijnen St. Martinus-Houthem; 380 schoten  
 Jack Heylighen St. Stephanus-Dieteren 2e x; 173e schot  
 Piet Hofmans, worstkoning St. Antonius Abt-Blitterswijk  
 Gerda Kneepkens van St. Antonius-Nederweert  
 Don Korsten St. Petrus-Roggel  
 Thieu Kurvers St. Willibrordus-Obbicht; 98 schoten, was reeds eerder koning in 1985  
 Kees Lodiers burgerkoning H.H. Marcellinus en Petrus-Oud Geleen; 170 schoten  
 Henny Mennen St. Aldegundis-Buggenum  
 Heide Metsemakers jeugd-koning St. Petrus-Roggel  
 Ton Nijsten St. Joseph-Buchten; 98e schot. Was al koning in 1984 en 1986. Koningin is echtgenote Rita.  
 Th. Peeters St. Sebastianus-Sevenum 2e x  
 Paul Pouls St. Sebastianus-Beegden  
 Alcuin Thijssen St. Rochus-Stevensweert 2e x  
 Pierre Triki St. Sebastiaan-St. Huibrechtslille  
 Theo Vanthoor St. Nicolaas-Susteren  
 Mathieu Vanvlijmen St. Anna-Opglabbeek  
 Ron van der Vorst St. Cornelius Irene-Posterholt; 100 schoten 2e x (zie ook LS nummer 16, pagina 29)

**Persoonlijke kampioenen bond EMM**

Jac Stals van St. Catharina-Stramproy  
 Jeugd: R. Mertens van St. Sebastianus-Ell  
 Dames: M. Parren-Kessels van St. Antonius-Stramproy

**JUBILARISSEN***12½-jarig lidmaatschap*

R. Vossen	St. Antonius-Nederweert
H. Mooren	St. Antonius-Nederweert
E. Scheyven	St. Antonius-Nederweert
Mevr. Reemers	St. Antonius-Nederweert
G. van Zon	St. Antonius-Nederweert
J. Admiraal	St. Joseph-Waubach
J. Erens	St. Joseph-Waubach
J. Erkens	St. Joseph-Waubach

Marion Briel-Caris	St. Oda-Boshoven
Lies Creemers-Verspagen	St. Oda-Boshoven
Mariella Doensen-Rietjens	St. Oda-Boshoven
May Geraats	St. Oda-Boshoven
Fien Hompes-Litjens	St. Oda-Boshoven
Marja Krijn-Huyterjans	St. Oda-Boshoven
Mary van Lierop-Adams	St. Oda-Boshoven
Sjaan van Mourik	St. Oda-Boshoven
Toos Smeets-Litjens	St. Oda-Boshoven

*25-jarig lidmaatschap*

J.W. v.d. Beuken	St. Hubertus-Beringe
F. Cardinaal	St. Nicolaas & Antonius-Budel
P.W. van Dijnen	St. Hubertus-Beringe
J. van Heel	St. Hubertus-Kessel
A.J. Mertens	St. Hubertus-Beringe
L. Nulens	St. Nicolaas & Antonius-Budel
L.M.G. Ortman	St. Hubertus-Ubachsberg
J. Palmen	St. Lambertus-Broeksittard
J.G. Reemers	St. Antonius-Nederweert
J.J. Rohmen	St. Sebastianus-Herkenbosch
A. Rohmen-Knoben	St. Sebastianus-Herkenbosch
M. Smeets	St. Lambertus-Broeksittard

*40-jarig lidmaatschap*

Th.H. Baetsen	St. Agatha-Haelen
J.H. Croonenberg	St. Martinus-Vlodrop
J.M. Claessens	St. Antonius-Nederweert
Mies Heymans	St. Oda-Boshoven
F.H.M. Klaessens	St. Antonius-Nederweert
Jos Klaessens	St. Antonius-Nederweert
Jan Klaessens	St. Antonius-Nederweert
H.H.M. Lammers	St. Antonius-Nederweert
Twan van Lierop	St. Oda-Boshoven
M.P.J. Looien	St. Antonius-Nederweert
P.J. Looien	St. Antonius-Nederweert
W.H. Mooren	St. Antonius-Nederweert
G.L.J. Mooren	St. Antonius-Nederweert
P.S.F. Pepels	St. Antonius-Nederweert
M.P.J. Tullemans	St. Antonius-Nederweert
P.J.H. Verstappen	St. Antonius-Nederweert
May J. Thomas	St. Hubertus-Schaesberg

**Euregiorozet voor OLS-president**

Het Gouverneursoverleg van de Euregio Maas-Rijn heeft een onderscheiding ingesteld, de zogenaamde "Euregiorozet". Het ere-teken van de Euregio Maas-Rijn wordt verleend aan personen die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio Maas-Rijn. Ieder der betrokken Gouverneurs, c.q. de Regierungspräsident kan een aantal van deze rozetten toekennen.

Op donderdag 29 oktober vond in het Gouvernement in Maastricht door Gouverneur Mastenbroek de uitreiking plaats van de Euregiorozetten aan acht inwoners uit Nederlands-Limburg die zich verdienstelijk hebben gemaakt op cultureel gebied.

OLS-president Lei Stals ontving bij die gelegenheid ook een Euregiorozet.

**DE REDACTIE WENST AL HAAR LEZERS  
 EEN GEZOND EN SUCCESVOL 1993!**



## WIJ GEDENKEN

André van Oppen, 54 jaar lid van St. Sebastianus-voereendaal, overleed 10 augustus l.l. op 83-jarige leeftijd. Tot zijn gouden jubileum in 1989 was hij trouw actief lid van de exercitiegroep en tot enkele weken voor zijn overlijden werkte hij nog steeds mee aan activiteiten van onze schutterij. Moge hij rusten in vrede.

Hans de Haar, lid van St. Joseph-Sweikhuizen. Overleden op 22 augustus op 39-jarige leeftijd.

Pieter Schreinemacher, lid van Oranje-Boukoul. Overleden op 22 augustus in de leeftijd van 62 jaar.

Sef Schell, lid van St. Hubertus-Tegelen.

Sjaak Dirix, oud-voorzitter en officier van St. Cornelius Irene-Posterholt. Overleden op 8 september in de leeftijd van 57 jaar.

Siem Adema, majoor van St. Sebastianus-Heerlen. Overleden op 13 september op de leeftijd van 46 jaar.

Sef Vries, lid en bestuurslid van St. Margaretha-Itervoort. Overleden op 21 september in de leeftijd van 66 jaar.

Will van den Hoven, erebestuurslid van St. Gregorius de Grote-Brunsum. Overleden op 25 september in de leeftijd van 56 jaar.

Harie Kitzen, lid van St. Willibrordus-Obbicht. Overleden op 25 september in de leeftijd van 72 jaar.

Jo Ringens, lid van St. Eligius Juliana-Schinveld. Overleden op 26 september in de leeftijd van 29 jaar.

Wout Moors, erelid en oud-instructeur van St. Anna-Merum. Overleden op 27 september in de leeftijd van 75 jaar.

Toon Linssen, 54 jaar lid van St. Martinus-Maasbree. Overleden op 5 oktober in de leeftijd van 74 jaar.

Harie Biermans, erelid van St. Sebastianus-Herkenbosch. Overleden op 9 oktober.

Henk Koldewijn, lid van St. Christoffel-Roermond. Overleden op 10 oktober in de leeftijd van 45 jaar.

Thei Schrijen, bestuurslid van St. Lambertus-Broeksitard. Overleden op 11 oktober in de leeftijd van 55 jaar.

Sjeng Heijnen, ruim 45 jaar lid van H.H. Marcellinus en Petrus-Geleen. Overleden op 13 oktober op 75-jarige leeftijd.

Elbert Huyben, erevoorzitter van St. Martinus-Horn. Overleden op 16 oktober in de leeftijd van 87 jaar.

Wulm Swillens, erevoorzitter van St. Petrus en Paulus-Susteren. Overleden op 16 oktober op 81-jarige leeftijd.

Jan (van de Port) Peeters, erelid van St. Aldegundis-Buggenum. Overleden op 18 oktober op 69-jarige leeftijd.

### In memoriam Peter Hendrikus (Harie) Kitzen

Op 25 september bereikte het bestuur het bericht van het plotselinge overlijden van de heer P.H. Kitzen, ex-officier. Harie begon zijn schuttersloopbaan als geweerdrager op 13 mei 1945. Van 1952 tot 1956 was hij secretaris van onze schutterij. Door omstandigheden werd hij vrijgesteld van verplichtingen m.b.t. de schutterij hetgeen resulteerde in noodgedwongen ontslag als lid. Dit duurde precies 10 jaar want op 11 september 1966 werd hij weer werkend lid; nu als officier in de rang van eerste luitenant. Van 1968 tot 1974 was Harie wederom bestuurslid.

In 1975 ontving hij bij zijn 40-jarig dienstjubileum op de Staatsmijn Maurits een koninklijke onderscheiding.

I.v.m. ziekte vroeg hij in 1988 om het wat kalmer aan te mogen doen. Hij kreeg toen vrijstelling voor deelname aan bondsfeesten. In 1991 ontving Harie, wegens zijn

25-jarig lidmaatschap de zilveren OLS-draagmedaille. M.i.v. 1992 werd Harie Kitzen zogenaamd 'Rustend lid'. Op 30 september j.l. werd hij met schutterseer ten grave gedragen in het bijzijn van afgevaardigden van schutterijen uit de Schuttersbond Eendracht Born-Echt.

Door het overlijden van Harie verliest schutterij St. Willibrordus-Obbicht een gewaardeerd lid. Moge hij rusten in vrede.

M. Verhaeg, secretaris.

### In memoriam Willem van de Hoven

Op 25 september 1992 overleed geheel onverwacht op 57-jarige leeftijd Willy (William Martin Lodewijk) van de Hoven.

Een gulle vriend, bewonderaar en bevorderaar is de schutterswereld door zijn heengaan ontvallen.

In 1976 werd Willy van de Hoven steunend lid van St. Rochus te Stevensweert. In 1983 volgde zijn benoeming tot decaan van dit gilde, waaraan hij een nieuw vaandel en een nieuwe koningsvogel geschenken had.

Provinciegrens-overschrijdend bevorderde hij de verbroedering met de Brabantse gilden o.a. van Liessel, Aarle-Rixtel en Valkenswaard. Ook hier weer materiële blijken van zijn steun zoals een St. Hubertusbeeld voor de Gildekapel te Liessel en een kandelaar voor de Valkenswaardse St. Nicolaaskapel.

Voor zijn vele verdiensten voor het schutters- en gildewezen werd hij bij diverse gelegenheden onderscheiden. Zo was hij Erebestuurder van schutterij St. Gregorius de Grote uit Brunssum, drager van de gouden eremedaille van de OLS-Federatie en Officier in de Souvereine Orde van de Rode Leeuw van Limburg en de H. Sebastianus.

Mede door zijn toedoen kon bij de ceremoniële opening van het OLS-1985 te Dieteren gebruik gemaakt worden van een heus kanon, dat -na officiële plaatsing- nog steeds te bezichtigen is aan de Maas te Stevensweert. Voor schuttersbond Eendracht Born-Echt e.o. vervaardigde hij een standaard waarvan het motief voorkomt op de eresjerp die voorzitter Jo Herffs uit zijn handen mocht ontvangen.



Foto: Jean Walraven.

Geïnspireerd door zijn voorbeeld waren en zijn de andere leden van het gezin van de Hoven zeer nauw bij het Schuttersgebeuren betrokken. Mevrouw Ria van de Hoven is de schrijfster van het jubileumboek dat Schuttersbond Born-Echt e.o. uitgaf bij het 25-jarig bestaans-

feest ervan, dochter Saskia is sinds 1987 marketentster bij St. Gregorius de Grote te Brunssum en zoon Bart behoort elk jaar bij de investituur van "de Rode Leeuw" tot de vaste organisten.

Tijdens een zeer stijlvolle uitvaartdienst in de kerk van Ohé en Laak, tactvol geleid door Jo Herffs, werd Willy van de Hoven te ruste gelegd in het familiegraf te Eijgelshoven.

Bij het afscheid aan de groeve -geflankeerd door schuttersautoriteiten in uniform van zes verenigingen- klonken ten afscheid kamerschoten uit de kamers die Willy van de Hoven had laten vervaardigen ....

Roermond, Drs. Jean Walraven

## O.L.S.-SJLAGER GANS KEUNINGSBOESJ SJTEET OP DE KOP

### Refrein:

GANS KEUNINGSBOESJ SJTEET OP DE KOP  
EN IS OET RANDJ EN BANDJ.  
DE SJÖTTERIE DIE GEET VEUROP  
MIT DE "UM" AL IN DE HANDJ.  
WANT MATJE HAET 'T SJTEEDS GEZAG,  
'DE OUWE', DAE WEURT MIT DE BOESJOP GEBRACH.  
ZIEN JÔNGES DIE SJOATE 'T BES  
EN WÔNNE HET O.L.S.

Veurop-sjöt oos Nölke, dae misde geen bölke.

En Peter dae sjoat vas.

Veur Carlo en teike, woar alles ein eike,  
van zeenuw geen las.

En Hein vrisch getroowd pas, dae woor ooch noch  
sjtoot-vas,

dae sjtong wie ein gewelf.

En Math dae zach: "Gaef hiej die buks,  
die leste doon ich zelf".

### Refrein:

Ein sjötfeies viere, det kenste neet liere,  
det zit dich in 't blood.

Det weurt dich gegaeve, det heurt bie j' t laeve,  
drôm doon wier det hiej good.

Waem det neet wilt gleuve, kump zelf maar êns preuve  
op het Boesjer O.L.S.

Zelfs grenze make wier den aop,  
en een fiees weurt ooch een fes.

### Refrein: 2x

EN 'T BLIF EEN GEWELDIG SUKSES,  
HET BOESJER O.L.S.

Meziek en teks: Sef Laugs.

### GEVRAAGD

Buutereedner Jacques Cuypers uit Venray, zelf ook schutter, vraagt anekdotes, leuke gebeurtenissen en ooit gemaakte schuttersmoppen voor zijn buut '93/'94.

Reakties zijn telefonisch of schriftelijk van harte welkom bij J.J.W. Cuypers Haammakerstraat 30 NL 5801 TB Venray. tel NL 04780-83496.

## INHOUDSOPGAVE

Artikel	pag.
Colofon + voorwoord	1
Was Roermond in 1700 reeds een keizer rijk?	2
Mogen de dames nu wel meeschieten op het OLS?	3
Midden-Limburgse SchuttersBond	5
Limburgsche schutterijen onder vuur (1)	7
De 'Koninklijke Erepennig'	8
De kruisboogschutters II	9
Schuttersbond St. Gerardus-Amstenrade	9
Najaarsvergadering OLS-Federatie	10
Schuttersbond Eendracht Born-Echt e.o.	11
Tweede Marketentstertreffen te Stokkem	13
Over bescherming, broederschap en wedstrijdelement	15
Schutterij en broederschap: Eenheid en scheiding	17
Hoe zagen de Nederlandse troepen er bij Waterloo uit?	18
Waterloo 1815 – De troepen van de Nederlandse Armee:	
Noord- en Zuid-Nederlandse alsmede Nassause regimenten	19
Krantekoppen	24
De St. Martinusschuttersgilde(n) van Dilsen (deel 3)	24
Schutterij St. Antonius-Nederweert 40 jaar	26
Schuttersbond Juliana	27
Groot Internationaal Schuttersfeest, 12 mei 1929	31
Onder de schietboom	32
Voor U gelezen	35
Koningszilver op de tentoonstelling	
'Ridders en priesters' in Alden Biesen	35
Oetreiking Ecrevisseprijs 1992 Sjötterie 'St. Willibrordus'	36
Wij feliciteren	37
Wij gedenken	39
OLS-sjlager 'Gans Keuningsboesj sjteet op de kop'	40
Inhoudsopgave + Redactie	40

## REDACTIE

- ★ Hoofdredacteur/Algemeen coördinator Nederland: Wim Pijpers Brouwerslaan 25 6093 GG Heythuysen; Tel. 04749-2868.
- ★ Algemeen coördinator België: Drs. Jan Gerits Groenstraat 56 3941 Eksel; Tel. 011-732960.
- ★ Schuttersbonden Berg en Dal, St. Gerardus-Amstenrade en Zuid-Limburgse Schuttersbond: Drs. Jos Gerits Soppestraat 12 6176 AM Spaubeek; Tel. 04493-2296.
- ★ Schuttersbonden Eendracht Maakt Macht en Juliana: Piet Hermans Hegstraat 13 6001 EW Weert; Tel. 04950-44548.
- ★ Schuttersbonden De Maasvallei en Maas & Kempen: Werner Smet Breeërsteenweg 124 3640 Kinrooi; Tel. 089-563132.
- ★ Schuttersbond Eendracht Born-Echt en Midden-Limburgse Schuttersbond: Drs. Jean Walraven Borgeind 21 6041 AP Roermond; Tel. 04750-18124.
- ★ Correspondent Z.L.S.B.: Fred Louwen Baron de Selysstraat 15 6301 JZ Valkenburg; Tel. 04406-42322.
- ★ Correspondent Schuttersbond Eendracht Born-Echt e.o.: Cor Voorter Maj. Evanslaan 1 6114 KR Susteren; Tel. 04499-1539.
- ★ Correspondente Schuttersbond St. Gerardus-Amstenrade: Yvonne van de Wall, Antoniusstraat 84, 6166 XL Geleen; Tel. 046-755123.

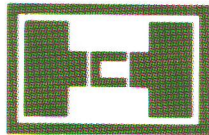
**Bijlagen: Betaalkaart  
abonnement 1993 +  
Enquêteformulier Limburgs  
Schutterstijdschrift**

# kiek

## fotostudio

linge 29 - 5032 EV tilburg  
telefoon 013 - 68 10 53

Specialisten  
in het maken  
van groepsfoto's



**Mr Cas van Heugten**

ADVOCAAT EN PROCUREUR

Rijksweg Noord 214, 6136 AE Sittard  
Telefoon: 046-528899 – Telefax: 046-528900

Algemene rechtspraak, civiel recht, strafrecht,  
sociaal verzekeringsrecht, adviezen, incasso's, slachtofferhulp,  
verkeerszaken, letselschades, schaderegeling met verzekering-  
maatschappijen en contacten met Duitse en Belgische advocaten.

*Maatwerk van exclusieve Schuttersjurken,  
Communiejurken (Sissie-modellen)  
en Bruidsjurken*

**Mevrouw Meisen**

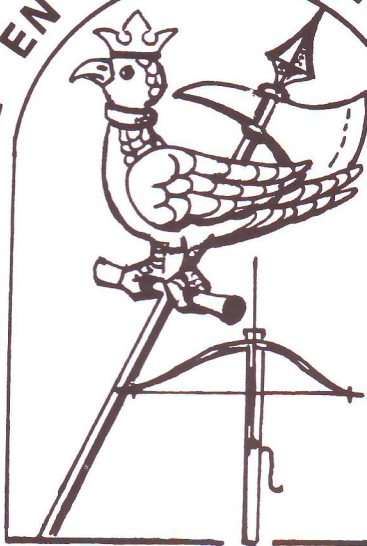
*(voormalig coupeuse Hoenjet)  
telefoon: 043-479528*

**HENDRIK**  
VAN DER PUTTEN

SLAGHOEDJES  
SCHUTTERIJKRUIT  
REPARATIE - HERLAAD APP.

Zwartbroekstraat 28, Roermond  
Telefoon 04750-30688

GILDE- EN SCHUTTERSZILVER



JUWELIERS - HORLOGES  
**Jan Andriessen**

DORPSSTRAAT 54  
5708 GJ HELMOND (STIPHOUT)  
TEL. 04920 - 50792  
FAX 04920 - 22269



**C. VANGOMPEL**  
METAALBEWERKING

**ERKEND  
WAPENMAKER**

ALLE HERSTELLINGEN.  
VERVAARDIGEN VAN BUKSEN  
KALIBER 12 EN 16 MET  
VERNIEUWD GREND- EN  
AFTREKSYSTEEM.

Boshoekstraat 26 - B-3665 AS  
Telefoon: 09-32-89-658174  
Telefax: 09-32-89-659353

LIMBURGSE BIER SPECIALITEITEN  
VAN DE MERGELLANDBROUWERIJ



**GULPENER  
SJOES**

LIMBURGS  
KONINGSPAAR



F. SMITS